

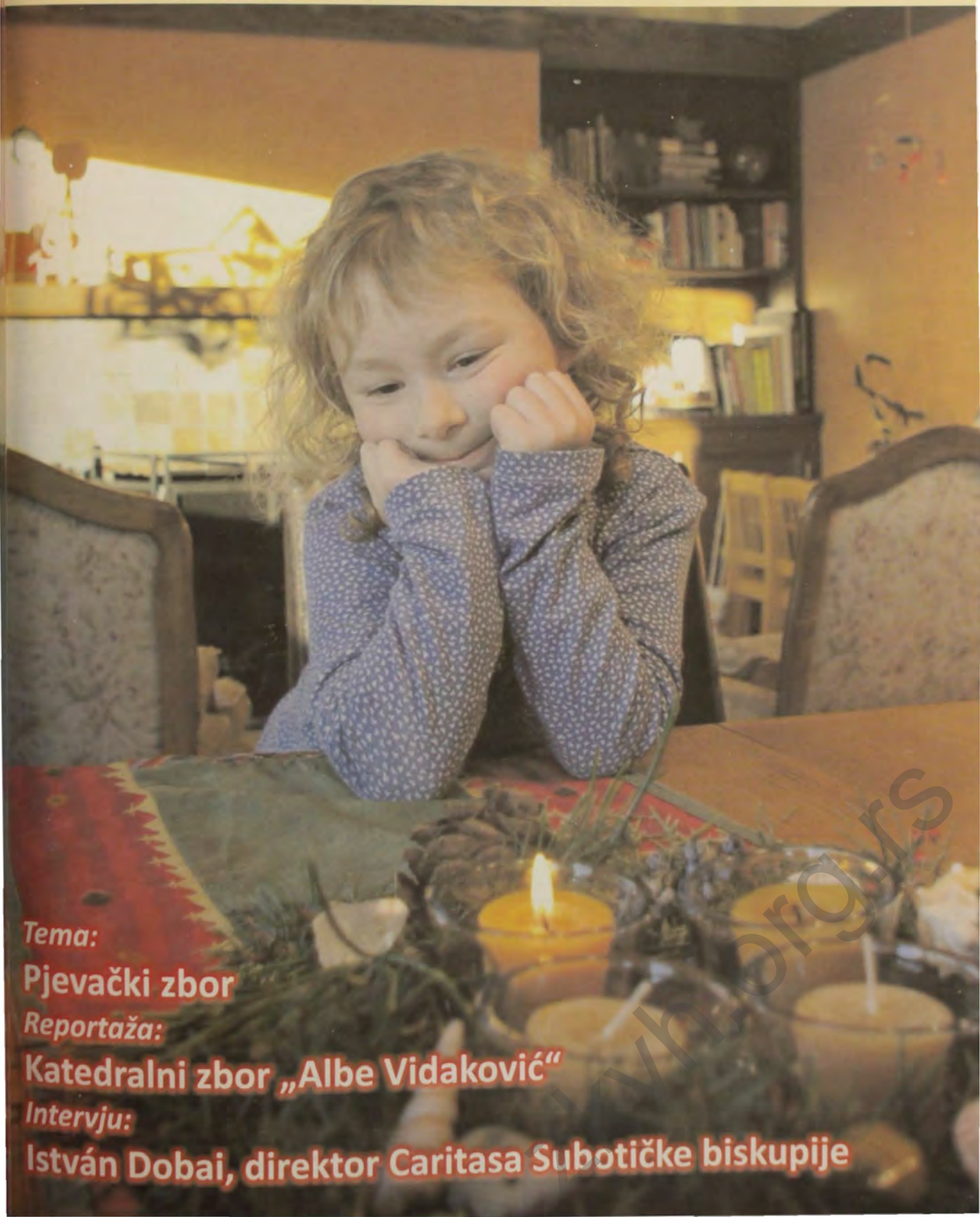
Katolički list

Zvonik

GOD. XX. BR. 11 (229) Subotica, studeni (novembar) 2013. 150,00 din

GODINA VJERE ²⁰¹²₂₀₁₃

Tema:

Pjevački zbor

Reportaža:

Katedralni zbor „Albe Vidaković“

Intervju:

István Dobai, direktor Caritasa Subotičke biskupije

Tragovima biskupa Antunovića - Baja

Tragovima biskupa Antunovića - misa u Hajošu

Spomendan Ivana Antunovića u Aljmašu

Brojna publika na predstavi "Holywin"

Sudionici predstave "Holywin"

Druženje nakon Mise mladih u katedrali

Zatucani katolici i fekalna umjetnost

Smiješno je naivan onaj tko tvrdi da se Europa odriče svojih kršćanskih korijena, izbacuje križeve iz javnih ustanova, te ko' vrag bježi od sveg onog što vonja po tamjanu. Ah, to bi bilo suviše elegantno i uljudno. Oponentima kršćanstva nije cilj ukloniti religiozno. Ta i vrapci na grani znaju da je to borba protiv vjetrenjača. Povijest je to već pokazala. Učiteljica života se opekla te iznjedrila sofisticiranije i daleko perfidnije metode. Tako, križ neće nestati iz javnosti, nego će samo promijeniti zid; namjesto škole ili druge javne ustanove, križ će sada biti izvješten u suvremenoj galeriji, ali pritom sočno fekaliziran (čitaj popi... i usr...) te predstavljen kao – *umjetnički izraz!* Primjera za to na pretek. „Piss Christ“ je djelo američkog umjetnika Andresa Serrana. Prikazuje raspelo uronjeno u staklenu čašu umjetnikove mokraće. Djelo je osvojilo mnoge svjetske nagrade na natjecanjima, popraćeno stručnim komentarom umjetničke kritičarke Lucy R. Lippard, koja Serranovog „Piss Christa“ karakterizira kao *misterioznog i lijepog*.

No, ne moramo ići u daleku Ameriku. Dovoljno se sjetiti prošlogodišnje izložbe u Beogradu, gdje Isus nosi štitke i brushaltere. Evo nam i nedavnog slučaja u Novom Sadu, gdje su studenti umjetničke akademije objesili križ koji predstavlja bezličnog jadnika koji ni i u smrtnoj stisci ne pušta novce. Naravno da ćeš se ti, zatucani i nazadni katoliče, sablazniti nad takvim pojavama, jer ne razumiješ suvremeni beskompromisni umjetnički izraz pobožanstvenjenog subjektivnog ukusa?! Svaka stvarnost, pa čak i ljudska fekalija, dobivanjem prefiksa „umjetnički“, biva galerijski izložak ravnopravan s jednim Rembrandtom ili Claude Monetom. Tako se, pak, možete nadahnuti predivnom izložbom ljudskog izmeta spomenutog „umjetnika“ Serrana (znakovito prezime! op. aut.). Želja mu je pokazati

kako i u ovoj materiji postoji, kako kaže, *ljepota*...

Zadaća umjetnosti nije više zrcaljenje (vječne) ljepote, humaniziranje i oplemenjivanje duha, otimanje iz svakodnevnog sivila i uzdizanje prema dobrom, lijepom i istinitom. Odriče se svaka metafizička i pedagoška vrijednost, umjetnost nema više uzdižuću dimenziju, jer „gore“ ionako nema više ništa. Najdalji joj je domet ne više krepost, nego još samo glorificiranje apsurdna koji sve strmo glavljuje i utapa u ono najniže, najodurnije – fekaliju.

Imao sam nedavno prepisku s jednom londonskom opernom pjevačicom o ovoj tematici, koja je čvrsto stala iza gore opisane suvremene paradigme. Naravno, nismo se razumjeli, rasprava je uglavnom tekla „baba drumom, dida šumom“, tj. u nedostatku argumenta uvijek pali još samo (predlažem ovo kao novu kovanicu) *argumentum ad catholicum*, kada svaki prigovor *teroru subjektivizma* u umjetnosti biva ocijenjen govorom mračnog srednjovjekovlja i inkvizicijske cenzure.

Religijska dogma zamijenjena je onom umjetničkom koja je, pak, konačna i koja se ne smije dovoditi u pitanje, jer ćeš, u suprotnom, biti izopćen i proglašen katolikom (mračnjačko – zatucanim srednjovjekovnim križarom). A ja, kakav i jesam, katolik, bezobrazno se usuđujem pomisliti da je umjetnosti itekako potrebna cenzura, ali cenzura shvaćena u izvornom latinskom smislu (lat. *censura* – prosudba). Za mene, srednjovjekovnog križara, naziv *umjetnik* nema si pravo svatko pridjenuti (danas imamo poplavu *estradnih umjetnika/ca!*).

Završit ću riječima ruskog klasika Dostojevskog koji je uskliknuo: *ljepota će nas spasiti!* Neka i ovaj broj *Zvonika* bude mali doprinos ljepoti koja nam se svakoga dana daruje kroz vječnog Umjetnika!

Zatucani katolik

Iz sadržaja

Advent 2013.

Došašće: Stani!5

Tema broja:

Pjevački zbor6

Dan biskupa

Ivana Antunovića
u Aljmašu11

Putovima biskupa

Ivana Antunovića14

Intervju:

Preč. István Dobai24

Reportaža:

40. obljetnica postojanja
katedralnog zbora
„Albe Vidaković“26

Moralni kutak:

Crkva ne plaća porez!
– Plaća!35

Vjernici pitaju:

Raspored svetih misa
u subotičkim župama47

Kršćanski stav:

O referendumu u
Hrvatskoj35

Piše: Ana Ivković

Dar jedni drugima

Nesebičnost je jedna od prvih težih lekcija koje moramo naučiti. S dvije godine naučili su nas da svoje igračke i slatkiše moramo dijeliti s drugima. Bilo je tu i krokodilskih suza i bijesa, lupanja nogama o pod, ali nakon toga jednom se pojavi i onaj osjećaj radosti dijeljenja. Tako su nastala naša prva prijateljstva. Možda više nemamo kontakt s našim prvim dječjim prijateljima, ali uz njih smo počeli učiti onu nelogičnu istinu kako se davanjem obogaćujemo. U jednom trenutku postali smo svjesni i toga da mnogi nemaju toliko koliko mi imamo i poticali su nas na suosjećanje i darežljivost. Ponekad smo se uključili u neku humanitarnu akciju, naš mali dar u nama je budio veliku radost. U svojoj dječjoj neiskvarenosti vjerovali smo da bi se svijet odjednom promijenio kada bi svi učinili slično.

Usput, malo po malo postajalo nam je jasno da se često moramo odricati svojih želja i prilagođavati ih drugima. No, ako bismo malo bolje pogledali oko sebe, sigurno bismo uočili da i drugi za nas čine isto. Htjeli mi to ili ne, morali smo uvidjeti da se svijet sastoji od naših uzajamnih darivanja i odricanja. Čim netko zastane i povuče na svoju stranu umjesto da otvara ruke drugima, nastaju trzavica, nemir, sukob, mržnja. Mogli bismo posvjedočiti i kako otvaranjem očiju za potrebe naših bližnjih naši osobni problemi često postaju tako mali. Što smo više izlazili iz sebe, a manje se bavili sobom, uviđali smo sve više mogućnosti i potrebu da sebe dajemo za dobro drugih. Ako bismo ponekad zastali pomislivši da prvo moramo „pronaći sebe“ i pozabaviti se

osobnim preokupacijama prije nego što se okrenemo drugima, brzo bismo vidjeli da samo propuštamo prilike i vrtimo se u krug. Neobično, kad god smo zaboravljali sebe, to smo postajali potpunijima. Otkrili smo: život za bližnjega jedini je stil života koji nas može ispuniti. No, treba ga uvijek iznova potvrđivati i odlučivati se za njega. On iziskuje sve naše snage, traži od nas neumornost i domišljatost. Oči trebaju biti širom otvorene, a ruke i srce uvijek spremni za davanje.

Napokon, darivajući se drugima u trenucima umora u nama će se kad-tad pojaviti pitanja: Što ipak trebam zadržati za sebe? Što smijem čuvati? Gdje treba postaviti granicu između darežljivosti i dopuštanja da nas drugi iskorištavaju? Zar sve moram dati drugima, a da meni ne ostane ništa? Kako prepoznati razliku između naivnosti i dobrote?

Umjesto odgovora samo treba promijeniti kut gledanja i shvatiti: dar smo jedni drugima. Koliko želimo da taj dar bude poseban? Možemo ga učiniti dragocjenim i onda kada je on jednostavan i malen ako ga upakiramo u iskrenost i nesebičnu ljubav. Tako od naših dužnosti, poslova i odnosa s ljudima stvaramo umjetnost služenja. Pomalo zaboravljena i nimalo popularna umjetnost, ali jedino ona može učiniti svijet primjerenim mjestom za život. Tako gledajući, sve može postati dar: naše vrijeme, naše sposobnosti i talenti, naše želje koje nastojimo uskladiti sa željama drugih i naše srce koje će od svakog dara učiniti unikat.

Došašće: Stani!

Došašće je vrijeme tišine. Ali mnogi ga ljudi doživljavaju grozničavim i bučnim. Jure po trgovinama da bi obavili svoju božićnu kupovinu. Pa ipak je potrebna tišina da bi Bog mogao doći k nama. Bez tišine mi nećemo opaziti Božji dolazak, prečut ćemo Njegovo kucanje na vratima svoga srca. Tišina bi mogla značiti: stati, zaustaviti se, ne biti u pokretu. Potrebno je dakle zaustaviti se da bi se smirilo. Moram prestati juriti uokolo. Moram se zaustaviti. Ako zastanem, zaustavim se, ja ću se susresti najprije sa samim sobom. Tada svoj nemir više neću moći premješati van. Zapaziti ću ga u sebi. A do tišine dolazi samo onaj tko odoli svomu nemiru. Miran, tih znači i utišan, umiren, zapravo utažen. Majka taži žeđ svoga djeteta, smiruje dijete koje više jer je gladno. Tako ja moram smiriti svoju dušu koja iznutra glasno viče. Kad više ne trčim uokolo vani, javit će se glad moga srca.

Moje će srce vikati, jer nije zadovoljeno, jer njegova glad i žeđ nisu utaženi. Ono tada treba hranu. I ja se moram majčinski prikloniti svomu srcu da bi me ostavilo na miru. No, mnogi se plaše upustiti se u bučno srce. Radije se od njega odvrću hitajući od jednoga mjesta do drugoga. Ali njihovo srce više i dalje. Ono se ne da odbaciti. Ono treba naklonost. Ono hoće biti umireno.

„Samo je u Bogu mir, dušo moja“ stoji u psalmu 62,2. Ovaj psalam pjevamo uvijek za vrijeme večerj srije-

dom. Svaki put me dirne. Ja sam ne mogu smiriti svoje srce. Kad se priklonim nutarnjem krikom svoga srca, osjetim da gladije za nečim sasvim drugim od onoga što mu ja mogu dati. Ono čezne za Bogom. Stvarno se smiruje jedino u Bogu. Priušti si u vrijeme došašća to vrijeme tišine i u njemu se zagledaj u Boga. I kad se u tišini najprije podigne nutarnja buka, jednostavno ju izdrži. Ostani stajati.

Stavi svoje srce koje više pred Boga, da ga On smiri. Tišina će tada za tebe postati blagodat, ti ćeš svoju dušu tada kupati u šutnji. Ustrajat ćeš kod sebe. Moći ćeš uživati u tome da si jednostavno kode sebe i pred Bogom. U tišini nitko od tebe ne želi ništa. Ti možeš jednostavno biti ti. Tišinu treba ne samo vrijeme došašća, nego i božićno vrijeme. Bog će u moje srce sići jedino onda kad se ono smiri. Rođenje Boga događa se u onome najintimnijem prostoru šutnje. Svojom šutnjom ja ne mogu prisiliti Boga da dođe k meni. Ali šutnja je pretpostavka da ću Boga u sebi zapaziti. U šutnji ja sam silazim u svoju vlastitu dubinu. A put u ovu dubinu vodi kroz noć moje tame, kroz noć moga straha i moje samoće. Tu napuštam svoje kraljevsko prijestolje, na kojemu stolujem siguran i s kojega upravljam i određujem život. Tu se priklanjam do dna svojoj duši. Jer Bog se samo tu može u meni roditi. Bog hoće u meni postati čovjekom samo u dubini moga srca, u dubini do koje više ne prodire buka površine.

Anselm Grün

U noći adventskoj

Očistite svoje sobice, zidove objelinite,
u postelje stavite nove slame
i čiste navlake;
u peći nek tinja vatra
i širi ugodnu toplinu,
jer stižu hladni vjetrovi
donoseći snijeg i sive oblake.

I kad vam sred noći studene i mračne
netko pokuca na vrata skoro nečujno,
boječ se da se nezvan ne narine,
bio to prosjak, siromašak, starac,
ili putnik bijedni iz zemlje daleke,
o, primite ga, dajte mu večeru toplu
i krevet čisti – bez stanarine!

Čitavu noć budite mirni
i samo molitvom toplom
prekidajte zimske noći tišinu;
jer možda...
Možda ćete, draga braćo,
tu malu pomoć i neznatnu ljubav
u ovo vrijeme adventsko
iskazati Kristu Gospodinu...

Aleksa Kokić

Pjevački zbor

Piše: Mo Ivan Andrić, katedralni zborovođa u Đakovu

Izašavši pomalo pognute glave s Drugoga vatikanskog koncila, maknut s kora, a ponegdje i iz crkava uz poklik *Participatio actiosa!* (koji je često bio shvaćen svakako samo ne ispravno) i uz optužbu da uzurpira pjesmu liturgijske zajednice na račun vlastite promocije, zbor je još uvijek u potrazi za novom ulogom i mjestom u liturgiji. Ne može se ne reći kako za navedene kritike nije bilo, a još i dandanas nema stvarnih razloga.¹ Ipak, ideja o djelatnom sudioništvu svih vjernika u liturgiji pomalo se rasplinula prema već potvrđenom pravilu koje kaže da kad se nešto povjeri svima, tad to često znači da se nije povjerilo nikome.

Još jedna od uočljivijih nevolja u kojoj se zatekla ova drevna crkvena glazbena institucija u tom prijelaznom razdoblju nastala je radi nedostatka odgovarajućeg glazbenog repertorija koji bi mogao odgovoriti zahtjevima obnovljene liturgije. Dok je liturgijska obnova uspostavljala nove obrede koji su za liturgijske glazbenike i glazbene sastave otvarali nove mogućnosti i postavljali nove zahtjeve, mnogi su zborovi još uvijek listali svoje stare partiture, ne zato što su tako htjeli, nego jer su na to bili prisiljeni radi nedostatka novih, prilagođenih pjesama.

Ne treba zaobići ni ulogu župnika, liturga, koji su često, a i danas je nerijetko tako, brigu oko pjevanja u liturgiji olako i u potpunosti prepuštali ljudima dobre volje koji su se često igrom slučaja zatekli kao voditelji zborova jer su znali ponešto svirati, međutim bez dovoljne kompetencije kako u liturgiji tako i u glazbi.

Sve više uviđajući potrebu za uređenom skupinom kojoj će se povjeriti predvođenje zajednice u pjevanju kao i za mjerodavnim zborovođama i onima kojima će se povjeriti briga za glazbeno uređenje liturgijskih slavlja, raste zanimanje za problematiku uloge pjevačkog

zboru u kontekstu liturgijskog slavlja koja biva sve jasnija, ne samo na teoretskom planu. Uz mnoge seminare, savjetovanja, knjige, članke... tu su također i mnogi zborovi i njihovi voditelji koji rastu u shvaćaju kako je njihova prvotna zadaća predvoditi i poticati liturgijsku zajednicu u zajedničkom pjevanju, a sebe doživljavaju dijelom liturgijske zajednice s kojom i za koju pjevaju.

Pogled u povijest

Četveroglasni pjevački zbor koji pjeva misu u polifoniji ili kakav motet u tijeku obreda, onakav kakvog se poznavalo prije Koncila, posljednja je jasna fotografija ove „specijalizirane“ skupine čiji je oblik u povijesnom hodu bio podvrgnut trajnim promjenama. U liturgijskim zajednicama prvih triju stoljeća nema tragova o postojanju neke posebne skupine koja bi se skrblila o pjevanju. Za pjevanje su se brinuli psalmist i sama zajednica.

Razvojem liturgijskih obreda teško je bilo zamisliti da bi u svakoj pjesmi mogao sudjelovati sav okupljeni puk.

Lirski tekstovi (biblijski ili drugi) tražili su po svojoj naravi prikladno uglazbljivanje, a novi obredi zahtijevali su praćenje pjevanjem. Trebala je „službena“ skupina pjevača osposobljenih za ovaj zadatak, a ona svoj oblik dobiva u VI.-VII. stoljeću kao *schola*, čiji je repertorij bio različit od onoga pučkog.

Kasnija slika zbora stvorena je u okviru razvoja višeglasja i njegovog ulaska u liturgiju. Zbor na sebe preuzima ulogu protagonista u pjevanoj misi i često je zapravo bio jedini koji se brine za pjevanje u liturgiji. Otuda se stvorilo mišljenje kako je pjevanje u slavlju stvar koja spada na zbor, na „profesionalce“.

Gledajući u povijest ipak valja uočiti kako je u početku glavni nositelj pjevanja bila okupljena zajednica. Tek je naknadno ova nadležnost prešla u ruke zbora. Također je zgodno primijetiti kako je razvoj glazbenog jezika uvjetovao i oblikovao glazbene sastave koji sudjeluju u liturgiji. Uzimajući u obzir suvremeno glazbeno stvaralaštvo ne bi se bilo na odmet upitati kakav glazbeni sastav ono danas iziskuje?

Liturgijska zajednica i njezin pjevački zbor

Prelistavajući stranu literaturu koja obrađuje zbor i njegovu ulogu u liturgiji može se zapaziti kako se u mnogih naroda često upotrebljava izraz koji bi se kod nas preveo kao „liturgijski zbor“, izraz na koji baš i nismo naviknuti. Kod nas je uobičajenije atribut „liturgijski“ zamijeniti riječju „crkveni“ ili „župni“, koji pojašnjava kako određeni zbor pjeva u crkvi ili da se bavi sakralnim repertorijem. Također se često koriste izrazi koji opisuju sastav pjevačke grupe, pa tako govorimo o mješovitom zboru, zboru mladih, dječjem zboru... što isto tako daje naslutiti kakvim se repertorijem bave pojedini zborovi. Svi ovi izrazi govore kako se iza riječi „zbor“ mogu naći različiti glazbeni sastavi, kao i o složenosti ove stvarnosti.

O kakvim god se sastavima radilo, možemo izdvojiti nekoliko karakterističnih oznaka.

* zbor – skupina iz krila liturgijske zajednice za izgrađivanje iste

Zbor je uređena skupina čiji se članovi međusobno poznaju i već čine određenu vrstu zajednice. Ova grupa ima svojeg voditelja, svoju „povijest“, svoje mjesto... Svakako da se iz ovakvih prilika lako rodi slika o zboru koji kao da bi bio pridodan zajednici. Tako ga nerijetko doživljavaju vjernici, a tako se doživljavaju i sami njegovi članovi. Pa ipak, zbor je tu da bi bio na raspolaganju liturgijskoj zajednici i slavlju vr-

šeći dužnosti koje su mu vlastite. Pozivajući se na koncilске i pokoncilске dokumente koji spominju zbor, OURM u br. 103 sažima te dužnosti na sljedeći način: „Među vjernicima vlastitu liturgijsku službu vrši pjevačka škola ili pjevački zbor, čija je zadaća da pravilno vrše dijelove koji se na njih odnose, već prema tome kakve je vrste pjevanje, te da promiču djelatno sudjelovanje vjernika u pjevanju“.

Vodeći računa o tome da nekome povjeriti određenu dužnost znači u nekom smislu lišavanje drugih iste, može se upitati ne ometa li prisutnost zbora komunikaciju predsjedatelja i liturgijske zajednice, i na taj način oduzima liturgijskoj zajednici ono što joj pripada?

Liturgijska zajednica nije neka anonimna masa; i ona je organizirana skupina unutar koje neki njezini članovi brinu o potrebnim ulogama. Ukoliko je pjevački zbor skupina kojoj se povjera određeni zadatak u liturgijskom slavlju, ona tad mora poput drugih nositelja liturgijskih službi dopustiti zajednici vjernika okupljenih na slavlje da se osjete onima što jesu i mora im pomoći da se kao takvi i izraze. U tom smislu zbor je u službi kolektivnog identiteta zajednice koja se okuplja na slavlje, koja je sve manje homogena, pa ga valja izgrađivati. Crkva oduvijek zna da pjevanje, kao ništa drugo, pridonosi kako bi se od mnoštva pojedinaca učinila zajednica. Zbog toga se, na primjer, početak liturgijske službe započinje pjesmom, a nije dovoljna govorna riječ. Zborovi i pjevači, kada razmišljaju o svome mjestu u crkvi i kada žele učvrstiti svoju važnost u svijesti zajednice, ali i u vlastitoj svijesti, ne bi trebali zane-

mariti taj psihološki učinak zajedničkog pjevanja koji je često nesvjestan (I. Šaško: *Liturgijski simbolički govor*).

Kako zbor čini dio liturgijske zajednice koji je pozvan animirati liturgijsko pjevanje čitave zajednice, ne treba zanemariti pitanje smještanja zbora u crkvenom prostoru. Danas se nastoji da pjevački zbor bude tako smješten kako bi bila jasno izražena njegova specifična uloga u liturgijskom slavlju, povezujući zajednicu koja slavi s prezbiterijem. Izdvajati zbor na bilo koji drugi način (npr. posebnom odjećom i drugim vanjskim znakovima) neprikladno je i liturgijski nelogično, jer ono tad više podsjeća na koncert i nastup, nego na njihovu službu u liturgiji.

* zbor – partner liturgijske zajednice

Svaki član zbora treba doći prije početka slavlja ne samo da bude spreman onda kad treba pjevati, nego i zato da bi se informirao o repertoriju koji će se pjevati tijekom slavlja. Zbor je skupina koja ima pjevačke probe, koja priprema pjevane dijelove za slavlje kako se okupljena zajednica ne bi trebala previše brinuti o ovom njegovom segmentu. Posebnost zbora svakako nije u tome da svojim pjevanjem stvara ozračje slavlja biranim i efektivnim izvedbama (premda ima mjesta i za to!), nego prije svega da liturgijsku zajednicu na prikladan način navikava na pjevanje i poučava u istome. Budući da se cijela zajednica nerijetko može uključiti samo u jednostavnijim i kraćim glazbenim stavcima, prije svega pjesmama, otpjevima i poklicima, u svečanom je bogoslužju

važna služba crkvenog zbora koji će predvoditi i poticati zajedničko pjevanje. Izmjenjivanje zbora i puka u pjevanju djelotvoran je način odgajanja samog puka za pjevanje. Naizmjenično pjevanje daje pjesmama živost i postaje znakoviti izraz liturgijskog dijaloga. Zahtjevnije dijelove zbor može preuzeti na sebe.

* zbor – (ne)potreban raskoš u slavlju

Kako se liturgija može događati bez pjevanja i sviranja, tako isto može postojati i bez zbora. Po sebi je razumljivo kako nazočnost zbora pojačava misao o važnosti glazbe u liturgiji izazivajući neizbježnu raspravu o glazbenom stilu i repertoriju. Zbor naglašava dekorativni karakter liturgije, a nije li taj „luksuz“ možda i potreban kad se ulazi u prostor gratuitnog, „besplatnog“? Liturgija, koja upotrebljava poetski i simbolički jezik, živi uvijek „s onu stranu“, odnosno iznad sredstava za kojima poseže. Zar stoga neće trebati i elemente, među koje bez sumnje spada i glazba, koji bi joj pomogli da bude doživljena, uživana? Liturgija danas možda treba biti više kušana i osjećana nego nadugo komentirana i intelektualizirana. Ne treba smesti s uma kako *Crkva mora biti „grad slave“, mjesto na kojem su skupljeni i Božjem uhu prineseni najdublji glasovi čovječanstva.* (J. Ratzinger: *Razgovor o vjeri*) među koje se nesumnjivo treba ubrojiti i glazba.

Ne treba isto tako ostaviti po strani ni činjenicu da je Crkva pozvana po svo-

jim obredima ljude privoditi Bogu, da ih treba obraćati, činiti više ljudima i zato se ne smije odreći ničega što bi pospješilo ostvarenje te zadaće. Glazba, pjesma koju svi zanosno pjevaju... sigurno su joj u toj zadaći značajno sredstvo koje itekako pomaže u oplemenjivanju i obogaćivanju svih koji u liturgiji sudjeluju.

Otkriti izražajno bogatstvo zbora, pjesme...

Kad se govori o zboru tad ovu stvarnost još uvijek redovito povezuje s već ustaljenim modelom glazbenog sastava koji pjeva u višeglasju. Ovaj je oblik jedan od mogućih načina njegovog glazbenog izražavanja. Ovdje bih podsjetio na zaboravljeno jednoglasje koje mnogi zborovi zaobilaze i zanemaruju, a baš je ono moćan i rječiti simbol jednodušnosti srdaca (dovoljno je prisjetiti se npr. prvih taktova mnogima poznate skladbe *Hvali, duše moja* skladatelja Krste Odaka, da bi se predočila snaga i ljepota jednoglasnog pjevanja).

Već samo povjeravanje jedne glazbene fraze ili strofe muškim glasovima, druge ženskim ili dječjim može obnoviti i osvježiti zvukovnu sliku pjesme na koju smo navikli i koja nam već zvuči pomalo „otrcano“, a istovremeno i pokazati kako je zbor pun mogućnosti koje se dovoljno ne vrednuju i ne koriste. Između svih tih mogućnosti koje stoje na raspolaganju, treba birati ne samo prema estetskim kriterijima, nego prije svega prema onome što se bolje

ugrađuje „ovdje i sada“ u odvijanje obreda. Pažljivi i kreativan odabir predviđet će vrijeme za sve što može obogatiti i slavljem i zajednicu.

... i šutnje

Primijetimo na posljatku i to da kod pažljivog glazbenog uređenja slavlja „odabrati“ ponekad može značiti i „odlučiti ne pjevati“ što zbog nedostatka prikladnih pjesama (koje može ponekad zamijeniti čitanje kakvog prikladnog teksta ili kakav instrumentalni stavak), što još više zbog toga jer se treba voditi računa o globalnoj ravnoteži slavlja. Tako bi se trebalo nastojati izbjegavati neka iskrivljenja i nelogičnosti koja se tu i tamo događaju: na primjer, prvi dio mise pretrpan je pjevanjem, a euharistijska služba prođe u žurbi i jednoličnosti; zbor posegne za nekim dugim himnom „Svet“, dok se otpjevni psalam recitira; poneka popijevka ponavlja se do dosade u kojegod obredu i u svim mogućim prigodama... Tako se dođe do slavlja koje zamara gubeći se u mnoštvu riječi i pjesama, a ne ostavlja prostora za trenutke poželjne šutnje.

Hodimo u Kristu, hodočasnici u svijetu, i, dok težimo cilju, nek nam Pjesma oživljuje žudnju za njim. Tko žudi, makar i šutio, pjeva u srcu. Tko ne žudi, može i vikati, ali je pred Bogom nijem. (sv. Augustin, *In psalmum 86*)

¹ Donosim jednu prilično oštru kritiku iz dnevnog tiska u kojoj se mogu sažeti prigovori koji se danas čuju kad se govori o problematici koju obrađujemo: „Tako je, primjerice, odlazak na misu radnim danom postao prava ‘lutrija’, jer vjernik nikad ne zna hoće li i zašto misa biti tiha ili pjevana, a trajanje može oscilirati od 20 do 50 minuta! (...) Nedjeljom se javlja čitav niz drugih prepreka od gužvi (...) preko ambicioznog pjevanja zborova, uslijed čega se mise katkad pretvaraju u ‘koncerte’ (...). Vjernici, pobožni i ponizni kakvi u pravilu jesu, često će najprije sebi pripisati krivicu što nisu dovoljno ‘prosvjetljeni’, pa im beskrajne ‘Glorije’ i ‘Sanctusi’ nisu ugodni, već naprotiv iritantni“. D. MAČEK: *Mise na granici besmisla*, *Vjesnik*, 20. i 21. kolovoza 2005., str. 32-34.

Dan zahvalnosti u Plavni

Sveta misa zahvalnica u župi sv. Jakova u Plavni proslavljena je 27. listopada. Vlč. Josip Štefković, koji je predslavio svetu misu, nije krio zadovoljstvo svečanim ozračjem, ukrašenom crkvom i lijepim brojem župljana koji su došli zahvaliti Bogu za sve milosti, darove i jakost bez čega se ne može ništa postići u ovom životu, pogotovo u ovom kriznom vremenu.

Nakon svečanosti u povodu 200. obljetnice župne crkve, ovo je bio svojevrsni nastavak te proslave i prigoda da vjernici još jednom zahvale Bogu za sve što im je učinio. I ne samo Bogu, nego i svojim bližnjima, a osobito vlč. Josipu koji ispunjava sva obećanja, i još uvijek skrbi o vjernicima u čak pet župa. Tako je prošle godine na misi zahvalnici najavio da je glede oslikavanja crkve ostalo još uraditi sliku sv. Tome Mora, „čovjeka svih vremena“ i tu simboliku usporedio sa životom vjernika koji svoju vjeru moraju svjedočiti svaki dan te unaprjeđivati svoj odnos s Bogom i bližnjima. On je svoje obećanje, kao i uvijek, ispunio i sada je crkva u Plavni potpuno obnovljena i oslikana. „Budi ono što jesi!“, bila je dominantna misao koju je vlč. Josip tijekom mise više puta naglašavao, a pojašnjavao je i u svojoj propovijedi. Misi zahvalnici ove je godine nazočilo 40-ero djece od kojih je polovica bila u narodnom ruhu, a i nekoliko starijih župljana bilo je odjeveno u narodnu nošnju. Lijep je dojam nazočnima ostavio simbolični prinos darova koje su djeca donosila pred oltar na blagoslov: križ, svijeću, Bibliju, cvijeće, voće, povrće, hostiju, kruh, vino... Dobro uvježbano pjevanje članica HKUPD-a „Matoš“ koje čine i župni zbor, uljepšalo je svetu misu zahvalnicu, a svečanom ugođaju pridonio je i zvuk novih orgulja u jesenskim plodovima i cvijećem lijepo ukrašenoj crkvi.

Zvonimir Pelajić

Hvala za sva dobročinstva

U župnoj crkvi sv. Marka u Starom Žedniku slavljena je u nedjelju 3. studenoga svečana sveta misa kojom smo dragom Bogu zahvalili za plodove zemlje i sva dobročinstva kojima nas je Bog obdario.

Svečano euharistijsko slavlje započelo je ulaznom procesijom u kojoj su osim ministranata i predvoditelja ovog misnog slavlja, **preč. Željka Šipeka**, bili i mladi odjeveni u bunjevačke narodne nošnje i koji su prinijeli na oltar raznovrsne plodove zemlje. U svojoj propovijedi župnik Željko je istaknuo da smo pozvani uistinu iskreno zahvaljivati Stvoritelju za sve što nam je njegovom dobrotom darovano, a nažalost često ne primjećujemo Božje darežljive ruke i veliko očinsko srce koje nam provida sve što nam je potrebno. *Današnji se čovjek*, istaknuo je župnik, *prekomjerno pouzda u svoje znanje, vještinu i tehniku, a mudrost Božja nas poučava da je pouzdanje u Boga najvažnija stvar. Upravo to pouzdanje u Boga imali su naši preci u ovom podneblju, koji su znali u sjetvi zaiskati Božji blagoslov, a klečeći pored ubrane ljetine zahvaljivati Gospodarju žetve*, rekao je župnik.

Pod ovom svetom misom zahvalili smo dragom Bogu i za 50 godina braka, dragog

i simpatičnog bračnog para **Izabele i Nikole Đorđević**, koji su u ove naše krajeve, pa i u našu zajednicu, doveli Terezijansku Misiju – pokret koji moli za svećenička i redovnička zvanja, kao i za svetost svećenika, redovnika i redovnica. Hvala im na tome od srca, čestitamo im jubilej, a dragi Bog neka im podari sve sve milosti koje su im potrebne da i dalje pronalaze revne molitelje za one koje Isus poziva da ga slijede. Svojim skladnim pjevanjem, VIS „Markovi Lavovi“ uljepšao je ovo euharistijsko slavlje.

Ljubica Vukov

Susret spremača žedničke crkve

Brigu oko uređenja i spremanja crkve u Starom Žedniku od dolaska župnika Željka Šipeka, vode sami župljani okupljeni trenutačno u pet skupina, te po unaprijed utvrđenom i ustaljenom rasporedu za svaku nedjelju ili blagdan određena skupina sprema crkvu.

U ovo vrijeme kad su svi u žurbi i pretrpani obvezama, jedna skupina žena i nekoliko muškaraca, a u pomoć pritekne i nekolicina mladih, volonterski i na slavu Božju brine o urednosti svoje crkve, kao i okoliša crkve. Kroz sve ove godine puno je onih koji su svojim radom pridonijeli da je kuća Božja uvijek uredna. Nas župnik Željko prije nekoliko godina odlučio je jednom godišnje, u znak svoje zahvalnosti, okupiti na večeru i druženje sve spremače crkve, pa je tako bilo i ove godine. Župnik Željko je zahvalio svima na ovakvom vidu brige o crkvi, koja je u prvom redu naša, te izrazio svoje zadovoljstvo što postoji svijest o tome da nešto što je naše moramo i održavati, a s druge strane može biti siguran da kad dolazi služiti misu nalazi uvijek urednu crkvu. Ovom prigodom uručio je **Margi Vojnić Hajduk** zahvalnicu za dugogodišnji požrtvovni rad u crkvi, a koja zbog svoje bolesti nije više u mogućnosti na ovakav način pridonositi svojoj zajednici, te joj poželio da ozdravi i vrati se što prije svojoj grupi. Svatko tko je spreman žrtvovati svoje vrijeme, a ima i dobru volju doprinijeti nešto za dobrobit svih nas, dobro nam došao!

Ljubica Vukov

Velečasni Josip Kujundžić imenovan župnikom župe sv. Lovre u Sonti

Dosadašnji župnik župe sv. Lovre u Sonti, vlč. Dominik Ralbovsky, raspoređen je na drugu dužnost, a ova velika župa dodijeljena je vlč. Josipu Kujundžiću, dosadašnjem župniku u Vajskoj.

Josip Kujundžić rođen je prije 54 godine u Maloj Bosni, a odrastao je u brojnoj obitelji kao jedanaesto od petnaestero djece. Završio je srednju strukovnu školu, te se kasnije, u dobi od 23 godine, odazvao pozivu Svevišnjeg i pošao trnovitim putem Sluge Božjega. Bogoslovni studij pohađao je na Filozofsko teološkom institutu Družbe Isusove u Zagrebu, te je nakon svršetka studija na Petrovo 1990. u subotičkoj katedrali zaređen za svećenika. Nakon dvije godine kapelanske službe u Bačkoj Topoli i Bačkoj Palanci, imenovan je župnikom u Vajskoj i Bođanima, gdje je službovao pune 22 godine. Božjom milošću sada mu je dodijeljena sončanska župa, koju će službeno preuzeti u prvom tjednu Adventa. Prvu svetu Misu u crkvi sv. Lovre, uz nazočnost neuobičajeno velikog broja vjernika, slavio

je u nedjelju 10. studenog. *Susret s vjernicima župe sv. Lovre doživio sam jako lijepo. Vrlo ugodno sam iznenađen posjećenošću na misi, iako sam već od prije znao da Sonta ima veliki broj kvalitetnih vjernika. Sada sam pun dobrih, lijepih emocija, a mislim da ćemo ubuduće jako dobro surađivati*, rekao je poslije svete mise novi župnik.

Ivan Andrašić

Blagdan Svih svetih u Lemešu

Na blagdan Svi svetih služena je večernja misa u crkvi Rođenja BDM u Lemešu. Ovaj je blagdan okupio mnoge Lemešane koji žive daleko od svog sela da dođu i obiđu grobove svojih najmilijih.

Velik broj župljana je nazočio misnom slavlju. Poslije mise mnogi su obišli grobove i zapalili svijeće što je groblju dalo lijep, mistični izgled. Sutradan, na Dan mrtvih, liturgijsko slavlje je bilo

u kapeli na groblju. Rijetke su prigode kada se tu slavi sveta misa, pa su vjernici iskoristili da nazoče misnom slavlju u obnovljenoj kapelici. /L. K./

Dan Ivana Antunovića u Aljmašu

U mađarskom gradiću Aljmašu (Bácsalmás), u subotu, 9. studenog održan je tradicionalni Dan biskupa Ivana Antunovića. Slavlje je počelo kod spomen ploče koja je u čast Ivanu Antunoviću postavljena na zgradi župnog doma. Na slavlje su se okupili predstavnici hrvatskih samouprava iz Aljmaša kao i iz Kalače, Baje i iz drugih mjesta u kojima žive Hrvati, kao i predstavnici Hrvatske državne samouprave iz Budimpešte.

Slavlje je započelo pjevanjem hrvatske i mađarske himne te prigodnim pjesmama u izvođenju župnog zbora iz Aljmaša. Zatim je sve okupljene pozdravila **Valerija Petrekanić Koso**, predsjednica aljmaške hrvatske samouprave. Ona je čitajući pjesmu **Ante Evetovića Miroljuba**, poznatog Aljmašanina, koju je napisao u čast Ivana Antunovića, zahvalila svima što su se odazvali proslavi toga dana i istaknula da riječi Miroljubove pjesme potvrđuju, s jedne strane da Hrvata još ima, a s druge strane te riječi su nam i zadaća: *Ivo! Tvoje ime, spominjanje mi! Ponajveća slava tvome rodu bilo. Zato ćeš i navijek živjet među nama. Tvoje mudre knjige, baština nam sveta, pokazuju nama, gdje nam prava meta. Kad nas u životu stigne udes kruti, Ti nas umom tvojim sve dobro uputi, da nam roda stablo novim cvate cvijetom. Vjerni novom domu, vjerni rodu biti, jezik roda svoga nadasve ljubiti. Za svetinje ove i umrimo rado, to si nam pokazao, ako si i strado.*

Svečani govor kod spomen-ploče održao je **dr. Andrija Anišić**, župnik iz Subotice. On je pozdravio sve okupljene, kako u svoje ime, tako i u ime Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i u ime Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“. U svom pozdravu on je podsjetio da je u Aljmašu Ivan Antunović kršten, da je u tamošnjoj župnoj crkvi prije 175 godina slavio svoju Mladu misu, a ondje je bio i župnik od 1842. do 1859. godine. O njegovom župnikovanju pisao je barun Josip Rudić: *Uvijek sam uvjeren bio da svećenik i župnik najviše može doprinijeti sveopćem blagostanju svojih vjernika; znao sam da jedan svet svećenik jest velika vlast, a u ovom mojem osvjedočenju učvrstio me moj Antunović, koji je za kratko vrijeme cio Aljmaš priveo na dobro tako da ja u njemu veliku radost nalazim. A sam Antunović je o godinama provedenim u toj župi zapisao: Aljmaš je ono mjesto u kom sam najplodnije dane mojeg vieka proveo, nije čudo dakle, što u starijem dobu tako se osjećam kada u njeg stupim kao da mi se misli većma podižu, a srce većma prama rodu zastruji.*

Aludirajući na teško situaciju Hrvata u Mađarskoj, kojima sada država daje mnoga prava, ali Hrvata je sve manje, jer su mnogi izgubili nacionalnu svijest, dr. Anišić je rekao: *Možda nam se nekad čini da je teško dizati se iz pepela, ali zar to nije u puno težim vremenima učinio i biskup Antunović?! Napunimo se ponosom ali i odlučnošću da će svatko koliko je do njega, ne samo u hrvatskim samoupravama nego i u obiteljima, učiniti sve što može na buđenju nacionalne svijesti i na učvršćivanju pripadnosti našoj svetoj Katoličkoj Crkvi.*

On je izrazio radost i ponos što je ove godine obranio doktorski rad na temu „Vjersko-moralna obnova braka i obitelji – model opstanka i napretka naroda u djelima Ivana Antunovića“. Svoj ponos i radost je „darujući“ svoju knjigu Ivanu Antunoviću potkrijepio riječima: *Činim ovo ne da bih sebe isticao nego da bi ukazao mlađim naraštajima, koji Te još dovoljno ne poznaju, kako su velike Tvoje misli i Tvoja djela. Radujem se što ćeš po ovoj disertaciji dospjeti i u visoke znanstvene krugove našeg hrvatskog naroda i šire gdje ti je i mjesto, premda svi tako ne misle. Neka ovo djelo proslavi Tvoje veliko ime i Tvoje veliko djelo, a svima koji ga budu čitali neka bude poticaj za rast u vjeri, nadi i ljubavi prema Bogu i bližnjemu, a napose prema tvom hrvatskom narodu i ljubljenom bunjevačkom i šokačkom rodu. I želim poručiti svima koji se bave znanstvenim radom: ima u Antunovićevim djelima materijala za još nekoliko disertacija i za puno znanstvenih članaka. Odvažite se zaviriti u tu škrinju punu skupocjenih bisera.*

Poslije svečanog govora uslijedilo je polaganje vijenaca kod spomen-ploče Ivanu Antunoviću. Vijence su prinijeli prisutni predstavnici svih hrvatskih manjinskih samouprava u Mađarskoj, a troje djece je prinijelo vjenčić koji su sami izradili. Vijenac u ime HKC „Bunjevačko kolo“ prinijeli su članovi Centra **Ivan Piuković** i **Josip Anišić**, a u ime Društva „Ivan Antunović“ **Jelena Piuković**.

Nakon programa kod spomen-ploče bio je nastup crkvenih zborova u župnoj crkvi. Nastupili su zborovi iz Baje, Kalače, Dušnoka i Aljmaša. Slijedila je sveta misa koju je predvodio mons. Andrija Anišić. U prigodnoj propovijedi on je još jednom podsjetio na plodno djelovanje Ivana Antunovića dok je bio župnik u Aljmašu te je pročitao nekoliko njegovih misli o vjeri, budući da je to slavlje održano pri kraju Godine vjere. On je osobito naglasio kako je biskup Antunović isticao da vjera nije neka svečana haljina da se njome kitimo, nego je svagdanja potreba, koja vjernicima donosi puno blagoslova i radosti.

U kulturnom programu u restoranu „Žuto ždrijebe“ bunjevačke i slavonske narodne plesove izveli su članovi „Bunjevačkog divan kluba“ uz pratnju tamburaškog ansambla „Bačka“, a slavlje je završilo „hrvatskim balom“.

A. A.

Deset godina Radio Marije Srbije

U novosadskom studiju Radio Marije Srbije u srijedu, 13. studenog svečanom svetom misom obilježena je deseta obljetnica djelovanja Radio Marije u R. Srbiji. Svetu misu je predvodio mons. Marijan Dej, župnik iz Selenče i urednik programa toga radija koji se emitiraju na hrvatskom, srpskom, slovačkom, njemačkom, rusinskom i ukrajinskom jeziku. S njim su misu suslavili suradnici Radio Marije mons. dr. Andrija Anišić, Jakob Pfeifer i Marijan Vukov. Na misi su uz volontere i prijatelje Radio Marije sudjelovali i djelatnici novosadskog studija Radio Marije: Nevena Maksimović, predsjednica udruženja „Marija“ (na fotografiji), zatim Tatjana Cvetković, koordinator, Sanja Pavlič, voditeljica programa, Tanja Pavlič, tajnica te tehničar László Cser.

U prigodnoj propovijedi mons. Dej je naglasio da deset godina postojanja toga Radija svjedoči da Bog želi taj radio u toj sredini prema riječima mudrog Gamaliela: „Jer ako je taj naum ili to djelo od ljudi, propast će; ako li je pak od Boga, nećete ga moći uništiti – da se i s Bogom u ratu ne nađete (usp. Dj 5,38-39). Druga stvar na koju nas potiče ova obljetnica jest da moramo nastaviti raditi, moramo nastaviti naviještati evanđelje putem valova našega radija, istaknuo je mons. Dej a zatim je podsjetio da radio ima smisla samo ako ima slušatelje. Stoga je pozvao sve slušatelje Radio Marije da i dalje slušaju program toga radija ali i da se aktivno uključe u njegovo djelovanje molitvom, sudjelovanjem u emisijama, volontiranjem te materijalnom pomoći.

U svom proglasu za taj značajan datum, Nevena Maksimović, predsjednica udruženja „Marija“, istaknula je: „Dana, 13. studenog 2003. godine s malog unajmljenog tavanskog prostora franjevačkog samostana u Novom Sadu, prvi put se u Srbiji putem radio valova začulo: ‘Vi slušate

Radio Mariju’. Tada smo postali dio velike Svjetske obitelji Radio Marije, koja širi Božju riječ putem radio valova na svih 5 kontinenata u 64 zemlje svijeta. Danas, 10 godina kasnije, RM donosi Božji glas u vaše domove preko sedam FM predajnika, interneta i kabelske televizije. Program RM realizira se u tri studija iz sjedišta u Novom Sadu, iz Subotice i produkcijskog studija u Beogradu. Za sve ovo vrijeme bili smo zajedno sa svojim slušateljima i pomagali jedni drugima živeti kao prava obitelj.

Vi, slušatelji RM, jasno ste shvatili da ste vlasnici ovog radija i da on živi samo od vaše pomoći. Svesrdno ste se uključivali u rad i život Radio Marije, volontiranjem u emisijama i izvan njih, novčanim priložima i nadasve molitvama našoj nebeskoj Majci. Danas vam zahvaljujem u ime svih djelatnika RM i skupštine udruženja ‘Marija’, koju predstavljam, a koja je tijelo sastavljeno od slušatelja. Također, u ime svih slušatelja,

koje predstavljam, zahvaljujem zaposlenima u RM na njihovom samoprijegornom radu i zalaganju za održavanje i unaprjeđivanje ovog fantastičnog Božjeg projekta. Posebno zahvaljujem ocu nadbiskupu msgr. Stanislavu Hočevaru koji je patron, a to znači pokrovitelj, zaštitnik i otac Radio Marije Srbije. Hvala i svim svećenicima, koji nam donose i tumače Božju riječ.“

A. A.

Kongres ekonomije zajedništva

U Otmaringu (grad udaljen 30 km od Münchena) u Njemačkoj, 24. listopada održan je internacionalni susret ekonomije zajedništva. Iz Srbije je na ovom susretu bilo 20-ak sudionika među kojima su bili predstavnici katoličke, pravoslavne i grkokatoličke vjeroispovijesti.

Članovi i promatrači iz više europskih zemalja i Argentine nazočili su poučnim predavanjima u prijepodnevnim satima. Poslijepodnevni sati su bili ispunjeni radionicama u kojima su sudionici razmjenjivali iskustava na teme koje su se birale po njihovom interesiranju. Organizatori, predavači i svi koji su bili zaduženi za ovaj kongres odisali su ozbiljnošću i

željom da ovaj susret uspije u svim elementima i da ekonomija zajedništva doista zaživi.

Na kongresu smo naučili da bez obzira koliko malo imamo i to malo možemo pravilnije raspodijeliti, da je čovjek u potrebi osim materijalne pomoći, često željniji pogleda punog poštovanja. Ljude bismo trebali pokušati uključiti u stvaranje novih dobara (duhovnih ili materijalnih), a onima koji su posrnuli (koje su svi odbacili) dati novu šansu zato što svi imaju pravo na novi početak. Svi sudionici su se složili da je pred svima nama veliki zadatak i da samo uz pomoć Duha Svetoga možemo pridonijeti razvitku novog pravednijeg društva. Sljedeći kongres ekonomije zajedništva održat će se u listopadu 2014. u Križevcima u Hrvatskoj. Nadamo se da će se do tada ostvariti vidljivi rezultati.

Nevenka Vaci

Susret volontera župnih caritasa Vojvodine

U organizaciji Caritasa Subotičke biskupije u subotu, 16. studenog, u Domu učenika u Subotici održan je susret volontera župnih Caritasa Vojvodine.

Na početku susreta sve je pozdravio **preč. István Dobai**, direktor Caritasa Subotičke biskupije. Zatim se okupljenim volonterima obratio **mons. Stanislav Hočevár**, nadbiskup beogradski. On je naglasio, aludirajući na svršetak Godine vjere, da je vjeru moguće izraziti samo djelima ljubavi, a da bi se to moglo činiti učinkovito potrebna je i zaštita institucije Crkve, a ona to čini preko Caritasa. Osobito je naglasio važnost župnih Caritasa, jer bez Caritasa župa nije župa. Župa pak obogaćena karitativnim djelovanjem postaje i temelj zdravoga društva. I domaći biskup **mons. dr. Ivan Péntzes** obratio se sudionicima skupa. On je naglasio da taj susret potvrđuje ostvarenje želje **pape Franje** da Crkva bude Crkva za siromahe i Crkva siromašnih.

Direktor Caritasa Srbije, grkokatolički svećenik-stavrofor **Ladislav Varga** u svom predavanju govorio je na temu „Caritas u svakoj župi!“. Poslije njegovog predavanja, koje je **Gábor Ric**, koordinator Caritasa Subotičke biskupije prevodio i na mađarski jezik, volonteri su se podijelili u dvije jezične skupine. U tom dijelu susreta predavanja o karitativnim naglascima u enciklici „Svjetlo vjere“ pape Franje održali su **preč. István Dobai** na mađarskom jeziku i **mons. dr. Andrija Anišić** na hrvatskom jeziku. Nakon zajedničkog ručka, pod

geslom „Dobre prakse službe ljubavi sa terena“ o karitativnom djelovanju u svojim župama govorili su predstavnici volontera sljedećih župnih Caritasa: Subotica – Isusovo Uskrsnuće, Subotica – Sv. Rok, Čantavir, Kucura (grkokatolička župa), Senta – Sv. Terezija, Bečej (Vjera i svjetlo) i Horgoš. A o svom osobnom karitativnom djelovanju govorila je gospođa **Beata Matić**.

Na kraju susreta u Domu učenika, svim sudionicima na sudjelovanju i svim volonterima župnih Caritasa na zalaganju zahvalio je **preč. Dobai**. Pohvalio je sve uspjele akcije, ali je zaključio da je moto svih volontera: „Uvijek mogu više i bolje“.

Susret je završio svetom misom u katedrali-bazilici sv. Terezije koju je predvodio **mons. dr. Ivan Péntzes**, subotički biskup, a prigodne propovijedi na mađarskom odnosno hrvatskom jeziku održali su **preč. Dobai** i **mons. Anišić**. /A. A./

Prva „Noć svetaca“ u Subotici

U Hrvatskom kulturnom centru „Bunjevačko kolo“ 31. listopada 2013. održana je Prva noć svetaca kao svojevrsno bdijenje uoči Svetkovine Svih svetih i protivljenje „Noći vještica“ koja se sve više širi i u Subotici i okolici.

„Noć svetaca“ organizirala zajednica mladih – ZAMKA – subotičke župe Marije Majke Crkve na čelu s kapelanom **dr. Ivicom Ivankovićem Radakom**. Na početku večeri **Vinko Cvijin**, kapelan u Čantaviru, govorio je o značaju bdijenja uoči velikih svetkovina u Crkvi. On je također govorio o povijesti „Noći vještica“ te o njenom širenju u naše krajeve. Naglasio je kako se mladi Subotičke biskupije na poticaj mladih Zagre-

bačke nadbiskupije također žele uključiti u borbu protiv štetnosti uvođenja tog stranog običaja priređivanjem „Noći svetaca“ upravo ističući ljepotu i uzvišenost svetosti.

U punoj svečanoj dvorani Centra mladi i djeca iz nekoliko gradskih i prigradskih župa izveli su igrokaz iz života svete Male Terezije u režiji **Nevene Mlinko**. Igrokaz je, osim što je na zanimljiv, suvremen i dopadljiv način prikazao neke prizore iz života obitelji sv. Male Terezije, uputio okupljenima dvije jasne poruke: „Želim biti svet“, koju bi trebali usvojiti svi kršćani kao i poruku: „Živite sveto u obitelji“. Svetost u obitelji je moguće ostvariti slijedeći uzor svete nazaretske obitelji i drugih obitelji u kojima su živjeli sveto, kao što je bila i obitelj sv. Male Terezije. Međusobna ljubav je temelj svetosti u obitelji, a to podrazumijeva i razgovor, žrtvu kao i strpljivost svih članova obitelji, poručili su ovom predstavom mladi.

Brojna publika bila je oduševljena ovom novom inicijativom mladih i izrazila jasnu želju da se takva vrsta pripreve za svetkovinu Svih svetih održava i ubuduće ali ne samo u Subotici nego i u drugim mjestima biskupije. Na ovu predstavu došli su i neki mladi iz Sombora predvođeni karmelićaninom **o. Zlatkom**, pa je to dobar залог nade da će se „Noć svetaca“ proširiti i u druge dijelove biskupije.

Budući da je običaj u „Noći vještica“ dijeliti slatkiše djeci, vjernici župe Marije Majke Crkve i sv. Roka pripremili su za djecu ali i za sve prisutne slatkiše i sokove. /Zv/

Putovima biskupa Ivana Antunovića

U subotu, 26. listopada pedeset članova Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ iz Subotice i drugih poštovatelja biskupa Ivana Antunovića zaputilo se na hodočašće u Mađarsku koje su nazvali „Putovima biskupa Ivana Antunovića“. Naime, u godini 125. obljetnice smrti biskupa Ivana Antunovića željeli su oživjeti uspomenu na tog velikana hrvatskog naroda – bunjevačkog roda tako što će posjetiti mjesta vezana za njegov život i rad kao i mjestima koja su nekoć bila naseljena pretežito hrvatskim življem.

godom obilježavanja dana hrvatske zajednice u pojedinim mjestima. U svim navedenim mjestima postoji i lokalna hrvatska samouprava bez obzira na broj Hrvata koji ondje žive.

Dirljiv susret u Bačkom Aljmašu

Prvo mjesto koje su posjetili bio je Bački Aljmaš (Bácsalmás). U tom mjestu, u župi sv. Križa Antunović je bio kršten, jer u Kunbaji u kojoj je Antunović rođen nije bilo crkve. U toj župi Ivan Antunović je djelovao kao župnik osamnaest godina (1842.–1859.). Tu je, kako je sam svjedočio, proveo svoje najplodnije svećeničke godine i rado se toga sjećao: „Aljmaš je ono mjesto, u kom sam najplodnije dane mojeg vieka proveo, nije ni čudo dakle što u starijem dobu tako se osjećam kada u njeg stupim kao da mi se misli većma podižu a srce većma prama rodu zastruji“. A o njegovom djelovanju u Aljmašu barun Josip Rudić je pisao: „Uviek sam uvjeren bio da svećenik i župnik najviše može doprinieti sveobćem blagostanju svojih viernika; znao sam da jedan bogobojeći svećenik jest velika vlast, a u ovom mojem osvjedočenju učvrstio me moj Antunović koji je za kratko vrieme cio Aljmaš priveo na dobro tako da ja u njemu veliku radost nalazim“.

Aljmaški župnik je pozdravio hodočasnike i ispričao im povijest te župe, naglasivši da je sadašnja župna kuća bivša obiteljska kuća Antunovića. Vidno ganuta hodočasnike je pozdravila i predsjednica hrvatske samouprave u Aljmašu **Valerija Petrekanić Koso**. Ona je objasnila da je potresena svaki put kad se pojavi veća skupina Hrvata ili kad se obilježavaju dani koji su u Aljmašu posvećeni hrvatskoj zajednici. Ona je tom prigodom najavila Dan biskupa Ivana Antunovića u Aljmašu, koji je održan 9. studenog (opširnije na str.11)..

Sve manje hrvatske riječi

Od drugih mjesta hodočasnici su posjetili Bajú i ondje franjevačku crkvu, u kojoj se nekoć služila misa samo na hrvatskom jeziku te župnu crkvu. Na putu prema Kalači zaustavili su se još u Dušnokú i Bikiću. U svakom mjestu ih je dočekao i pozdravio župnik. U svim tim mjestima su nekoć Hrvati bili većina a sada su velika manjina. U svakom mjestu misa se služi na hrvatskom jeziku jednom mjesečno kao i pri-

U Kalači izložba biskupu Antunoviću

Glavni cilj hodočašća „Putovima biskupa Ivana Antunovića“ bio je grad Kalača u kojoj je Antunović živio od 1859. pa do svoje smrti 1888. U nekadašnjoj njegovoj kuriji, koja se nalazi prijeko od katedrale, nalazi se sada riznica Kalačke nadbiskupije, a u njoj je od mjeseca lipnja smještena izložba posvećena biskupu Ivanu Antunoviću pod naslovom „Život da mi bude Krist“. Kroz bogatu riznicu i izložbu hodočasnike je provela kustosica **Adela Lakatos**. Na izložbi su izloženi mnogi vrijedni spisi i predmeti vezani uz Antunovićev život i rad. Među najzanimljivijima i najvrjednijima su svakako Matica krštenih u kojoj je vidljiva ubilježba njegovog rođenja (19. lipnja 1815.) kao i njegov biskupski križ. Dakako da su dio iz-

ložbe i Antunovićeve *Bunjevačke i šokačke novine*, *Bunjevačka i šokačka vila* kao i brojne njegove knjige i rukopisi. U Kalači su hodočasnici posjetili i vrlo vrijednu nadbiskupsku knjižnicu s posebno zanimljivom prvom baroknom čitaonicom u Europi.

Sveta misa u Hajošu

Hodočašće je završilo svetom misom u Hajošu, biskupu Ivanu Antunoviću omiljenom marijanskom svetištu, koje je – kako je već rečeno – bilo posebno vezano za njegov život. Svetu misu je predvodio **mons. Stjepan Beretić** u zajedništvu s tamošnjim župnikom i svećenicima **mons. Andrijom Anišićem**, **Julijem Bašićem** i **Josipom Štefkovićem** koji su također bili sudionici toga hodočašća. U prigodnoj propo-

vijedi mons. Beretić je objasnio zašto je Hajoš uvršten u ovo hodočašće iako u tom mjestu nisu živjeli Hrvati nego Nijemci. Marijansko svetište u Hajošu bila je biskupu Antunoviću draga duhovna oaza u koju je često hodočastio. Za to svetište vezan je i jedan značajan događaj njegovog života. Kako je Antunović često pobolijevao, u jednoj teškoj bolesti njegova majka dala je Gospi hajoškoj zavjet da će za Gospin kip izraditi posebnu svečanu haljinu ukoliko njezin sin ozdravi. Kad se to dogodilo, ona je održala svoj zavjet a haljini za Gospin kip koju je dala izraditi Antunovićeve majka, on je pridodao svoj biskupski prsten i križ. Prsten je ne-

stao, a križ se čuva u riznici tamošnje crkve.

Hodočasnici su bili oduševljeni svime što su vidjeli i čuli, a u spomenici izložbe u čast biskupa Ivana Antunovića u Kalači zabilježili su: „Ovdje smo jer od prošlosti želimo učiti za budućnost svoga naroda u Bačkoj“. Bio je to i poticaj biskupa Ivana Antunovića koji je izrekao kao predsjednik skupštine Bačke županije 1861. godine: „Poviest koja prošlost naroda pred oči sadašnjih potomaka stavlja, ja smatram građanskom objavom tajne Božje providnosti. Iz ove mudraci javnoga života mogu vidjeti volju onog mogućeg gospodara, koji i svemiru granice stavlja“. /A. A./

Proslava svetkovine Svih svetih i krizme u Irigu i Šatrincima

U trogodišnjoj pripravi za jubileje župe Irig (2015.) u Godini vjere, misnim slavljem koje je predslavio župnik Blaž Zmaić proslavljena je 1. studenoga svetkovina Svih svetih, a tom prigodom župnik je kao začasni kantonik u ovom velikom danu za našu župu podijelio sakramente kršćanske inicijacije Petru Rušpaju (58).

Crkva je bila ispunjena gostima i uzvanicima slavlja te domaćim vjernicima, katolicima i pravoslavicima. Župnik je poručio: *Svi Sveti su blagdan svih ljudi, koji u prošlosti, danas i u budućnosti zasnivaju svoj život na Bogu.* U osam rečenica (kroz blaženstva) ocrtao je portret kršćanskog sveca: *sveci su svjedoci ove ljubavi, a blaženstva su čestitka svecima*, zaključio je župnik. A bio je to lijepi uvod u drugo slavlje, u trideset i prvu nedjelju kroz godinu 3. studenoga kada je četrnaestero djece po rukama srijemskog biskupa **mons. Đure Gašparovića** za vrijeme mise u Irigu primilo sakrament Svete potvrde, a nakon toga u filijali Šatrinci krizmu je primilo jedanaestero djece (8 iz Šatrinaca i 3 iz Dobrodola). Župnika je u Irigu najprije pozdravilo troje krizmanika, dvije male sestrice i jedna hendikepirana krizmanica s darom. Krizmanici su izveli čin pokajanja, sedmero krizmanika je izvelo poklik: *O*

Duše mudrosti znanja, s upaljenim svijećama na kojima stoje napisani darovi Duha Svetoga, a ostali molitvu vjernika. Biskup je naznačio u uvodu i tumačio u propovijedi trogodišnje događaje župe, koji slijede: 2013.: VJEROVANJE – krizma (*Vjera je put koji traje čitav čovjekov život*); 2014.: BRAK – obitelj – zajednica (*Crkva je „Božja obitelj“ – Obitelj je „Domaća Crkva“*) i 2015.: SVEČENSTVO – misa i molitva (*Ne možemo živjeti bez Krista – molitve – nedjelje i euharistije*) povezujući s jubilejima župnika: 35 godina je župnik Iriga, Vrdnika i Šatrinaca i Dobrodola (30), te 40 godina svećeništva. Filijalna crkva u Šatrincima slavi 165 godina, a iriška 210 godina.

Blaž Zmaić

Obiteljska, školska i crkvena slavlja

Na poziv **prof. Slavice Mundić**, župnik Blaž Zmaić prisustvovao je u OŠ i SSS u Irigu proslavi njezina 59. rođendana. Uz dan škole, dana 17. listopada župnik je kao vjeroučitelj u SSS „Mihajlović B. Mihiz“ u Irigu s osobljem škole i uzvanicima nazočio izložbi učeničkih proizvoda, otkrivanju biste u predvorju škole te zajedničkom objedu. Na blagdan sv. Luke, 18. listopada, služena je sveta misa za pokojne iz obitelji **Malahovski**. Dvadeset i devetu nedjelju kroz godinu, 20. listopada, slavili smo svetu misu u naša tri mjesta uz poruku ustrajne molitve i pouzdanja u Boga. Na poziv novog dekana, **dr. Dragice Tomić**, 25. listopada župnik nazoči proslavi 54 godine VPS strukovnih studija u Novom Sadu, gdje studiraju i Irižani. Na Dimitrijevo, 26. listopada, bio je i na slavlju u Srijemskoj Mitrovici. Na tridesetu nedjelju kroz godinu, 27. listopada, u Vrdniku je služena sveta misa za pok. **Ivana i Franju Majhenšeka**. U ovom tjednu župnik sudjeluje u svim našim školama na sjednicama tromjesečja. Svetkovinu Svih svetih proslavljamo svetom misom koja je prikazana za pokojne iz obitelji **Vizmeg, T. Valo i E. Černiček**. Pohodili smo groblje u Vrdniku i Irigu, a na Dušni dan smo pohodili groblje u Šatrincima. Navečer slavimo u prepunoj crkvi sv. mise na tri nakane, za pokojnog **Lasla Sekelja**, uz razmišljanje o uskrsnuću pokojnih. U petak 8. studenoga smo u našim školama obilježili dan prosvjetnih djelatnika, a trideset i drugu nedjelju, 10. studenoga, slavimo nakon naših velikih slavlja u Vrdniku na nakanu obitelji **Mašić**. U ovom tjednu na poziv pravoslavnih obitelji, župnik nazoči obiteljskim slavljima: kod obitelji **Anđić** (sv. Avramije), društvenim: Banja Termal (sv. Kozma i Damjan), te obitelji **Ivanić** (Đurđić). /f. f./

Nastavak tribina prof. Čatića u Zemunu

Nakon ljetne stanke, 22. rujna nastavljena su u Zemunu biblijska predavanja prof. Ivice Čatića u prostorijama knjižnice i čitaonice „Ilija Okrugić“.

Prvo predavanje u nizu bilo je orijentirano općenito na tumačenje o knjizi Djela apostolskih, njenom autoru, njezinim općim osobinama i namjeni. Ono što je obilježilo početak novih predavanja je činjenica da će ona ubuduće biti više orijentirana na iznošenje povijesnih činjenica, koje će biti svakako praćeno i duhovnim aspektom, ali u manjoj mjeri nego što je to bio slučaj u okviru tribina koje su se odnosile na tumačenje Starog i Novog zavjeta. Naredna tribina, koja je bila održana 13. listopada ove godine, bila je posvećena detaljnoj analizi najvažnijih momenata prvih triju poglavlja Djela apostolskih a koji su se odnosili na Isusovo uzašašće, silazak Duha Svetoga, život prve crkvene zajednice te ozdravljenje hromoga na hramskim vratima. U okviru trećeg predavanja koje je održano 27. listopada, prof. Ivica Čatić je izložio glavne momente 4. i 5. poglavlja s naglaskom na rastući autoritet apostola, kako unutar Crkve, tako i na javnom planu, posebice u odnosu na službeno religiozno vodstvo. Na koncu ovog posljednjeg predavanja u 10. mjesecu, prof. Ivica započeo je tumačenje svih aspekata koji su se odnosili na prvo raslojavanje unutar crkvene zajednice nastalo u povodu mučeništva sv. Stjepana. Na tribini održanoj 10. studenoga, prof. Ivica Čatić je započeo tumačenje životnog puta apostola Pavla, pojašnjavajući ukratko njegov put od rođenja do žestokog progonitelja kršćana pa sve do obraćenja. Ono što je najviše ostavilo dojam kada je u pitanju ovo predavanje prof. Ivice Čatića jest njegov veoma slikovit opis načina na koji su Židovi u vrijeme u kojemu je djelovao apostol Pavao odgajali svoju djecu i koje vrijednosti su djeca morala usvajati već sa 6 godina, pa i ranije. Upravo to je poruka o kojoj bi trebalo razmišljati do idućeg predavanja. /Danijela Lukinović/

Koncert sakralne glazbe u Zemunu

U župnoj crkvi Uznesenja BDM u Zemunu, 20. listopada prijepodnevu svetu misu predslavio je vlč. Vinko Brezovar u koncelebraciji s domaćim župnikom Jozom Dusparom. Ovo nedjeljno euharistijsko slavlje učinili su posebnim i svečanim glasovi članova mješovitog katedralnog zbora iz Đakova. Uz orguljašku pratnju Vinka Sitarića i pod dirigentskom palicom Ivana Andrića, ugođaj zajedništva između Zemunaca i gostujućeg zbora bio je više nego očigledan.

U svojoj homiliji vlč. Vinko je istaknuo da je molitva disanje s Bogom. *Na Misijsku nedjelju trebamo se prisjetiti i toga koliko se divimo ljudima koji su svoj život posvetili misijskom djelovanju. Intenzivno razmišljanje o njima dovest će nas svakako do zaključka da Bog sve ljude ljubi isto, ma gdje bili rođeni. Svaki čovjek bi, zaključio je vlč. Brezovar, da bi živio svoju vjeru, trebao dijeliti radost i pomagati onima koji nisu imali prilike saznati tko je Gospodin i koliko bdije nad svima nama.* Nakon svečane svete mise, mješoviti katedralni

zbor iz Đakova održao je koncert sakralne glazbe. Smjenjivala su se djela Bartoluccia, Leščana, Mozarta, Stahuljaka, Markovića, Duruflea, Galusa, Viadana, Haydna, Scheidta, Arcadelta, Odaka, Nysteda i Klobučara. Program koncerta upotpunile su **Višnja Dimitrijević** i **Višnja Stašević** svojim solo nastupom. Nakon završetka koncerta, nazočnima se obratio župnik Jozo, izrazivši tom prigodom svoje veliko zadovoljstvo što je na ovako veličanstven način zaokružen ovogodišnji, treći ekumenski susret zborova. Zatim je uručio prigodne darove vodstvu gostujućeg zbora. /**Danijela Lukinović**/

U Srijemskoj Mitrovici proslavljena svetkovina sv. Dimitrija

Svetkovina zaštitnika Srijemske biskupije i katedrale-bazilike sv. Dimitrija, đakona i mučenika, proslavljena je u 26. listopada svečanim misnim slavljem koje je predslavio đakovačko osječki nadbiskup i metropolit mons. Đuro Hranić. Suslavili su mjesni biskup mons. Đuro Gašparović, đakovačko-osječki nadbiskup u miru mons. Marin Srakić, požeški biskup mons. Antun Škvorčević, subotički biskup mons. Ivan Pénzes, varaždinski biskup mons. Josip Mrzljak, dubrovački biskup mons. Mate Uzinić i tridesetak svećenika iz Srijemske biskupije, Đakovačko-osječke nadbiskupije, Subotičke biskupije te svećenici grkokatoličkog obreda.

U prigodnoj homiliji nadbiskup Hranić osvjetlio je lik đakona i mučenika Dimitrija kao čovjeka vjere i iskrenog pouzdanja u Boga, te ga predstavio kao uzor svim vjernicima. Osvrćući se na stanje katoličke manjine u Srijemu, nadbiskup Hranić rekao je *kako evanđeosku poruku svjedoči i naš zaštitnik sv. Dimitrije: dok brinete o sebi i o vlastitoj budućnosti, ne budite tjeskobno zabrinuti, makar se suočavali s velikim poteškoćama: Ne budite zabrinuti, jer zna Otac vaš nebeski da teško živite i da vam je potrebno i ono što ćete jesti i piti i odijelo i stan i radno mjesto, no niste sami. Otac nebeski zna da ste manjina i da vam istodobno, dok opravdano težite da kao manjina budete prihvaćani te integrirani u ovo društvo, prijeti i opasnost asimilacije kroz mješovite ženidbe, starenja zbog odlaska mladih na studij i za boljim životom, koji često postaje i nepovratnim odlaskom, te daljnji pad broja vas katolika na ovom području, na kojemu ste baš vi pravo i domaće autohtono stanovništvo*, rekao je nadbiskup. Na završetku slavlja zahvalu

svim sudionicima slavlja uputio je domaći župnik **mons. Eduard Španović** izražavajući radost zbog nazočnosti velikoga broja biskupa, svećenika i vjernika, što je prepoznao kao ohrabrenje katoličkim vjernicima u Srijemu. Misno slavlje je pjevanjem animirao katedralni zbor „Sv. Cecilija“. Misnom slavlju nazočili su i predstavnici Grada Srijemske Mitrovice, Generalnog konzulata Republike Hrvatske, Veleposlanstva Republike Hrvatske, te Nacionalnog vijeća za Srijem.

Tomislav Mađarević

Dan sjećanja na žrtvu Vukovara

Pod geslom „Vukovar – mjesto posebnog pijeteta“, u Koloni sjećanja i ponosa vukovarskim ulicama 18. studenoga prošlo je oko stotinu tisuća ljudi, kako bi zajedno s Vukovarcima obilježili Dan sjećanja na žrtvu Vukovara. U koloni koja se protezala oko 5,5 kilometara prošla je rijeka ljudi iz svih krajeva Hrvatske te susjednih zemalja.

Program obilježavanja obljetnice započeo je u dvorištu vukovarske bolnice intoniranjem himne i minutom šutnje za poginule i nestale branitelje te nevine žrtve Domovinskoga rata. U krugu bolnice okupilo se oko dvjesto ljudi, među kojima cijeli državni vrh: predsjednik Republike, predsjednik Hrvatskoga sabora i gotovo svi ministri predvođeni premijerom te čelnici grada, a službenih govora nije bilo. Odmah nakon intoniranja himne i minute šutnje prema Memorijalnom groblju starom trasom krenula je „vukovarska“ kolona, koju je organizirao Stožer za obranu hrvatskog Vukovara. Toj nepreglednoj koloni priključili su se i generali Ante Gotovina, Mladen Markač i Ivan Čermak.

Stigavši na Memorijalno groblje žrtava Domovinskoga rata, gdje su uz 938 bijelih križeva bile postavljene hrvatske zastavice, crvene ruže i svijeće, molitvu za sve žrtve Domovinskoga rata predvodio je đakovačko-osječki nadbiskup Đuro Hranić.

„Danas hodočastimo Vukovarem da bismo odali počast poginulima i nestalima, čija je smrt postala sjeme slobodnoga života našega naroda. Danas smo ovdje i da bismo otkrili istinu o sebi, o našem današnjem shvaćanju i življenju vukovarske žrtve, o čemu nam je tako lijepo svjedočanstvo ovih dana izrekao general Mladen Markač: ‘U mom srcu nema mjesta za mržnju. Nema mjesta za osvetu. Jer sam dobro shvatio: ukoliko budem zatrovan tim zlom, neću moći graditi svoj bolji život.’ Samo ljubavlju možemo nastaviti ‘Priču o gradu’ Siniše Glavaševića: ‘Tko će čuvati moj grad, moje prijatelje, tko će Vukovar iznijeti iz mraka? Nema leđa jačih od mojih i vaših, i zato... pridružite se.’ Zato smo, draga braćo i sestre, danas ovdje: priča o ovom gradu nije završena, ona je živa i traje. Oni zbog kojih smo danas ovdje, zajedno sa svima nama govore: Grad – to smo mi! Od Vukovara, preko Škabrnje, do tolikih ranjenih mjesta, smijemo nad grobovima naših mrtvih poručiti: Grad – to smo mi! – spremni povezati se uz Vukovar i načiniti veliki lanac ljubavi koji brani, zaštićuje, čuva i njeguje sve ljude naše Hrvatske“, rekao je mons. Hranić.

Izrazio je žaljenje što je Vukovar opet postao simbolom „različitosti koja ranjava“. „Ovaj je grad nastao na žrtvi ljubavi, a razaran je kricima mržnje. On se iznova rađa i gradi na ostacima posrnule ljudske riječi i djela. Zbog toga riječi, a s riječima i slova, imaju u ovome gradu svoju prošlost i svoju sadašnjost. Tako su na jednoj ploči dvije različite povijesti grada; na jednoj ploči dvije različite vizije sadašnjosti; to su na jednoj ploči dvije različite budućnosti. Vukovar je samo jedan! Ipak, na toj ploči, u ovome gradu, ima mjesta za sve. Kad ne bi bilo tako, onda ne bi imala smisla žrtva koju su podnijeli naši mrtvi“, istaknuo je nadbiskup Hranić, dodavši kako nisu u pitanju samo slova i riječi, već i duša ovoga grada koja je ranjena. „Porušene zidove i fasade mogu obnoviti čak i različiti politički interesi, ali dušu; nju ne može izliječiti interes, nego samo ljubav“, poručio je propovjednik te svima uputio poziv na obraćenje temeljeno na ljubavi, „koje će duboko u nama iskorijeniti i uništiti sve što vodi razmišljanju i djelovanju protiv drugoga“.

Papa dobio nagradu za komunikatora godine

Nagrada „Jednostavna komunikacija“ dodijeljena je papi Franji. Proglasivši ga komunikatorom godine, nagradu je Svetomu Ocu 28. listopada dodijelio Europski institut „Treće tisućljeće“, ustanovljen u Rimu, koji se već deset godina bavi savjetovanjem i formacijom upravo na području komunikacija. Zamisao o dodjeljivanju nagrade Svetomu Ocu, došla je od ravnatelja i utemeljitelja toga instituta Andree Pizzicarolija.

Kada je izabran ovaj Papa, nitko nije mogao zamisliti da je on tako snažna i tako komunikativna osoba. Mi smo sami bili pozitivno iznenađeni, rekao je Pizzicaroli, objašnjavajući da je otuda proizišla ideja o dodjeli nagrade za jednostavnu komunikaciju.

Jednostavna je komunikacija ona jasna, ona koja nastoji doći do što više ljudi prenoseći istinsku poruku, upravo onako kako se osjeća u srcu, dodao je te istaknuo da je tajna u iskrenosti. Kada je čovjek iskren sam sa sobom i s drugima, komunikacija teče na dosljedan način; nitko ne može staviti u pitanje ono što govoriš jer si ti duboko uvjeren u to. Ako smo uvjereni u ono što govorimo, komunikacija je jednostavna i ljudi ju razumiju, primijetio je Pizzicaroli.

Ovaj je Papa uspio, na eksplozivan i iznad svega na nov način, izravno doći do ljudi, rekao je Pizzicaroli. Papa Franjo

često stiže ruke „ravnopravno“, izravno kao da je prijatelj, rodbina, neka bliska osoba, što on uistinu jest. Ta je vrsta komunikacije sve korjenito izmijenila jer je on Papa koji je „dostupan“, istaknuo je Pizzicaroli.

Na novinarevu primjedbu kako ima onih koji kažu da takva jednostavna komunikacija na neki način čak oduzima svetost papinskoj službi, te na pitanje oduzima li takvo ponašanje neke osobe njezin ugled kao autoriteta, Pizzicaroli je istaknuo da, naprotiv, komunikacija u kojoj ljudi mogu uživati, koja im je bliska, još ju više čini privlačnom, lijepom, te – prema njegovu mišljenju – i važnijom.

Nadbiskup Müller o pitanju rastavljenih i ponovno vjenčanih vjernika

Brak između krštenoga muškarca i krštene žene sakrament je koji se odnosi na osobnu, društvenu i povijesnu stvarnost čovjeka – tako započinje članak nadbiskupa Gerharda Ludwiga Müllera, pročelnika Kongregacije za nauk vjere, objavljen u vatikanskom dnevniku „L'Osservatore Romano“, koji vrlo iscrpno podsjeća na glavne crkvene dokumente i tradiciju o toj temi.

Ističe da rastavljeni i ponovno vjenčani vjernici ne mogu primiti euharistiju, jer je njihovo stanje u kojemu žive u opreci s jedinstvom ljubavi između Krista i Crkve označenim samim euharistijskim činom. Druga zajednička točka dokumenata Učiteljstva, napomenuo je potom nadbiskup Müller, jest poticaj na pastoralno praćenje rastavljenih i ponovno vjenčanih, kako bi shvatili da prema nji-

ma nema nikakve diskriminacije, nego je samo riječ o potpunoj vjernosti Kristovoj volji. Nadbiskup ističe važnost utvrđivanja valjanosti braka, u dobu poput ovoga suvremenoga koje je u opreci s kršćanskim shvaćanjem toga sakramenta. Tamo gdje nije moguće ustanoviti ništavnost braka, napisao je nadbiskup, moguće je odrješenje i pričest, ako supružnici žive zajedno kao prijatelji, kao brat i sestra. Blagoslivljanje nezakonitih veza, dakle, valja izbjegavati u svakom slučaju.

Naravno, ima situacija, navodi se nadalje u članku, u kojima bračni život praktički postaje nemoguć kao, primjerice, u slučajevima tjelesnoga ili psihološkoga nasilja. U tim mučnim situacijama Crkva je uvijek dopuštala da se supružnici rastave i više ne žive zajedno, ali ženidbena veza pred Bogom trajno ostaje, i pojedine strane nisu slobodne za sklapanje novoga braka sve dok je drugi supružnik na životu. Nadbiskup Müller potom u članku odgovara onima koji predlažu neka sporna rješenja, poput prepuštanja odluke o pristupanju euharistiji, ili ne, osobnoj savjesti rastavljenih i ponovno vjenčanih osoba. To nije valjani razlog jer, premda su te osobe u savjesti uvjerenе u nevaljanost prethodnoga braka, to sva-

kako treba objektivno dokazati sudska vlast. I nauk o „epikeji“ – odnosno o pravičnosti prema kojoj neki zakon vrijedi općenito, ali mu ljudsko djelovanje ne može uvijek u potpunosti odgovarati – u tom slučaju ne može biti primijenjen, jer je nerazrješivost sakramentalnoga braka pravilo božanskoga prava. Onomu koji se poziva na Božje milosrđe nadbiskup Müller odgovara upozoravajući na lažni poziv na milosrđe koji vodi do banaliziranja same slike Boga, prema kojoj Bog ne može učiniti ništa drugo doli oprostiti. Božje milosrđe nije oprost od Njegovih zapovijedi i crkvenih uputa jer Božjemu otajstvu pripadaju i svetost i pravednost, a ta obilježja ne smiju biti skrivena.

Nadbiskup Müller inzistira na pastoralnoj skrbi rastavljenih i ponovno vjenčanih osoba, tumačeći da ju ne valja svesti na pitanje primanja euharistije, jer osim sakramentalne pričesti, ima različitih načina za ulazak u zajedništvo s Bogom: u vjeri, u nadi i ljubavi, u pokajanju i molitvi. Bog ljudima može različitim putovima darovati svoju blizinu i svoje spasenje, iako žive u kontradiktornim situacijama. Pastoralna skrb utemeljena na istini i ljubavi uvijek će naći putove kojima valja ići, kao i odgovarajuće oblike, istaknuo je nadbiskup Müller.

Kardinal Levada protiv medijskog prikazivanja pape Franje koje potiče podjele

Kardinal William J. Levada, nekadašnji prefekt Kongregacije za nauk vjere (2005-2012), izjavio je da neki prikazi pape Franje u medijima mogu dovesti do toga da ga prikažu kao znak podjele u Crkvi.

Američki kardinal izjavio je i da je odluka pape Benedikta XVI. da se povuče sa službe olakšala i budućim papama da donesu sličnu odluku. „Mislim da postoji tendencija – možda je prirodna, premda čini mi se ponekad ili pogrešna ili zlonamjerna ili negdje između toga dvoga – da se sve što papa Franjo čini promatra u suprotnosti s papom Benediktom XVI. ili papom Ivanom Pavlom II. ili obojicom, te se od toga nastoji stvoriti slučaj. Papa Franjo ne razmišlja o tome da bude drukčiji – on jest on sam“. Kardinal je zaključio da je traženje takvih suprotnosti u nekim medijima pretjerano.

Vjera – početak vječnoga života

(Uz kraj liturgijske godine i svršetak Godine vjere)

Privedio: Dragan Muharem

* Vjera nam daje unaprijed osjetiti radost i svjetlost blaženoga gledanja koje je cilj našega zemaljskog putovanja. Tada ćemo vidjeti Boga „licem u lice“ (1 Kor 13,12), „kao što jest“ (1 Iv 3,2). Vjera je dakle već početak života vječnoga: Dok sada motrimo blagoslove vjere kao u kakvom zrcalu, čini nam se kao da već posjedujemo one divne stvarnosti za koje nam naša vjera pruža jamstvo da ćemo ih jednog dana uživati.

* Ali sada „hodimo u vjeri, ne u gledanju“ (2 Kor 5,7), i spoznajemo Boga kao „kroza zrcalo, u zagonetki (...), djelomično“ (1 Kor 13,12). Vjera, obasjana Bogom u koga vjerujemo, ipak se često živi u tami. Vjera može biti stavljena na tešku kušnju. Svijet u kojem živimo čini se često veoma daleko od onoga, o čemu nam vjera pruža sigurnost; iskustva zla i patnje, nepravdi i smrti kao da proturječe Radosnoj vijesti. Sve to može uzdrmati vjeru i staviti je na kušnju.

* Zato se moramo okretati prema svjedocima vjere: Abrahamu, koji povjerovala, „u nadi, protiv svake nade“ (Rim 4,18); Djevici Mariji koja je „na putu vjere“ prispjela sve do „noći vjere“ time što je sudjelovala u mucu svoga Sina i u noći njegova groba; i mnogim drugim svjedocima vjere: „Okruženi to-

likim oblakom svjedoka, odložimo sva-ko breme i grijeh koji nas sapinje te postojano trčimo u borbu koja je pred nama! Uprimo pogled u Početnika i Dovošitelja vjere, Isusa“ (Heb 12,1-2).

„Pogledaj, Gospodine, vjeru Crkve svoje“

* Prije svega Crkva je ta koja vjeruje i tako upravlja, hrani i podržava svoju vjeru. Crkva je prije svega ta koja, svugdje priznaje Gospodina, a s njom i u njoj bivamo i mi privučeni i privedeni da ispovjedimo to isto: „Vjerujem“, „Vjerujemo“. Po krštenju od Crkve primamo vjeru i novi život u Kristu. U „Rimskom obredniku“ krstitelj pita krštenika: „Što išteš od Crkve Božje?“ A odgovor je: „Vjeru“. „Što ti daje vjera?“ „Život vječni“.

* Spasenje dolazi samo od Boga, no, budući da život vjere primamo po Crkvi, ona je naša Majka: „Vjerujemo u Crkvu kao Majku našega novog rođenja, a ne u Crkvu kao da bi ona bila začetnica našega spasenja“. Budući da nam je Majka, Crkva je i odgojiteljica naše vjere.

Govor vjere

* Mi ne vjerujemo u neke formule, nego u stvarnosti koje se njima izriču a

koje nam vjera dopušta „dotaknuti“. „Vjernikov čin (vjere) ne zastaje na izrečenom, nego dostiže (izrečenu) stvarnost“. Ipak mi se tim stvarnostima približavamo s pomoću formula vjere. One nam omogućuju da vjeru izrazimo, da je prenosimo, da je u zajednici slavimo, da je usvajamo i sve više od nje živimo.

* Kao „stup i uporište istine“ (1 Tim 3,15) Crkva vjerno čuva „vjeru koja je jednom zauvijek predana svetima“ (Jd 3). Ona čuva spomen Kristovih riječi i ona od naraštaja do naraštaja prenosi ispovijest apostolske vjere. Kao što majka uči djecu govoriti, a time i shvaćati i drugima prenositi, i nas Crkva, naša Majka, uči govoru vjere, da nas uvede u razumijevanje i u život vjere.

Samo jedna vjera

* Vjekovima već, u mnogim jezicima, kulturama, narodima i nacijama Crkva ne prestaje ispovijedati svoju jedinu, od jednoga Gospodina primljenu, po jednom krštenju prenesenu vjeru, duboko osvjedočena, da svi ljudi imaju samo jednoga Boga i Oca. Sveti Irenej Lionski, svjedok ove vjere, kaže:

* „Crkva, mada rasprostranjena po svem svijetu do nakraj zemlje, primivši vjeru od Apostola i njihovih učenika (...), pomno čuva taj navještaj i tu vjeru i kao da stanuje u istoj kući, vjeruje na isti način kao da ima jednu dušu i jedno srce; i istine vjere propovijeda, uči i predaje jednim glasom kao da ima samo jedna usta“.

* „Iako su u svijetu jezici raznoliki, sadržaj je Predaje jedan te isti. I nemaju druge vjere i druge Predaje Crkve osnovane u Germaniji, ni one u Ibera ili one u Kelta ili one na Istoku, u Egiptu, u Libiji, ili one koje su u središtu svijeta“. „Istinit je dakle i pouzdan navještaj Crkve, jer ona cijelome svijetu pokazuje samo jedan put spasenja“.

* „Vjeru što smo je od Crkve primili, brižno čuvamo. Kao kakvo dragocjeno blago, zatvoreno u vrsnu posudu, vjera se po djelovanju Duha Božjega neprestano pomlađuje te čini da se pomlađuje i posuda koja ga drži“.

24. 11. 2012.

Krist Kralj*Dn 7,13-14; Ps 93,1a. 1b-2. 5; Otk 1,5-8;
Iv 18,33b-37*

Predajući Isusa Pilatu i vojnicima da ga potom razapnu, članovi Sinedrija smatrali su da su se tako oslobodili, istina pobožnog, ali svakako politički vrlo opasnog čovjeka. Sad su oni pod križem i rugaju mu se nazivajući ga Mesijom, Izabranikom Božjim, kraljem. Ali Isus, baš zato što jest Mesija i Kralj, u ispunjenju vječnog plana spasenja na križu započinje krvavu bitku s Đavlom, koji je na drvetu u zemaljskom raju podjarmio čovjeka. Ovdje, na križu, Krist mu zadaje smrtonosan udarac i tako spašava čovjeka. Isus je mogao sići s križa, izbaviti se od muka. On to nije napravio, nego nas je upravo po svojoj mucu spasio. I evo tko ubire plodove Isusove muke: jedan od dvojice razbojnika koji su s njim razapeti ispovijeda svoje grijehove te potiče i drugoga da učini isto, a povrh svega on ispovijeda vjeru u Isusa, kojeg naziva Kraljem. Raspeti Kralj mu svečano obećava: *Zaista ti kažem: danas ćeš biti sa mnom u raju!* Adam je svima zatvorio vrata raja, a Isus, pobjednik nad grijehom, smrću i Đavlom, otvara vrata raja čak i najvećim grešnicima, samo da se obrate, pa bilo to i u trenutku njihove smrti. Tim putem obraćenja Krist Kralj u svoje Kraljevstvo poziva i svakoga od nas.

1. 12. 2013.

1. nedjelja došašća*Iz 2,1-5; Ps 122,1-2.4-9;
Rim 13,11-14a; Mt 24,37-44*

Današnji evanđeoski ulomak ne bismo izabrali u trenutku kad tražimo utjehu. No, na početku nove liturgijske godine, upravlja nam se poziv na promjenu, na bdijenje. Isus nas poziva da ostavimo loše navike i običaje, da se obratimo i počnemo ispočetka. Zna nam se dogoditi da u radosnoj vijesti koja naviješta otkupiteljski Božji dolazak prećujemo da taj dolazak istodobno znači i sud. Radije mislimo na spasenje bez suda. Ta opasnost prijete učenicima svih vremena, živjeti kao da suda nema niti će ga biti. Pri tome nas ne ispričava način života drugih ljudi. Ne možemo se prikrivati iza drugih, a da pri tom izbjegnemo opasnost da nas Gospodin tamo i ostavi, poštujući i u tome našu slobodu. Da, spasenje i sud usko su povezani jedno s drugim. Ova spoznaja uvijek nas protrese, bilo da se radi o kakvim nedaćama, bilo da je u pitanju redovitost svakodnevnog življenja. Evanđelje veli: *jedan će se uzeti, drugi ostaviti... jedna će se uzeti, druga ostaviti.* Ovaj odabir ne ovisi od drugih, do puke sudbine, nego je stavljen u naše ruke. Da, Bog nam u ruke stavlja i spasenje i propast. Evo zašto Isus poziva da bdijemo, da budemo pripravnici, jer nije u našim rukama znati u koji čas dolazi Sin Čovječji.

8. 12. 2013.

2. nedjelja došašća*Iz 11,1-10; Ps 72,1-2.7-8.12-13.17; Rim 15,4-9;
Mt 3,1-12*

Ivan Krstitelj svojim propovijedanjem naviješta početak Isusovog javnog djelovanja. On poziva na obraćenje i ukazuje na blisku stvarnost koja dolazi po Isusu: *približilo se kraljevstvo nebesko.* Ivanu dolazi i običan narod, a dolaze mu i glavari naroda. Njegova poruka o tomu da za spasenje nije dovoljno samo biti Abrahamovim potomstvom pokrenula je i prodrmla mnoge. Potrebno je *donositi plodove dostojne obraćenja.* Od toga ovisi spasenje! No, spasenje čovjeka prvotno jest u Božjoj ruci, u rukama onoga koji dolazi poslije Ivana Krstitelja, On će *pročistiti svoje gumno i skupiti žito u svoju žitnicu, a pljevu spaliti ognjem neugasivim.* Ivan ovo jako

dobro zna i zato poziva na obraćenje. Iako on još nema jasnu predodžbu o onome koji dolazi poslije njega, u jedno je u potpunosti uvjeren: *onaj koji za mnom dolazi jači je od mene.* Taj Jači dolazi izbaviti nas od vlasti Zloga, a nama će prepustiti odluku hoće li plod našega obraćenja uroditi žitom ili pljevom.

15. 12. 2013.

3. nedjelja došašća*Iz 35,1-6a.10; Ps 146,6c-10;
Jak 5,7-10; Mt 11,2-11*

Jesi li ti Onaj koji ima doći ili drugoga da čekamo? Ovo Ivanovo pitanje ne ostavlja ravnodušne čak ni nas danas. Isus na njega ne odgovara direktno, argumentirano, on ukazuje na svoja djela. Matej u poglavljima

koji prethode ovom ulomku donosi mnoštvo ozdravljenja i čudesna. Na ta svoja djela Isus upućuje zbunjene Ivanove učenike, podsjećajući ih na proroštvo koje veli: *evo Boga vašega... on sam hita da vas spasi! Sljepačke će oči tad progledati, uši se gluhih otvoriti, tad će hromi skakati ko jelen, njevakov će jezik klicati, vraćati se otkupljenici Gospodnji.* Potrebno je da postane bjelodano kako se u Isusu ispunjavaju nade iz prošlosti, no ipak nisu svi bolesnici bili iscijeljeni, nije sve postalo dobro. Zato Isus veli: *blago onome tko se ne sablazni o mene.* On postavlja pitanje svojim slušateljima o tomu što su ljudi tražili kad su išli vidjeti Ivana u pustinji? Oni koji su išli vidjeti proroka, vidjeli su i više od proroka. A što mi tražimo kod Isusa: čudesna djela, ozdravljenja, izgon zloduha? Sva ta djela samo su sredstva kojima Isus upućuje na to da u njemu spoznamo *slavu Gospodnju, divotu Boga našega,* te uvjerujemo da je Gospodin pohodio narod svoj.

22. 12. 2013.

4. nedjelja došašća*Iz 7,10-14; Ps 24,1-6; Rim 1,1-7;
Mt 1,18-24*

Evanđelje po Mateju počinje rodoslovljem Isusa Krista. Na taj način evanđelist naglašava da je povijest, koju je Bog započeo s Abrahamom, sada dosegla svoj vrhunac i ispunjenje u Isusu Kristu. Ovo ispunjenje nije svršetak povijesti, jer ona se nastavlja ali na novi način. Govoreći o posebnosti rođenja Isusa Krista evanđelist ukazuje da je to tako veliki početak da se može govoriti o novom stvaranju. Matej govori o Josipu kao mužu Marijinu, no ne govori o njemu kao Isusovu ocu. I sam Josip si postavlja pitanje tko je Isusov otac? Evanđelist ovdje jednoznačno odgovara: Marija očekuje svoje čedo *po Duhu Svetom.* Iz ovoga slijedi da Isus nije ispunjenje povijesti Izabranog naroda samo zbog izvanrednosti svojega rođenja, nego ostvarenje vječnog saveza i sjedinjenja Boga s nama ljudima. Isus je postao jedan od nas da bi nas oslobodio od smrti zbog krivnje grijeha i učinio nas Novim izabranim narodom, jer On će *spasiti narod svoj od grijeha njegovih* i postati *Emanuel – što znači: s nama Bog.* Ovom porukom Matej započinje svoje evanđelje: *Bog je s nama!*

15. studenog

Blažena Magdalena Morano

(* 15. studenog 1847. + 26. ožujka 1908.)

- Radnica od malih nogu ● osmogodišnje siročice ● djevojčica za tkalačkim stanom ● željna mučeništva ●
- odgojiteljica s 15 godina ● sa 17 godina učiteljica ● uz posao se školovala ● zauzeta župljanka ●
- velika moliteljica ● s 30 godina redovnica ● za emancipaciju djevojke i žene ● nije marila za mafijaške prijetnje ●
- teško bolesna osnivala brojne samostane ● sve pod zaštitom svetoga Josipa ●

Po ocu plemkinja

Magdalena Katarina Morano se rodila 15. studenoga 1847. u mjestu Chieri blizu Torina. Otac joj je bio plemić a mati siromašna građanka. Kad je obitelj ostala bez imetka, trebalo je puno raditi. Prije Magdalene troje je djece umrlo. Poslije nje se rodilo još dvoje djece, od kojih je jedno umrlo. Osmogodišnjoj Magdaleni je umro i otac. Dobro joj je krenula škola, no uz školu je morala raditi za tkalačkim stanom. Još je uz pomoć dobrih ljudi nastavila školovanje kako bi postala učiteljica. Sa svojom prijateljicom Uršulom je željela postati mučenica. Zato su postile i činile pokoru. Njihov ih je župnik naučio da je poslušnost Bogu milija od slobodno prihvaćenih žrtvica.

Radnica i odgojiteljica u vrtiću

S petnaest godina je počela raditi u mjesnom dječjem vrtiću kao odgojiteljica. To je bio još jedan doprinos siromašnoj obitelji. Nakon položenih ispita, u sedamnaestoj godini je napustila obitelj i započela raditi kao tražena učiteljica. Uz to je puno pomagala na župi, predavala je vjeronauk, animirala pjevanje, radila s obiteljima, bila je vedra, odgovorna i požrtvovna. Svjesna da može mnogo dati, nije se štedjela.

Snagu je crpila iz svete mise i krunice. Često je molila križni put i klečala pred Euharistijom. U dvadesetoj godini otkrila je radost samozatajne žrtve, pa se odlučila za samostan. Deset je godina čeka samostanski život. Trebalo je puno pomoći za majku i siromašnu obitelj. Svojim dugogodišnjim radom uštedjela je toliko da je majci kupila kuću, malo zemlje i vinograd.

Ispunila joj se želja

Tek je tada, nakon savjetovanja sa svetim don Boscom 1878. godine kao kandidatice stupila u Družbu sestara

Kćeri Marije Pomoćnice. Imala je čvrst karakter. Znala je trpjeti. Vodila se geslom „Neka košta kol'ko košta“ jer za svetost treba dati sve što čovjek posjeduje. Nakon doživotnih zavjeta 1879. godine Magdalena je odmah postala učiteljica u jednom sestarskom zavodu. Bila je beskrajno blaga i strpljiva. Jedna je učenica zapisala: „Nikada je nismo vidjele uznemirenu, nestrpljivu ili barem malko nezadovoljnu. Divile smo se njezinim vrlinama!“

Služila je i na Siciliji

Kako se Družba širila, Magdalena je poslana na Siciliju. Tamo je sa svojim sestrama započela teško poslanje. Ljudi dobra i otvorena srca, bili su slabo poučeni u vjeri. Teško je bilo tamošnjim djevojkama. Djevojčica iznad dvanaest godina nije smjela izići iz kuće ako je ruho nije pokrivalo od glave do pete. Sestra Magdalena je i na Siciliji katehizirala, pomagala je sakristanki, pralji i kuharici, bila je učiteljica novakinja (magistra). Uz najveće zalaganje 1885. godine je radila neko vrijeme i u Torinu. Vedra i

samozatajna, poput vidljivog evanđelja njegovala je dubok odnos s Kristom. Vrativši se opet na Siciliju, unatoč prijetnjama mafije tamo je otvorila deset novih samostana.

Teško bolesna – a predana radnica

Sva joj je djelatnost praćena velikim teškoćama. Tijekom 1889. godine je počela osjećati velike bolove u želucu. Bollest je bila neizlječiva. Uz velike bolove živjela je još dvadesetak godina. Magdalena je napose puno učinila za promaknuće žene na Siciliji, gdje djevojke nisu mogle birati za koga će se udati, niti odabrati životni poziv, osobito ako su željele duhovno zvanje. Uzdaajući se u pomoć svetoga Josipa gradila je škole, domove, kapele... Počinjala je nerijetko bez ijednog novčića, a poslovi su napredovali, pa su radnici na vrijeme dobivali plaću.

Hrabrila i poticala – to i danas čini

Sestri koju je obuzela duhovna mladost je napisala: „Budući da imaš spretne i brze noge, često pođi k nebeskom Liječniku u euharistiji i jednostavno mu reci: ‘Dobri Isuse, nemam volje da budem ono što bih trebala, daj mi je ti! Dobri Isuse, blaga i ponizna srca, učini srce moje po srcu svome!’ Nakon toga idi i radi sve što treba kao da se prethodnih dana ništa nije dogodilo. Tvoje će srce opet ispuniti mir i gorljivost“. Jednoj je sestri napisala: „Zamisli da si sama na svijetu, samo ti i Bog. U svjetlu te zamisli čini sve što činiš!“ Magdalena se starala za bolesnike, pa je rekla: „Imajte veliko srce za bolesne! Često posjećujte bolesne sestre, makar na trenutak! Promislite, kako bi vama bilo da ste na njihovu mjestu!“

Sestra Magdalena je umrla je 26. ožujka 1908. Blaženi papa Ivan Pavao II. proglasio ju je blaženom 5. studenoga 1994. godine.

Govori vam sluga Božji o. Gerard Tomo Stantić, karmelićanin

Otac Gerard: Svi Sveti i Dušni Dan

Piše: o. Mato Miloš, OCD, vicepostulator

Katolička Crkva slavi svetkovinu Svih Svetih, u koju su uključeni kanonizirani i ne kanonizirani sveci. Ova svetkovina se počela slaviti od IV. stoljeća. Prvi tragovi općeg slavlja Svih Svetih zabilježeni su najprije u Antiohiji u nedjelju nakon Duhova. Papa Grgur III. (731-741) na molbu irskih monaha, premjestio je ovu svetkovinu na 1. studenoga kako bi se poklopio s drevnim keltskim blagdanom „Samhain“ koji je označavao Novu godinu. Papa je izabrao 1. studenoga kao datum godišnjice posvete jedne kapele u bazilici sv. Petra relikvijama „svetih apostola i svih svetih mučenika i ispovjednika, i svih savršenih pravednika koji počivaju u miru po čitavome svijetu“. U vrijeme Karla Velikog, blagdan je već bio vrlo proširen, a kralj Luj Pobožni proglasio ga je 835. zapovjedaanim blagdanom. Proglas o tome izdan je na zahtjev pape Grgura IV. uz pristanak svih biskupa. Osim u Katoličkoj crkvi, ovaj se blagdan obilježava i u Anglikanskoj crkvi, kao i u mnogim evangeličkim crkvama u različitim oblicima, ovisno o dotičnoj Crkvi.

Na svetkovinu Svih Svetih Crkva nam pruža za meditaciju Matejev odlomak o Blaženstvima (5,1-12). Otac Gerard tumačeći ovaj odlomak u svojoj propovijedi kaže: „Današnje evanđelje duši uživanje, zemaljski raj i sredstvo svetosti“. Isus veliča „siromahe duhom“, koji su u očima društva neznalice i nesposobnjaci. Isus otkriva mnoštvu kako je upravo siromaštvo duhom sposobnost otvorenosti za Boga i njegovo kraljevstvo. Bogatstvo koje u Svetom pismu važi kao znak Božjega blagoslova ima i drugu stranu na koju treba paziti. Lako postaje zatranost stvarima i zatvorenost za Boga. Otac Gerard će reći: „Samo ljubav Božja čini nas blaženima“. Isus proglašava blaženima žalosne. Njima se otvara obzor nade i utjehe. Na taj način se žalost mijenja u radost. Ona je najteža kada je sama i bez utjehe. Otac Gerard se stavlja na stranu žalosnih i uciviljenih, te ih kroz sakrament ispovijedi upućuje na Boga milosrđa, ljubavi i utjehe. Isus je krotka i ponizna srca i zato proglašava blaženima krotke. Otac Gerard se borio sa svojom naglom naravi usvajajući Isusovu krotkost u saobraćaju s bližnjima. „Blago milosrdnima!“ Nažalost, oni koji su milosrdni često puta za svoje milosrđe žanju nezahvalnost i krutost društva. Pa ipak, Isus ih proglašava blaženima učeći da se isplati biti milosrdan. Čistoća srca bez interesa, primisli i skrivenih namjera, dovodi u stanje gledanja Boga. Mirotvorci se proglašavaju slabima, kukavicama i izdajnicima. Isus im otvara uvid kako je trud oko mira put u Božju blizinu i njegovo sinovstvo. Za razliku od bojovnika, mirotvorci znaju kako je potrebno neusporedivo više snaga za mir nego li da se pojedinac priključi masi koja stvara podjele, diže na oružje i kreće na protivnike. Nepravедno progonjenima obećano je kraljevstvo nebesko. U Isusovoj mucu, smrti i uskrsnuću patnje dobivaju smisao kada ih se gleda s Božjeg obzorja. Sva su se blaženstva ispunila na Isusu. Hod za njim uspon je koji i nas vodi Gori životnoga smisla i naših blaženstava. Svoj poziv na svetost o. Gerard je izgrađivao suradnjom s milošću koja mu je dana na krštenju, redovničkom pozivu i svome svećeničkom ređenju. Kada smo otvoreni milosti, Bog nam se daje u Isusu Kristu: „Koga ne vuče Otac Tebi, taj ostaje sam sebi. Isuse, moli Oca za milost da dospijem k tebi i s Tobom se sjedinim“. ¹ Za o. Gerarda „Biti svetac znači ispuniti potrebnu želju za koju smo stvoreni, to jest na zemlji i na nebu biti

vazda blažen“. Stoga treba biti ustrajan u vjeri, nadi i ljubavi, činiti djela milosrđa i molitve, jer „Sveti je život djetinje stanje. Isusu se sviđa ustrajnost kojom molimo, jer kao što djeca dobivaju hranu dobit će i oni koji je prose. Ako netko učini što je do njega, Bog mu neće uskratiti milost“, kaže o. Gerard. ² Molitva se hrani vjerom, a vjera se hrani molitvom. „Molitva dobiva dimenziju prebivanja u nebu“. ³ „Vjera je svjetlost, a ljubav je početak nebeske gozbe“ već ovdje na zemlji. „Nada je sretno trgovanje, razmjena zemaljske za nebesku stvarnost“. ⁴ Svi smo pozvani na svetost, svatko prema svome životnom pozivu i suradnji s milošću. Otac Gerard nas hrabri na našem putu svetosti da se ne plašimo, nego se hrabro s ljubavlju predamo Duhu Svetom koji u nama izvodi svetost: „Danas svetost nije strogost, nego jednostavnost, poniznost, mala vatrenost, igra...“ ⁵

DUŠNI DAN, ili Spomen svih vjernih mrtvih

Katolički je blagdan koji se obilježava 2. studenoga. Ovaj blagdan je nastao inicijativom benediktinskog opata iz Clunija, svetog Odilona. Krajem I. tisućljeća već se na mnogim mjestima nakon svetkovine Svih Svetih slavio spomendan svih vjernih mrtvih. Taj spomendan je sv. Odilon službeno uveo 998. godine u samostan Cluny. Preko benediktinaca blagdan se proširio po Europi. Ovaj blagdan je crkveno potvrđen 1311. godine. Španjolska je 1748. dobila povlasticu da njezini svećenici na Dušni dan mogu služiti tri svete mise: jednu za koga žele namijeniti, drugu na nakanu Svetog Oca pape, a treću za sve vjerne mrtve. Tu je povlasticu papa Benedikt XV. 1915. proširio na cijelu Crkvu. Uz ovaj blagdan običaj je obilazak groblja, molitva za pokojne uz paljenje svijeća. Na Dušni Dan se zaustavljamo na grobovima u šutnji i molitvi. Hodajući od groba do groba, promatramo grobove. Neki su grobovi izraz ljubavi, neki nepreboljene smrti. Neki govore da su davno onemogućale ruke koje su kitile grobove svojih dragih. Neki su grobovi sa siromašnim drvenim križem, a neki progovaraju snagom zemaljske moći koja odaje nevjeru u uskrsnuće mrtvih. Postoje razlike koje nisu uočljive, koje se odnose na sadržaj, na vrednote, na ideale jednoga života. Svim grobovima i svim grobljima je vjerničkim očima samo ovo važno: „Tvojim se vjernima, Gospodine, život mijenja, a ne oduzima. I pošto se raspadne dom ovozemnog boravka, stječe se vječno prebivalište na nebesima“. Otac Gerard nam poručuje da se molimo za duše u čistilištu. „Čistilište je mjesto čekanja za nebo“, kaže o. Gerard. „Duše u čistilištu goruće čekaju uživanje Boga“. „Njihova je želja jako velika, da Boga gledaju“. Neka naši pohodi grobljima i grobovima milih i dragih bude protkano molitvom, jer ako su naši pokojnici još u čistilištu, mnogo trpe i ne mogu sebi pomoći. Našim molitvama, osobito svetom misom za duše u čistilištu možemo im skratiti trpljenje čišćenja da ugledaju lice Boga živoga.

¹ O. Gerard, *Razgovor s Isusom*, 003872.

² O. Gerard, *Theologia pastoralis*, 003501-02.

³ *Isto*, 002736.

⁴ *Isto*.

⁵ O. Gerard, *Put k Isusu*, 004089-90.

Caritas je služba ljubavi

Razgovarao: *Dragan Muharem*

Preč. István Dobai je završio teološki studij u Zagrebu, a za svećenika je zaređen 1968. godine u Subotici. Bio je župni vikar u Horgošu te upravitelj župe u Bajši, Telečki i Gunarošu. Bio je član liturgijskog, ekonomskog, katehetskog i prezbiterialnog vijeća Subotičke biskupije. Trenutačno obnaša dužnost direktora Caritasa Subotičke biskupije i župnik je u mjestu Šupljak kraj Palića.

Zvonik: Što je djelatnost Caritasa?

□ Caritas je, možemo reći, socijalna služba Katoličke crkve, koja postoji od 2000. godine, kada smo započeli sa službom kućne njege i pomoći u Subotici. Tijekom proteklih godina nastojali smo se profilirati, tako da je danas dvadesetak ljudi svakodnevno na terenu i pružamo tu pomoć onima koji su najsiromašniji. Naime, gerontološki centri imaju već tu službu i radili su to puno prije nas. Međutim, raspadom zadnje Jugoslavije, oni koji nisu mogli davati svoj doprinos, dakle, najugroženiji dio građana, ona nulta skala, njima se onda

nije odlazilo i bili su prepušteni najčešće sami sebi i svojoj bijedi. Tada je Caritas preuzeo brigu o tim ljudima, a sada već imamo i podršku Grada.

Zvonik: Uspijevate li pokriti sve one koje ste spomenuli kao najugroženije? Raspolažete li s dovoljno volontera?

□ Naravno da nemamo. Potrebno je još volontera koji bi se uključili u ovaj rad. Potrebno je proširiti kućnu njegu i pomoć i na prigradska naselja, jer, na primjer, na salašima ima jako puno takvih ljudi, čija je egzistencija ugrožena.

Znamo da su se pogotovo u zadnje vrijeme mnogi mladi i srednji sloj ljudi odselili sa salaša, tako da ono što je ostalo salaša, uglavnom je nastanjeno najstarijom generacijom. Možda nije siromaštvo toliko problem koliko usamljenost, kada ti nema tko ni vrata otvoriti. Zato je potrebno i tim ljudima izići i na koji god mogući način pomoći. Nažalost, i u gradu je sve više takvih ljudi. Mi radimo onoliko koliko je u našoj moći, ne možemo nadomjestiti ono što bi trebala država ili Grad učiniti. Zato nam je potrebno ljudi koji će se uključiti u rad Caritasa. Uglavnom naši volonteri običu te starije, umjesto njih otiđu u kupovinu, pomognu im u kući, odvedu ih u ambulantu ili bolnicu. Također, mole se zajedno, odvedu ih do crkve ukoliko su u mogućnosti... Uz to, naše volontere nastojimo osposobiti stručnim seminarima i za prevenciju ovisnosti. Prevencija je uvijek najbolja, bolja od samog liječenja.

Inače, ne samo u Subotici, nego i u Senti, Malom Idošu i Kanjiži postoji kućna pomoć i njega koju vodi Caritas naše biskupije.

Nadalje, imamo i Caritas club u Gajevoj ulici u Subotici i tamo isto ljudi dolaze, gdje se mogu razonoditi, družiti, da ne budu zatvoreni samo u svoje kuće. Imamo različite sekcije – likovnu, pjevanje, ručni rad, gimnastiku... To je izuzetno potrebno. Uz nas i gerontološki centri imaju ovakve klubove tako da je dosta dobra pokrivenost ovdje u Subotici.

Zvonik: Kako funkcioniraju župni karitasi? Naime, vi ne možete sve pokriti, dok župe, na primjer, imaju bolji pregled situacije s terena.

□ To je ono o čemu bih sad želio jasnije progovoriti. Osmišljamov projekt da na svakoj župi naše Biskupije bude jedna organizirana grupa ljudi koja će se baviti karitativnim radom. Važno je napomenuti da je karitas, kako i sama riječ kaže, služba ljubavi, i to se ne tiče samo nekih pojedinaca nego svakog vjernika. Svatko od nas je pozvan prepoznati potrebu drugog čovjeka, na-

šeg bližnjega u potrebi i pomoći mu. Naravno, takva pojedinačna, individualna pomoć nije dostatna, nego je potrebna organizacija na razini župe, tj. župni karitas. Samo nekoliko volontera, ukoliko su dobro organizirani, fantastične stvari mogu učiniti.

Zvonik: Imate li primjer rada nekih župnih karitasa koje biste izdvojili?

□ Imamo lijepih primjera djelovanja volontera na pojedinim župama. Evo, pada mi na pamet župa sv. Roka, gdje je nekolicina ljudi odlazila u „Kolijevku“, dom za nezbrinutu djecu, najčešće subotom i nedjeljom. Poniјeli su sa sobom i nešto slatkiša i to puno znači. Ili u crkvi Isusova Uskrsnuća, župnik Bela Stantić u suradnji s dvojicom pekara preuzima preostali kruh i peciva koja se nisu prodala i to dijeli siromasima. Područje te župe, u blizini Buvljaka, nastanjeno je izbjeglicama, najčešće Romima, i tu ima često socijalno ugroženih ljudi. Nadalje, skoro na svakoj župi postoji skupljanje odjeće i to je najlakše, jer ljudi rado daju odjeću koju više ili ne mogu nositi ili im je višak. Lijep je primjer u Horgošu gdje župna zajednica radi s Romima pomažući im u učenju kako bi stekli dostatno obrazovanje, pomažući im u učenju. Nastoje im pomoći steći radne navike. Također na nekim župama organiziraju karitativne balove, često puta dobivajući besplatnu dvoranu i glazbu, a skupljeni novac od ulaznica koriste u karitativne djelatnosti.

U Čantaviru je veoma razvijen rad župnog karitasa. Njih je desetak. Počeli su skupljati plastične flaše i s jednom prikolicom obišli su cijelo selo i nakupili izuzetno veliku količinu plastičnog otpada. Na taj način su dobili više desetina tisuća dinara. Od toga su pravili paketiće za djecu ili davali im za školske potrebe. Od jednog poduzetnika dobili su tisuću pilića koje su onda podijelili i nekima dali čak i koncentrat kako bi ih mogli hraniti. Drugi puta su uzeli sjemenje za vrt i to podijelili kako bi ljudi samo mogli nešto proizvesti za prehranu. Dakle, gdje god je to moguće treba aktivirati same ljude da za sebe rade, da sami nešto poduzmu, ne samo da čekaju pomoć. Rado to volim reći, bolje je čovjeku umjesto jedne ribe dati mrežu za hvatanje riba.

Zvonik: Plan vam je uključiti što više župa. Što konkretno poduzimate?

□ Najprije smo pokušali u našem Caritas centru okupljati ljude i osposobljavati ih u tom pravcu, međutim, teško je to išlo pa smo se odlučili učiniti obratno – mi otići k njima, otići na župe. Poslali smo pismo svim župnicima da ćemo ih posjetiti kad je to njima najzgodnije, njihovo je samo da sazovu ljude koji bi se uključili u rad župnog karitasa. Bez župnika se ništa ne može. Župnik je tu da podrži tu grupu volontera.

Zvonik: Kakvi su vam dojmovi s tih susreta?

□ Mogu reći da nije bilo odbijanja. Neki su rekli – mi radimo koliko možemo, koliko je u našoj mogućnosti. Dogodilo se da je župnik navijestio, mi smo došli a nitko nije došao. To su rijetka iskustva, ali većina njih je pozitivno reagirala. Ja sam najčešće telefonski pozvao župnika i pitao kada je najzgodnije doći, tako da smo dosad obišli petnaestak župa. Spremni smo otići u svaku župu. Uvijek idemo u timu. Ja govorim o socijalnom nauku Crkve, dakle, o dužnosti Crkve pokazivati ljubav Božju prema svim ljudima, na svakoj razini – individualnoj, župnoj, biskupijskoj i međunarodnoj. Evo, sad je bila ova tužna katastrofa na Filipinima pa je internacionalni Caritas uključen u pružanje pomoći unesrećenima. Mi smo se i sada a i prije, kada je god bila neka veća katastrofa u svijetu, uključili skupljanjem donacija.

Zvonik: Kakva vam je suradnja s državom?

□ Znamo kakva je bila situacija u komunizmu. Tada je oduzimana imovina Crkve i time je njezin socijalni rad bio znatno oslabljen. Ne mogu reći da je i sada nešto puno bolja situacija. Nastojimo se sada akreditirati za spomenutu kućnu njegu i pomoć, a pomalo ćemo i ostale naše službe akreditirati kako bismo mogli uspješnije djelovati. Važno je izbjeći onu sklonost da sve čekamo od države, da država rješava svaki i najmanji problem. I mi sami možemo nešto poduzeti.

Zvonik: Na drugu adventsku nedjelju, 8. prosinca, bit će Nedjelja caritasa. Na koji način se uključiti i za što će se skupljati donacije?

□ U svakoj crkvi će se skupljati za potrebe Caritasa, a sve što se skupi iskoristit će se za razvijanje župnih karitasa, dakle za ono o čemu smo malo prije govorili. To možete vidjeti na plakatima. Isto tako, nastojat ćemo nakon ove akcije usavršavati ljude, jer za neke službe nije dovoljna samo dobra volja nego i stručnost. Na sastanku direktora biskupijskih karitasa koji se nedavno dogodio u Subotici jedna od odluka jest da će u školama, barem za vrijeme vjeronauka, biti skupljanje donacija. Vjeroučitelji će podijeliti kasice učenicima u kojima će oni izdvojiti nešto za siromašnu djecu, njihove vršnjake na Filipinima. Nije toliko bit u tome da se ne znam koliko skupi, nego da se već od malih nogu razvija svijest solidarnosti među djecom.

40. obljetnica postojanja katedralnog zbora „Albe Vidaković“

Piše: Zvonik

Katedralni zbor „Albe Vidaković“ osnovan je u jesen 1973. godine prigodom proslave 200. obljetnice početka gradnje katedrale sv. Terezije Avilske u Subotici. **Sestra Mirjam Pandžić**, koja je tada došla u Suboticu, sakupila je pjevače za zbor koji je pjevao 15. listopada 1973. na svečanosti u katedrali.

Sa zborom su surađivali i surađuju mnogi glazbenici: **Milan i Jelka Asić, s. Cecilija Pleša, s. Imakulata Malinka, Libor Dudaš, Ante Sekulić mlađi, Alen Kopunović Legetin, Kornelije Vizin, Šandor Kadar, Alenka Ponjavić** i dr.

Od kolovoza 2012. godine, kada je s. Mirjam Pandžić umirovljena, zbor je nastavio svoj rad s novim zborovođom i orguljašem katedrale, **Miroslavom Stantićem**.

Advent je dobra prigoda porazgovarati s članovima katedralnog zbora koji svjedoče svoju postojanu ljubav prema crkvenoj glazbi i vjeri. Neka ovo bude mali doprinos proslavi lijepog i ne-svakidašnjeg jubileja katedralnog zbora „Albe Vidaković“, čiji će naslovnik iduće godine proslaviti stotu obljetnicu rođenja a iste ćemo se godine sjetiti i 50. obljetnice njegova odlaska u vječnost.

Ivica Krečak, tenor

– U zboru „Albe Vidaković“ pjevam neprekidno od 1982. godine. Od onda do danas proveo sam svoj život na koru katedrale kao pjevač. Kroz to vrijeme imali smo koncerte u raznim krajevima tada još bivše Jugoslavije, Tuzli, Mostaru, Zagrebu, Novom Sadu, Beogradu, Nišu...

● **Većinu svoje „pjevačke karijere“ proveli ste uz s. Mirjam Pandžić, zborovođu i orguljašicu koja je i osnovala zbor „Albe Vidaković“. Odnedavno, vodstvo zbora preuzeo je zborovođa Miroslav Stantić. Kako ste „preživjeli“ ovu promjenu?**

– Mogu reći da je sada, po pitanju discipline na probama, malo drugačije. Nema razgovora u pauzama. Prije je bila blaža atmosfera. Dakle, općenito mi

se sviđa radna disciplina. Za mene je svaka proba ozbiljna jer želim nešto naučiti. Moram i to napomenuti da će 2015. godine biti punih 50 godina moga pjevanja u Subotici, u različitim zborovima. U Suboticu sam došao iz Bjelovara 1965. godine, iz mjesta koje se zove Zrinski Topolovac, gdje sam započeo pjevati u župnoj crkvi. Nakon dolaska u Suboticu pjevao sam u crkvi sv. Roka i jednu godinu u Franjevačkom zboru.

● **Poznati ste po tome da već godinama pjevate kao solist ulogu evanđelista u Velikom tjednu.**

– Da, već dugi niz godina pjevam ovu ulogu; ranije sam pjevao najprije u crkvi sv. Roka u 9 sati a onda u katedrali u 10 sati, dakle dvaput u istom danu. Taman završim muku u jednoj crkvi i odmah trčim u drugu crkvu. Nekada je trpio i moj posao ali nikada mi nije žao jer znam da sam to činio iz ljubavi prema glazbi i prema Crkvi. To me još jedino ispunjava.

Irena Faćol, sopran

– Prije 18 godina sam se priključila zboru „Albe Vidaković“, a prije toga sam pjevala u mađarskom zboru „Sveta Terezija“. Pjevanje sam zavoljela zahvaljujući s. Mirjam, koja nas je prva počela učiti pjevanje u sklopu vjeronauka. Posebno su mi drage božićne i marijanske pjesme. Uz to, u zadnje vrijeme kako učimo i mise na latinskom jeziku, rado i njih volim pjevati.

● **Kakva Vam je suradnja sa zborovođom?**

– Mogu reći da sam zadovoljna radom našeg zborovođe Miroslava. Dobila sam jedno samopouzdanje, naročito kad sam morala u Muci pjevati sama sluškinju. Puno znači kad postoji netko tko može izvući iz tebe nešto što ni sam nisi znao da možeš.

Zvonimir Vukov, bas

– U katedralnom zboru pjevam 5 godina i žao mi je što daleko ranije

nisam počeo. Počeo sam na nagovor svoga kolege Ivica Krečaka. Meni je to bila čast jer sam ga smatrao jednim od perjanica u zboru i tako je započela moja suradnja sa zborom.

● **Vas je, kako rekoste, Ivica oduševio za zbor. Kako, recimo, oduševiti danas mlade za zbor? Kako katedralni zbor stoji s pomlatkom?**

Rekao bih da postoji zanimanje i među mladima, pogotovo otkako je na čelu mladi zborovođa Miroslav. Naravno da mlađi čovjek može s više elana raditi i zainteresirati mlade i djecu. Iako sam već 3 godine u mirovini i ja se osjećam mlađe kada sam u društvu mlađih od mene. Atmosfera je pozitivna, jer osim toga što naporno radimo, mi se tu i šalimo i družimo.

Zlatko Matković, tenor

– Započeo sam pjevati u dječjem katedralnom zboru „Zlatni klasovi“, a koliko se sjećam to je bilo 1984. godine. Do krizme sam pjevao u dječjem zboru a nakon toga sam prešao u veliki zbor, zapravo, s. Mirjam me je pozvala u „stariju gardu“, što sam rado prihvatio. Tako sam od 1989. do danas član ovoga zbora.

● **Jedno malo osobnije pitanje. Kako uspijevate uz nedostatak vida zapamtiti toliko pjesama, tekstova, dionica?**

– Svatko tko ne može čitati mora pamtititi, mora se na to osloniti. To je jednostavno, rekao bih, jedno „šesto osjetilo“. Donedavno, dok nisam imao mobilni koji mi govori što sve ima u njemu, ja sam znao stotine telefonskih brojeva napamet. Sad više ne znam jer imam tu pomoć. No, liturgijske tekstove pamtim u velikom broju i dalje učim nove tekstove.

● **I Vaša djeca se bave glazbom?**

– Nastojim djecu uputiti u tom smjeru. Još od malih nogu idu s tatam

na pjevanje. Kasnije su sa svojim vršnjacima nastavili izobrazbu u glazbenoj školi i to mi je jako drago. Imam troje djece, a dvije starije kćerke se već intenzivno bave sviranjem klavira.

Marta Futo, alt

je pjevanje vodila s. Mirjam.

– Aktivna sam članica zbora 12 godina, iako sam još u školi pjevala. Privlači me duhovna glazba a u kontakt s njom sam došla preko vjeronauka na župi, gdje

● Imate li skladbe koje preferirate?
– Od zbornog repertoara najdraže su mi uskrnsne pjesme. Općenito, pjevanje me ispunjava. Ono je molitva i to, kako se često voli reći, dvostruka molitva. Ljubav je na prvom mjestu, ljubav prema Bogu i prema glazbi.

Nela Štetać Ivić, sopran

● Nela, mislim da ste Vi od novijih članova u zboru?

– Da, članica sam otprilike godinu dana, a do tada sam pivala u župnom zboru u crkvi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni dok nisam

doselila u Suboticu. Meni je muzika inače lik, da nije toga, ne znam kako bih se izborila s umorom, problemima. Kad dođem na probu, ja se vratim kući odmorna. Više gledam na to kao na druženje uz koje ćemo još nešto novog naučiti.

● Imate li u ovom kratkom vremenu neki nastup kojeg se rado sjećate?

– Jedan od najzanimljivijih nastupa bio mi je onaj u Kačmaru ove godine, napose zbog druženja. A u nezaboravnoj uspomeni ostao mi je božićni koncert prošle godine, koji mi je bio ujedno i moj prvi nastup u zboru „Albe Vidaković“.

Jelena Jenei, sopran

– Pripadam župi Marije Majke Crkve u Aleksandrovu i pjevam u župnom zboru. Naš zborovođa je prije rada u katedrali bio orguljaš u našoj župi tako da se naša suradnja nastavila i nakon njegovog odlaska. Rado sam se odazvala na njegov poziv da pristupim i katedralnom zboru.

● Kako stižete sve to?

– Jednostavno, pronađem vremena za sve. Probe i nastupi nisu u isto vrijeme tako da mogu uskladiti termine. Ako se nešto voli onda se za to i nađe

vremena. Zato mi i nije naporno sudjelovati u mnogim probama jer na to gledam kao na opuštanje. Tada nemam drugih briga jer mislim samo na to što ovog trenutka pjevam. Istina, ima dana kada možda ne damo sve od sebe, ovisi o proteklom danu, jednostavno ne ide, ali to je sve razumljivo i na sljedećoj probi bude već bolje.

Marina Kovač, alt

– U župi Presvetog Trojstva u Maloj Bosni započela sam pjevati i to od malih nogu, otkad sam se mogla popeti gore na kor. U to vrijeme župnik je bio vlč. Marko Forgić koji

je puno radio s nama pa je to nastavila naša kantoriga Jelica Demšedi, koja nas je pripremala za razne prigode te smo nastupali diljem naše Biskupije, čak smo bili i u Banjoj Luci jednom prilikom. Nakon dolaska novog župnika u Malu Bosnu prošle godine, započeli smo suradnju i s katedralnim zborom, no uvijek je na prvom mjestu moj župni zbor.

● Što za Vas osobno znači glazba, pjevanje? Koje su Vam liturgijske pjesme najdraže?

– Pjevanje i glazba znače mi neprocjenjivo. Da je nema, ne znam kako bih prošla kroz život. Koliko god da mi

Reportaža

je teško, nije se dogodilo da me glazba nije podigla. Što se tiče liturgijskih pjesama, ne bih ih izdvajala po nekim kategorijama ili stilovima. Neke me dotiču tekstom, neke harmonijom, ne bih unaprijed postavljala neke kalupe.

Lazo Stantić, tenor

– Također dolazim iz Male Bosne, gdje dugi niz godina pjevam u zboru a nedavno sam se priključio i katedralnom zboru. Ne brojim godine koliko se već dugo bavim glaz-

bom ali sigurno preko četrdeset godina. Ne znam kako bih se osjećao kad bih za vrijeme mise sjedio u klupi i ne bih aktivno sudjelovao.

● **Kako gledate na to da ste dio katedralnog zbora? Naime, iako je župa prva ljubav, ipak se ovdje radi o prvoj crkvi u Biskupiji – katedrali, i pjevati u njoj vjerojatno može biti određena čast.**

– U radu katedralnog zbora sudjelovao sam povremeno i prije. Znali su me pitati kada ću se priključiti zboru malo intenzivnije, govorio sam – kad odem u mirovinu. Evo, ove godine sam postao umirovljenik i moguće je naći više vremena za pjevanje. Što se tiče rada moga prezimenjaka, mislim da ima svoj stila rada na koji se treba navići, napose na tempo i zahtjeve. Ali kad se to usvoji, onda nije problem.

Nevena Gabrić, sopran

– U malom dječjem zboru „Zlatni klasovi“ bila sam od najranijih dana. Sudjelovala sam na „Zlatnoj harfi“ puno puta. Kako je vrijeme prolazilo, s. Mirjam je neke od

nas pozvala da prijedemo u katedralni zbor i od tada sam ostala vjerna ovom zboru. Zahvalna sam joj jer nam je pomogla osjetiti kako se pjesmom može slaviti dragi Bog. Isto sam zahvalna što se Bog uvijek pobrine da imamo dobre zborovođe, jer mi sami ne bismo nikada mogli dostići ono što možemo kad nas prava ruka vodi.

● Što Vas je održalo toliko vremena u zboru?

– Doći na probu znači nekada doći s brigama, umoran nakon radnog vremena, a otići kao novi čovjek, oplemenjen, pun snage. Pjevanje je za mene biti s Bogom na jedan poseban način.

Miroslav Stantić, zborovođa

– U katedralnom zboru počeo sam pjevati, čini mi se, 1995., te sam pjevao pet godina. Kako sam prošle godine imenovan zborovođom, ponovno radim sa

zborom ali u jednoj drugoj ulozi. Nastojim da „Albe Vidaković“ ne bude samo župni zbor, nego uistinu zbor prvostolne crkve naše Biskupije, a time je polje rada puno veće. Drago mi je da u zbor dolaze i mlađi te članovi drugih zborova. To nije „otimačina“ od drugih zborova. Svatko i dalje pjeva u zboru pri svojoj župi a katedralni zbor bi trebao biti centralni zbor koji ispunjava svečanosti na razini cijele Biskupije. Naravno, nije nam bitna kvantiteta nego prvenstveno kvaliteta zbora.

● Kako Vam je bilo započeti s radom u katedrali? Koja je Vaša vizija kao voditelja zbora?

– Nije lako naslijediti nekoga poslije toliko godina. Ljudi te u početku gledaju s nekim nepovjerenjem, međutim, to se polako mijenja u radu s pjevačima.

Nastojimo ponajprije, što se tiče liturgijske godine, iz službene pjesmarice „Pjevajte Gospodinu pjesmu novu“

pjevati sve ono što pripada liturgiji. Jako mi je stalo da kad su neke proslave u katedrali pjeva i zbor „Albe Vidaković“ te ostali zborovi: „Colegium musicum catholicum“, mađarski zbor „Sveta Terezija“ i dječji „Zlatni klasovi“. Repertoar nastojimo proširiti nekim suvremenijim skladbama. Zadržali smo neke običaje od prije kao što je, npr. misa polnoćka i božićni koncert uz tamburice a uskrsna misa i koncert uz orgulje i druge instrumente, kako nam prilike dopuštaju.

● Radite li sami ili imate pomoć i drugih glazbenika?

– Od velike nam je pomoći orguljaš Kornelije Vizin, koji prati svečane mise i koncerte. To je dragocjena pomoć, jer je gotovo nemoguće sve raditi sam, dirigitirati i pratiti zbor.

● Što je još Vaša dužnost?

– Svakodnevno sviram na svetim misama. Mogu reći da to za mene ne može biti posao i ne mogu to doživjeti kao posao jer je to ono što volim i što me ispunja.

● Osim što radite s velikim zborom, vodite i dječji zbor „Zlatni klasovi“.

– Za ovih godinu i pol dana u katedrali radim i s djecom i mogu reći da mi je to novost jer nikada nisam radio s dječjim zborom. U njima gledam budućnost, tj. one koji će kasnije stasati za veliki katedralni zbor.

● Imate li potporu župnika?

– Od početka svoga rada imam veliku potporu našega biskupa Ivana te katedralnog župnika Stjepana Beretića, koji stvarno podupire svaki korak kako bi se liturgijska glazba obnovila i na predovala. Nastojim da pjevači ne rastu samo u glazbenom umijeću nego i kao vjernici.

Uz spomendan blaženoga maloga brata Karla

(Charles de Foucauld, 1858-1916)

Priredio: vlč. Jakob Pfeifer

Beatificirana univerzalnost

Beatifikacija Charlesa de Foucaulda predviđena za blagdan Duhova, zbog preminuća Ivana Pavla II. odgođena je za kasnije. Iako je Benedikt XVI. bio odlučio da odsada beatifikacijama prida diskretniji i lokalniji značaj, beatifikacija je ipak održana u Rimu kako bi jasnije obilježila zvanje „sveopćeg brata“ Charlesa de Foucaulda. On je upravo kao takav, sveopći brat, želio živjeti svoj život nasljedujući Isusa.

Prošlo je puno vremena i oklijevanja prije nego li se objelodanilo ovo priznanje sveopće Crkve. Da li zato što je previše pisao, ili stoga što je previše bio vezan uz kolonizaciju? Ako da, odugovlačenje ne čudi... Našoj crkvi u Alžiru nije se žurilo da vidi ovoga sina kolonijalne Francuske proglašena „blaženim“. Trebalo je da tomu mogne pristupiti neopterećena te da i sebe shvati „dručkije“ nego kao relikviju ili nastavak kolonijalne Crkve. Desetljeće nasilja bilo je prilika za promjenu i očitovanje volje ove crkve da bude uključena u život alžirskoga naroda. Ona je svoju krv miješala s krvlju žrtava terorizma, odbijajući napustiti zemlju unatoč tomu što su je progonile naoružane skupine i unatoč stanovitim pritisakima izvana. Da li je ovom tvrdoglavom solidarnošću dosegla stanovito pravo građanstva? U svakom slučaju angažirana je na novom putu koji neće moći ostvariti osim u suradnji s alžirskim narodom i usred njega, i to u ime svog zvanja: izražavati sveopće bratstvo onkraj religiozne ili nacionalne pripadnosti.

Evo naše crkve u Alžiru oslobođene postkolonijalnog okova: novi val njezinih stalnih članova porijeklom je iz cijelog svijeta, a povjesničari Alžira propituju drevnu povijest zemlje koju je obilježilo sveti Augustin, njezin sin. Ta crkva, oslabljena malim brojem članova, sve je manje kuća na ulici kao nekada. No, upravo je u tom kontekstu mogla „animirati“ proces beatifikacije a da se ne mora previše bojati neizbježnih napada na složen lik Charlesa de Foucaulda, tog čovjeka mnogih putova i protivnih, čak zbujujućih aspekata, lik koji za neke i dalje ostaje vrlo osporavan.

Lijen i kukavan časnik, premda sposoban za junaštvo; znanstveni pustolov koji je danima po šesnaest sati radio kako bi pripremio svoja istraživanja u Maroku; elegantan vikont prerušen u lutajućeg Židova kad je to trebalo; onaj koji

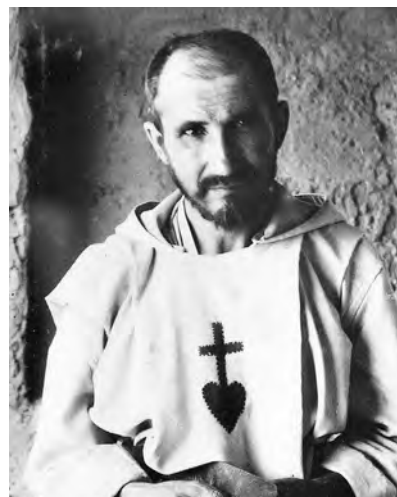
se poradi pobožnih muslimana vratio vjeri svojega djetinjstva; misionar pun poleta koji je živio tako da su ga poštivali muslimani; mistik i praktičar; pustinjač u potrazi za ljudskim odnosom; uvjeren Francuz blizak stanovništvu koje mu je spasilo život; prijatelj vojnika kojima je često služio kao savjetnik u upravi; blizak Tuarezima kojima je želio napredak i sam postavši stručnjak za njihov jezik; onaj koji je maštao da bude mučenik a ubio ga je mladi čuvar kojega je uhvatila panika... koji kontrasti! Nema li ih previše da bi prošao na „ispitu“ svetosti?

Može se razumjeti žestina nekih koji ovu s mukom izgrađenu skulpturu hoće rasklimati! Pristaše nenasilja priređuju mu proces bez olakotnih okolnosti, neki su vatreni kršćani, stavlajući Presveto Srce na ratnu zastavu Republike, spremni od njega napraviti svojega stjegonošu, a njegove najvjernije učenike pomalo smeta što ga vide „blaženim“: njihova skromnost ne traži od njih toliko... Evo jedne beatifikacije koja je mnoge pokrenula i izazvala puno uzbuđenja!

A što ako nam sve to govori nešto više o svetosti? Svetost se prebrzo veže uz savršenost, kolikodgod da je sublimna, čak i na našoj ljudskoj ljestvici. Samo je u Bogu savršenstvo. Kod ljudi ona je tek opekotina želje da se približe Božjoj savršenosti, a ne njezino ostvarenje. Ona je često bolna težnja prema nemogućem. Ona znači željeti drugome najveće moguće dobro a da ga se doista ne može doseći.

Charles de Foucauld nije bio „savršen“ čovjek, daleko od toga. Prisjetimo se njegovih mladenačkih budalaština i njegovih krivih koraka u zrelo doba kad je već bio obraćen. A što ako on svetosti pridaje ljudskije, čak krhke lice? Nije sve uspio u svom životu, čak ni na njegovu vrhuncu. Nije se uvijek znao okaniti svojih vojničkih refleksa te je budućnost Hoggara i Južnog Alžira vidio tek kao kolonijalno krilo, premda s ljudskim licem. Možemo li mu prigovoriti što je bio čovjek svog vremena? Jednom uglednom sugovorniku dok je o Charlesu de Foucauldu govorio kao o „kantoru kolonizacije“, msgr. Teissier, nadbiskup Alžira, uzvratilo je: „Ne, on je bio kantor sveopćega bratstva u kontekstu kolonizacije“.

Svejedno, temelji toga čovjeka, njegovi radikalni odabiri za službu Bogu i svom „Ljubljenom Isusu“, njegova briga

da dođe najudaljenijima i najsiromašnjijima, sati koje je provodio u molitvi adoracije, dani kada je svaku osobu primao kao „brata“, njegovo duhovno lutanje u potrazi za vlastitim zvanjem, i toliki drugi vidovi njegove osobnosti čine nam ga bliskim i dostupnim. Konačno jedan svetac po našoj mjeri... premda ga se ne može... nasljedovati!

„Po plodovima se prepoznaje stablo“, govorio je Isus. Ovdje su redovničke obitelji muškaraca i žena rođenih iz duboke intuicije brata Karla, „mala braća“ i „mala braća“ raspršena po svijetu u najzabačenijim mjestima, najneposjećenijim kutovima svijeta, u gradskim zonama koje će sama Crkva najmanje tražiti. Duhovna djeca ovoga „sveopćeg brata“ izabiru ponajprije ljude najsiromašnije, najnapuštenije, najudaljenije, ponekad na granici mogućeg. To su i tisuće svećenika i laika koji su kroz njegovu poruku otkrili jedan način da žive Evanđelje bliže prizemlju, u bratskom dijeljenju, brizi za najmanje i tihoj adoraciji. To su, naposljetku, svi oni i one koji su, ne pripadajući njegovoj duhovnoj obitelji, čak ni religiji, otkrili veličinu njegove osobnosti i njegovu duhovnu dimenziju.

Blaženi Charles, brat Karlo, koji kroz svoje tapkanje u mraku, svoju žed za samoćom i za odnosima, svojom velikom ljubavlju za Boga i za bližnjega, pokazuje još i danas put sveopćeg bratstva! Poziva nas da izađemo iz naših frivolnosti, iz naših sigurnih granica, iz naših malih duhovnih udobnosti te otkrivamo brojne izazove s kojima se on susretao a da nije uvijek uspijevao. Na nama je da nastavimo naznačenim putem.

/Propovijed **Claudea Raulta**, biskupa u Laghouatu – alžirska Sahara, na misi zahvalnici, dan poslije beatifikacije, 14. studenog 2005., Tre Fontane, Rim/

Veseli susret u Tavankutu

Župa Srca Isusova u Donjem Tavankutu 20. listopada slavi Dan posvete crkve. Ovoj svečanosti su prisustvovali i sjemeništarci zajedno s odgojiteljima sjemeništa *Paulinum*. Svečanu svetu misu je predvodio **mons. Josip Mioč**, rektor, a koncelebrirao je **vlč. László Baranyi**, prefekt sjemeništa. Ovo je bio ujedno i dan potpunog oprost, stoga su vjernici imali priliku za svetu ispovijed. Ispovijedali su **mons. Marko Forgić**, duhovnik i župnik **preč. Franjo Ivanković**. Sjemeništarci su sudjelovali na svetoj misi čitanjem, a zbor Schola Cantorum Paulinum uzveličao je misno slavlje pjevanjem kazona *Salvator Mundi* kao i naši mladi gitaristi s duhovnim šansonama. Nakon mise svi smo prešli u dvorište župe, gdje smo se mogli lijepo zabaviti prije ručka s gostima iz Hrvatske koji su bili u posjetu Tavankutu. Sjemeništarci ponekad znaju i zaplesati i zapjevati po koju pjesmu uz divne zvuke tambure. Nakon ručka sjemeništarac iz ove župe, **Tomislav**

Vojnić Mijatov, i **Ivica Dulić**, predstavnik kulturno-umjetničkog društva „Matija Gubec“ pokazao nam je galeriju slika od slame. Poslije razgledavanja galerije, nogometna grupa iz Paulinuma je zaigrala nogomet sa župljanima. Zahvaljujemo se župniku **preč. Franji Ivankoviću** kao i svim dragim vjernicima što su nas ovako lijepo primili.

Proštenje sv. Elizabete u subotičkoj bolnici

U nedjelju, 17. studenog, u prelijepoj kapeli sv. Elizabete, koja se nalazi u okviru subotičke bolnice, slavili smo godišnje proštenje. Na poziv našega nekadašnjeg profesora i prefekta, **vlč. Dragana Muharema**, rektora kapele i bolničkog dušo-

Izlet u Petrovaradin

Petrovaradin smo posjetili 14. studenog. Najprije smo posjetili muzej grada Novog Sada, a poslije smo otišli do obnovljenog sata na tvrđavi odakle smo razgledali panoramu grada. Ono što smo svi očekivali jesu podzemni tuneli unutar tvrđave, dugi oko 16 km. Obišli oko 1200m tunela u kojima su nekoć boravili vojnici za vrijeme turskih napada na tvrđavu. Nakon toga posjetili smo mali barokni gradić – Srijemske Karlovce, prepun povijesnih događanja, s lijepim zgradama i crkvama. Tamo smo posjetili crkvu Presvetog Trojstva kao i Kapelu mira, gdje su četiri velike sile sklopile mir 1699. godine. Pogledali smo i Karlovačku gimnaziju, pravoslavnu crkvu kao i druge znamenitosti. Izlet smo završili večernjom šetnjom centrom Novoga Sada.

45. obljetnica svećeništva

Rektor sjemeništa i ravnatelj gimnazije *Paulinum*, **mons. Josip Mioč**, u svom rodnom mjestu u Kuli, 27. listopada, održao je svečanu misu u crkvi sv. Jurja, gdje je prije 45 godina imao svoju Mladu misu. Koncelebrirali su župnik **preč. György Juhász** te prefekt sjemeništa **vlč. László Baranyi**. Ujedno, to je bila i Misijska nedjelja. Sjemeništarci su sudjelovali na svetoj misi čitanjem, pjevanjem i recitiranjem. Osobito nas se dojmio susret s mladima. O svom životnom putu govorio je **Ákos Horvát**, maturant. Nakon mise obišli smo grkokatoličku crkvu i osnovnu školu gdje smo odigrali nogometnu utakmicu. Nakon ručka sjemeništarci su čestitali rektoru svećani jubilej, a dva maturanta, **Bata Szabolcs** i **Tomislav Vojnić Mijatov** održali su prigodne govore.

briznika, animirali smo liturgijsko slavlje pjevanjem, sviranjem, recitacijama i asistencijom. Misu je vodio rektor **mons. Josip Mioč**. Bračni par **Ivica i Ivanka Sudarević** su tom prigodom Bogu zahvalili na 25. obljetnici zajedništva. **Vlč. Dragan** je zahvalio svima te čestitao jubilarcima na srebrnoj obljetnici. Nakon mise počastili smo se kolačima koje su donijeli vjernici.

OŠ „Sveti Sava“ u Subotici i na Bikovu

Uređuje: mr. sc. Jelena Zečević

Centralna zgrada OS „Sveti Sava“ nalazi se u ulici Aksentija Marodića bb. U dvorišnom prostoru škole nalaze se tzv. „mala škola“ u kojoj su smješteni prvi i drugi razred, i „velika škola“ od trećeg do osmog razreda. Imamo i izmješteno odjeljenje na Bikovu gdje djeca pohađaju nastavu od prvog do četvrtog razreda.

Može se reći da je ovo „putnička“ škola. Naime, oko polovice učenika naše škole su putnici koji školskim autobusima svaki dan putuju u školu i to sa Bikova, Mikićeva, Verušića, Malog Palića i Klise. Ostala djeca su iz Aleksandrova i popularno ih nazivaju „mještanima“.

Škola broji ukupno 585 đaka u 27 odjeljenja. Ravnateljica škole je Suzana Marjanović. Vjerska nastava se sastoji od Katoličkog vjeronauka i Pravoslavnog kazehizisa. Pravoslavni katehizis predaje Pero Anđelić, a katolički vjeronauk Danica Mlinko. Katolički vjeronauk pohađa 169 djece, podijeljeni su u osam grupa u Aleksandrovu i u dvije grupe na Bikovu. Većina ih je s teritorija župe Marija Majka Crkve, a jedan dio je s bikovačke župe Uznesenja Blažene Djevice Marije.

U protekloj školskoj godini imali smo niz aktivnosti.

– Redovito sudjelujemo na Svetim misama za početak i kraj školske godine, gdje odlazimo organizirano autobusima.

– U suradnji s pravoslavnim vjeronaučiteljem imali smo ekumenski kviz na temu „Ja volim Bibliju“. Ekipe su bile sastavljene od V., VI., VII. i VIII. razreda, s po dva predstavnika Katoličkog vjeronauka i dva predstavnika Pravo-

slavnog katehizisa. Cilj kviza nije bio nadmetanje u znanju jedne vjerske nastave protiv druge, nego pokazati koliko poznajemo i volimo Bibliju. Bilo je vrlo zabavno, a djeca su pokazala veliko zanimanje.

– Za Božićne i Uskrsne blagdane pravili smo plakate kojima smo ukrašavali holove naše škole.

– Organizirali smo vrlo lijepu božićnu priredbu u kojoj su sudjelovali učenici svih uzrasta. Bilo je lijepo i raspevano.

– Sudjelovali smo na susretu prvopričesnika koji je u svibnju 2013. održan u dvorani župe sv. Roka u Subotici. Nakon završenog susreta djeca su izrazila želju da se ovakve i slične manifestacije češće organiziraju.

– Sudjelovali smo na likovnom natječaju „Mali praški Isus“, gdje su Vesna Milunović, III. r. – Bikovo; Boris Gabrić, I. r.; Matea Rudinski, III. r. i Anita Ruski, VII. r., osvojili treće mjesto.

Na našim vjeronaučnim satima pored toga što marljivo obrađujemo nastavni plan i program zna biti i veoma zanimljivo i veselo. Za kraj, donosimo vam par vrlo „ozbiljnih i studioznih“ razmišljanja o tome što su to sakramenti?

– Sakramenti su riječi kojima si pomažemo kako treba da se ponašamo kulturno (**MR**, IV. r.)

– Sakramenti su ono kad se moram prisiliti na sve ono što nam je Isus kazao (**OS**, IV. r.)

– Sakramenti su pravila odrastanja kojima Crkva pomaže da vjerujemo i volimo Isusa. Slavimo ih kad rastemo i rastemo sve dok nas novi anđeo ne pokupi u nebo. (**LL**, IV. r.)

Uz ove male simpatične „bisere“ sve vas srdačno pozdravljam, a za kraj evio i jedne poruke:

Život je sam po sebi previše ozbiljan. Dopusti sebi da budeš nježna, vesela, dječja duša – jer njihovo je Kraljevstvo Nebesko. Pronađimo svi u sebi onu izgubljenu dječicu i radujemo se životu! Osmijeh je najljepši ukras na našem licu!

Danica Mlinko

Vjera i molitva (8)

Suočiti se i prihvatiti govor o križu

Piše: mr. o. Mato Miloš, OGD

Govor o križu ludost je onima koji propadaju, ali za one koji se spašavaju, nama, ono je snaga Božja (1Kor 1,18).

Suočiti se i prihvatiti govor o križu znači suočiti se s Isusovim govorom o kraljevstvu nebeskom, prihvaćajući ga kao božansku logiku, a ne samo kao goli čin. Govor o križu dijeli svijet na one koji dolaze do spoznaje da je u križu na djelu sam Bog, i na one koji odbijaju križ i ne žele ga prihvatiti a još manje nositi. Kada je Isus otvoreno govorio svojim učenicima da ima poći u Jeruzalem, da će ga glavari svećenički i pismoznanci uhvatiti, mučiti i na križ raspjeti, Petar je počeo Isusa odvrćati. *A on se okrenu, pogleda svoje učenike, pa zaprijeti Petru: „Nosi se od mene, sotonu, jer ti nije na pameti što je Božje, nego što je ljudsko!“ (Mk 8,33).* Nepojmljivo je da u evanđelju Isus nekoga naziva „sotonom“! Isus nije nikada nazivao „sotonom“ ni najteže grešnike, niti pismoznance i farižeje. Ova riječ je šokantna. Što je Isus htio reći Petru? Htio mu je reći da odbacuje govor o križu, da odbija čovječanstvu otvoriti putove, baš kao sotona koji ne želi čovjeku dobro, jer je od početka ubojica ljudi, zavidnik, onaj koji čovjeku otvara put smrti. Ti, Petre, misliš da vjeruješ i tumačiš Boga? Ali, moj Bog je Otac koji ljubi čovjeka toliko da predaje svoga Sina u smrt. Tebi nije *na pameti što je Božje, nego ljudsko. Moje misli nisu vaše misli, moji putovi nisu vaši putovi (Iz 55,8).* Ti, Petre svojim ponašanjem želiš odstraniti putove Gospodnje. Ti mene učiš kakav treba biti moj Bog Otac? Bog se poistovjećuje s likom raspetoga, umrloga i uskrsloga Isusa. Govor o križu nije neuspjeh, poraz, ili mistika neuspjeha. To je govor Božje ljubavi prema čovječanstvu kojeg Bog hoće spasiti. Grijeħ razdvaja čovjeka od Boga. Put smrti razara društvo, prijeti raspadanju čovjeka, kako opisuje knjiga Postanka. Put u život je pouzdanje u Isusa, pouzdanje u njegov spasiteljski zahvat. Vjerovati da je Isus umro jer nas je ljubio do kraja. Isus nas želi privući k sebi, da hodamo s njim i da barem malo sudjelujemo u njegovu križu, koji je put u život. Prihvatiti križ znači na poseban način biti u zajedništvu s Isusom Kristom, koji je pretrpio sve naše napasti.

Nositelji križa su „Jobovi nasljednici, neka vrsta apologije čovjeka, koja je istodobno i obrana Boga... Oni su pozvani da odolijevaju napastima određena razdoblja, na svome vlastitom tijelu, u svojoj vlastitoj duši, da ih podnose za nas, obične duše, i da nam tako pomognu doći do onoga koji je na sebe uzeo teret svih nas“ (papa Benedikt XVI., *Isus iz Nazareta*, str. 175). Teškoća koju je Petar osjećao u shvaćanju smisla križa Kristova, znak je naših poteškoća pred govorom o križu. Potrebno je vrijeme i životno iskustvo za ispravno razumijevanje križa kojega kao Isusovi sljedbenici moramo svaki dan strpljivo nositi.

Potreba ulaženja u tajnu križa

Istu poteškoću je osjećao i sv. Pavao kada je u Ateni, mjestu religiozne kulture, nastupio filozofskim govorom o Isusu, kao izvanrednom čovjeku, koji čini dobro, a da ni jednom nije spomenuo križ. Taj njegov govor bijaše čisti promašaj. Pavao ostavlja Atenu, odlazi u Korint žalostan što nije uspio svojim govorom oduševiti Atenjane. Tada dolazi do spoznaje da je pogriješio, što se udaljio od govora o križu. U Korintu piše svoje prvo pismo koje je prekrasan hvalospjev mudrosti križa. Veličina se Kristove ljubavi pokazuje u tome da nas u svoj našoj bijedi prima u sebe, u svoju živu i svetu žrtvu, tako da stvarno postajemo njegovo tijelo. U središtu Pavlova propovijedanja koje vodi k vjeri stoji ulaženje u tajnu križa. Pavao želi svakog pojedinca i svijet uvući u Kristovu ljubav da svi zajedno s njime postanemo *ugodan prinos, posvećen Duhom Svetim (Rim 15,16). Ako se ja i izlijevam za žrtvu i bogoslužje za vašu vjeru, radostan sam i radujem se sa svima vama (Fil 2,17).* Pavao vidi svoje očekivano mučeništvo kao bogoslužje i kao žrtveni događaj, po kojemu je posve uveden u Kristovu poslušnost, u tajnu križa. U nevoljama se života

i mi, poput mučenika Crkve, lagano pečemo i postajemo kruh i na taj se način u našem životu i patnji priopćuje Kristovo otajstvo, a njegova ljubav nam omogućuje da postanemo dar Bogu i ljudima. Otajstvo križa je nemoguće razumjeti snagom našega razuma. Tama, grijeh i Božja svetost koja je u svojoj svetlosti zasljepljujuća našim očima, susreću se u križu. Tajna križa može se shvatiti i prihvatiti samo svjetlom vjere i molitve, da ne postanemo kao Petar tvrdoglavi na Isusovu riječ, već da postanemo kao Ivan, ljubljani učenik, koji je slijedio svoga Učitelja u mucu sve do slave uskrsnog jutra.

(nastavlja se)

Prva knjiga o Samuelu

Piše: dr. sc. Tivadar Fehér

Ovaj tekst dalje nastavlja knjigu o Sucima. Ima tri velike teme: opisuje život proroka Samuela, zatim Šaula, prvoga kralja Hebreja, i na kraju teški put Davida do prijestolja. Teme se isprepliću, pa ih je teško točno odvojiti i prikazati.

Ana, majka Samuela „definira“ srž božanske poruke, kada govori o svome sinu: „Onda ću ga odvesti /malog Samuela/ da se pokaže pred Jahvom i da ostane ondje zauvijek“ (I. Sam 1,22c). Povijest, ne samo Izraela, nego svakoga naroda, nije drugo, nego se pokazati pred Bogom, i ostati pred njim zauvijek. Samuel je predlika Isusa Krista, jer će se Nazarećanin pojaviti kao savršeni čovjek pred Ocem, i ostat će pred njim zauvijek kao ljubljani Sin, tj. Otkupitelj. Ali ovaj prorok je znak i narodima: Hebreji nisu zadovoljni što imaju Boga. Oni traže vidljivog kralja (I. Sam 8,5). Problem nije toliko u povijesnom trenutku, nego u posljedicama. Izrael je kasno stigao u Palestinu. Drugi narodi su već konstituirali svoja državna uređenja. Imaju kraljeve, činovnike, hramsko svećenstvo, vojsku... Hebreji se ne bi mogli braniti ako bi ostali u plemenskom uređenju. Dok bi se 3-4 skupine dogovorile oko organiziranja vojske, dotle bi jedan strani kralj mogao nanijeti veliku štetu. Potreban je vođa koji može se može brzim zapovijedima i sa stalnom vojskom suočiti s izazovima u tom kaotičnom kutku svijeta. Samuel predviđa pokvarenost čovjeka. Kralj neće ostati skromnim, jednostavnim. On će: „Oduzimati vaše sinove da mu služe... oni će orati njegovu zemlju... uzimat će kralj vaše kćeri... uzimat će vaša najbolja polja, vinograde, maslinike... oduzimati će desetinu...“ (I. Sam 8,11-17). Problem je u tome što kralj neće htjeti ostati pred Jahvom, a kao posljedica njegovog ponašanja, ni narod neće ići pred Bogom, nego će pljačkati na ovaj ili onaj način svoga bližnjega, jer vidi primjer, koji ga kvari.

Samuel je želio ono što je sam iskusio u hramu dok je bio dijete: „On je rastao, a Jahve je bio s njim...“ (I. Sam 3,19). Vlast, sila, moć, novac čak i danas oduzimaju mnogima razum, i ne nanose samo štetu svome narodu, nego i Crkvi. Ako Bog zauzima centar ljudske pažnje, onda se ne događa kao ono u 8. poglavlju, da se 6 puta spominje „uzimat će vaše...“. Bog ne oduzima, niti narod ili pojedinac s kojim je Jahve... Oni daju, kao što je i Otac dao svoga Sina (Iv 3,16). Samuelu, proroku čovjekova pokvarenost stvara ogorčenost. Jahve je stvorio svijet, izbavio Izrael iz Egipta, uveo u Obećanu zemlju, formirao ga kao narod. Kralj – prije ili poslije – prekinut će ovo iskustvo naroda da Bog daje. Vladar će zaniijekati Jahvinu bit, i zadaću državnog aparata, tj. jednostavni ljudi neće više iskusiti Jahvinu dobrotu: da On daje, i da država brani, pomaže, liječi na svoj način. Ubrzo će se pojaviti ono: „uzimat će vaše...“. Sa Šaulom počinje iskustvo: „Lopov ne dolazi osim da ukrade, zakolje i uništi“ (Iv 10,10a). Samuel protestira protiv ovoga. Bog i njegovo stvorenje zato žive da daju: „Da život imaju, i da ga imaju u izobilju“ (Iv 10,10b). U ovoj knjizi možemo vidjeti da se ne radi o nekim političkim obračunima, nego o nešto da-

leko dubljem. Bog je okrenut prema čovjeku: šalje mu darove. Samo stvorenje pak, ako se domogne vlasti, moći, najčešće će zaniijekati svoga Stvoritelja, i smisao čovjeka. Neće više dati, nego oduzimati. Prorok Samuel je vidio egzistencijalno izobličjenje čovjeka, zato ne želi kralja.

Kada čitamo dalje Bibliju – neka to budu povijesne, proročke, mudrosne knjige – sve okrutnije i okrutnije se nagomilava ono „oduzimat će vaše...“. Sve do evanđelja samo to čujemo da moćnik oduzima od slaboga. Kada pak stizemo do prve riječi Mateja: „Rodoslovlje Isusa Krista...“ (Mt 1,1), Bog Otac stavlja točku na generaciju onih koji pljačkaju. Događa se ono što je Samuel od svega srca priželjkivao: „Bog je s nama“ (Mt 1,22c). U Isusu Nazarećaninu se pojavio kralj, Božji kralj, koji je došao: „da on služi, i da dadne svoj život kao otkup umjesto mnogih“ (Mt 20,28). Od Krista nanovo živi iskustvo da je Bog darovatelj. I ne samo On, nego i oni koji žive s njegovim Sinom po sakramentima. I danas ima onih koji misle da su „kraljevi“ na ovaj ili onaj način. Oni nisu bitni, jer postoji ona zajednica koja čini Crkvu: „Izabrani rod, kraljevsko svećenstvo, sveti puk“ (I. Pt 2,9). Kralj je onaj koji vodi brigu o bračnom drugu, o roditeljima, o siromasima, bolesnicima. Kralj je onaj koji daruje. Time ruši katolik ono što je zlo u ovom društvu, i gradi ono što će zauvijek ostati: čovjeka proročkog duha, kao što je Samuel, i još više, čovjeka Isusovog duha, sina Božjega. Takvo kraljevstvo nikada neće propasti.

Novogodišnje odluke

Piše: *Antonija Vaci*

Postoji li nešto što ste uvijek željeli raditi, a niste? Ili još bolje, postoji li nešto što već dugo želite prestati raditi, a nikako da počnete raditi na tom odvikavanju? Istraživanja pokazuju da je 30 dana dovoljno da uvedete ili ukinete neku naviku iz svog života. S obzirom na to da se bliži kraj godine i čuvene novogodišnje odluke će preplaviti naše misli i razgovore, evo prijedloga: možete pokušati svakih trideset dana uvesti novu odluku u svoj život i taj mjesec aktivno raditi na njoj, sve dok ne postane dio rutine. Na primjer, od prvi siječnja možete sebi odrediti broj stranica knjige koji svaki dan morate pročitati, od prvi veljače možete odvojiti dio dana kada ćete popiti čaj sa svojim djetetom i pratiti što mu se događa u životu, u užujku možete izbaciti čokoladu iz uporabe, u travnju možete krenuti na trčanje, a u svibnju ostaviti pušenje. Male promjene, poput svakodnevnog ispijanja čaja s djecom ili čitanja knjige će vjerojatno postati i ostati navika, dok će velike promjene poput izbacivanja šećera iz prehrane biti sjajne teme za razgovor, no vjerojatno će trajati samo propisanih 30 dana. No, to je u redu, jer osim zdravlja primijetiti ćete kako vam mjeseci ne lete i na kraju godine ćete imati osjećaj da ste svoju godinu doista lijepo ispunili i živjeli. Život će vam postati zanimljiviji i ispunjeniji i pored novih lijepih sjećanja to će se izravno odraziti na vašu osobnost.

Ipak, postoji strana ovih odluka i promjena o kojoj se rijetko govori. Lako je donijeti odluku da nešto želimo, ali nekako to prečesto ostane samo odluka, ništa doista ne poduzmemo po pitanju ostvarenja. Zamislite cilj koji želite ostvariti u budućnosti. Doista razmislite što bi vas učinilo sretnim, želite li započeti vježbati? Ili možda naučiti strani jezik? Smršavjeti? Popraviti ocjene u školi ili napredovati u poslu? Što je prva stvar koju uradite nakon što izmaštate što bi vas to učinilo sretnim? Većina nas

naglas svojoj obitelji i prijateljima objavi svoju odluku. Naši najmiliji nam čestitaju i kažu da se baš ponose nama, a mi, gledajući njihovu reakciju, sami sebe tapšamo po leđima i potom ne učinimo ništa. Nakon što naglas izgovorimo ono što želimo i uživamo u priznanju i divljenju od strane naše sredine, dobijemo osjećaj da smo to što smo poželjeli već učinili te izgubimo motivaciju da to doista i učinimo. Možda vam se čini da ovo nije točno i da objavljivanje ciljeva služi da doprinese još većoj motivaciji, jer ljudi očekuju da ono što ste rekli sad zaista i učinite.

Na ovu temu je urađen jednostavan pokus kada je 160 ispitanika dobilo zadatak zamisliti cilj koji žele ispuniti u budućnosti. Polovica ispitanika je zamoljena taj cilj objelodaniti pred svima, a druga polovica da ga zadrži za sebe. Nakon ovoga, svakom je dan papir, olovka i 45 minuta da razrade plan kako će stići do svog cilja, s upozorenjem da ne moraju iskoristiti sve ponuđeno vrijeme. Oni koji su pred svima rekli što bi željeli raditi su na svojim planovima 30-ak minuta i

kada su upitani kako se osjećaju povodom postizanja cilja, izjavili bi da će ga postići lako i da se osjećaju odlično. No, ljudi koji su svoje ciljeve zadržali za sebe radili su do kraja ponuđenog vremena i kada bi im postavili isto pitanje kao i skupini koja je pred svima otkrila svoje planove, izjavili bi da ih čeka puno posla i da moraju raditi puno, prije nego što postignu svoj cilj.

Stoga, ukoliko u budućnosti želite povećati prilike da svoj cilj ispunite – šutite, a ako baš ne možete izdržati podijeliti svoje snove s drugima, uz cilj podijelite i korake koje trebate poduzeti da do ispunjenja dođe, kako bi i sami bili svjesni koliko ste daleko i koliko morate raditi. U suprotnom, prijeti vam opasnost da kratkoročno uživete u divljenju i priznanju drugih i ostanete tu gdje ste, na svoju štetu.

Zato dobro razmislite o tome kako ćete započeti novi dan, tjedan, mjesec ili godinu. Imate odličnu šansu da učinite nešto sjajno za sebe. I ne zaboravite pomoći sebi da svoje ciljeve ispunite tako što ćete o svemu šutjeti.

Crkva ne plaća porez! – Plaća! (1)

Piše: dr. sc. Andrija Anišić

Ovih dana u Srbiji, a u Hrvatskoj je to već odavno, sve brui o tome kako bi Crkva trebala plaćati porez. To je važno jer bi time proračun (budžet) države bio znatno povećan. Evo nekoliko izvadaka iz članka:

Mediji u kampanji protiv Crkve

Država ima moćne medije i može putem njih stvarati opće mnijenje, odnosno u građanima stvarati mišljenje kako Crkva doista mora plaćati porez kao i svi ostali i kako je to velika nepravda što ona ne plaća porez jer tako oštećuje državu. Evo kako to otprilike izgleda.

U spomenutom članku, pod naslovom „Zašto Crkva ne plaća porez?“, na web stranici „Blica“, 10. 11. 2013. godine, dalje stoji sljedeće.

„Stotine milijuna eura moglo bi se dodatno sliti u republičku kasu kada Crkva ne bi bila oslobođena određenih poreznih davanja – poreza na dobit, imovinu, PDV... Ta oslobođanja prema slovu zakona važe samo za one usluge, odnosno objekte, koje služe za bogoslužne djelatnosti.

Nadležne inspekcije nikada nisu kontrolirale rad bilo koje vjerske zajednice. Zato nije poznato ni koliko crkve podmiruju one obveze kojih po zakonu nisu oslobođene – poreza na imovinu koja ne služi ispovijedanju vjere (zgrade, šume, zemljište...) ili PDV-a na prodaju stvari koji nemaju bogoslužni karakter, na primjer crkvenih kalendara, privjesaka i sličnih suvenira.

Gruba procjena, izvedena na osnovu izjava crkvenih velikodostojnika, ukazuje da bi samo od PDV-a na prodaju knjiga i ostale robe u crkvenim prodavaonicama, kao i od poreza na dobit SPC-a, državna kasa mogla biti bogatija za oko 10 milijardi dinara. To je desetina planiranog proračunskog (budžetskog) manjka za ovu godinu!“

Iz navedenog teksta ispada da je Crkva jedan od glavnih „lopova“ proračunskih sredstava.

Što mediji ne kažu

Mediji ne podsjećaju javnost da je država (nije važno tko je bio na vlasti, ova vlast ju je naslijedila) poslije Drugoga svjetskog rata dobrano „opljačkala“ Crkvu oduzevši joj veliki dio ima-

nja i isključivši je od primanja bilo kakvih budžetskih sredstava. Mediji ne pišu a državna vlast jako dobro zna da još uvijek Crkvama nije vraćen veliki dio oduzete imovine niti joj je nadoknadena šteta na bilo koji način.

Najprije vratiti oduzeto i nadoknaditi štetu

Bilo bi dostojno i pravedno da država Crkvama prije svega vrati oduzetu imovinu a onda da nadoknadi štetu iz sredstava koja je namakla koristeći crkvenu zemlju i zgrade i druga dobra. U najmanju ruku pravedno bi bilo da barem onoliko godina Crkva ne daje državi porez na nekretnine koje su joj vratili koliko je na njima ona zarađivala, dakle šezdeset i više godina.

Isus i hramski porez

Ima u evanđelju po Mateju jedan zanimljivi događaj. Evo teksta u cijelosti: *Kad stigoše u Kafarnaum, pristupe Petru oni što ubiru dvodrahme pa mu rekoše: „Učitelj vaš ne plaća dvodrahme?“ – „Plaća“, odgovori. A kad on uđe u kuću, pretekne ga Isus: „Što ti se čini, Šimune? Kraljevi zemaljski od koga ubiru carinu ili porez? Od svojih sinova ili od tuđih?“ Kad on odgovori: „Od tuđih!“, reče mu Isus: „Sinovi su, dakle, oslobođeni. Ali da ih ne sablaznimo, pođi k moru, baci udicu i prvu ribu koja naiđe uzmi, otvori joj usta i naći ćeš stater. Uzmi ga pa im ga podaj za me i za se“ (Mt 17,24-27).*

Isus i porez Cezaru

Drugi događaj u kojem Isus govori o porezu donose Matej, Marko i Luka, a riječ je o porezu koji treba plaćati caru. Farizeji su vijećali o tome kako da Isusa uhvate u riječi i odlučili su, kako su to više puta činili, postaviti mu zamku pitanje. Udružili su se u tom s herodov-

cima, premda inače imaju oprečne svjetonazore. Farizeji preziru novac jer se to protivi prvoj zapovijedi Dekaloga, a herodovci pak stojeći na strani cara podržavaju novac, a ujedno i porez. No stvorili su koaliciju, rekli bismo danas, jer im je Isus bio zajednički neprijatelj. Evo što su ga pitali: „Učitelju! Znamo da si istinit te po istini putu Božjem učiš i ne mariš tko je tko jer nisi pristran. Reci nam, dakle, što ti se čini: je li dopušteno dati porez caru ili nije?“ – Znajući njihovu opakost, reče Isus: „Zašto me iskušavate, licemjeri? Pokažite mi porezni novac!“ Pružiše mu denar. On ih upita: „Čija je ovo slika i natpis?“ Odgovore: „Carev“. Kaže im: „Podajte dakle caru carevo, a Bogu Božje“ (usp. Mt 22.15-22).

Isusov zadivljujući odgovor

Pitanje je bilo doista lukavo postavljeno. Isus je bio na „muci“. Ako odgovori da je dopušteno dati caru porez, onda se svrstava na stranu cara čime bi po farizejima prekršio prvu zapovijed Dekaloga te time ne bi bio istinski Židov. Ako pak kaže da nije dopušteno, tada bi bio protiv cara i njegove vladavine. Stoga je Isus, kako smo čuli, dao još lukaviji odgovor kojim se izvrsno izvukao iz financijske, ali i političke igre koju su mu nametnuli farizeji i herodovci kako bi ostvarili zapravo svoj politički cilj. Premda je pitanje postavljeno tako da je, kako se na prvi pogled čini, moguće dati samo jedan od dva ponuđena odgovora, Isus je ipak dao odgovor koji je razočarao i jedne i druge i prisilio ih da mu se dive, nazvavši ih licemjerima. Njihov se plan nije ispunio, za ovaj odgovor ga ne mogu optužiti, naprotiv dao im je dobru lekciju. Ovdje primjećujemo da je Isus odgovorio na pitanje ne prekršivši prvu Božju zapovijed, ali također ne ogriješivši se o cara i njegov porez.

U sljedećem broju:
Socijalni nauk crkve o porezu

Spomen-večer u čast Stipanu Šabiću

U povodu desete obljetnice smrti slikara i likovnog pedagoga Stipana Šabića, 8. studenoga priređena je Spomen-večer njemu u čast, u organizaciji Katoličkog društva za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“ i Hrvatskog kulturnog centra „Bunjevačko kolo“ iz Subotice u velikoj dvorani Centra.

„Puno je ličnosti koje su svojim radom ostavile tragove u povijesti hrvatskoga naroda ovoga kraja, što su s ponosom isticali i u čemu su ostali ustrajni i znali se izdići iznad društvenih i političkih i možda međuljudskih principijelnosti. Moć čovjeka da uspije nadići raznorazne prepreke, imajući uvijek na umu konačni cilj pred sobom i ne dopustiti da taj konačni cilj propadne, znači posjedovati ljudsku zrelost, koja je osobina velikih ljudi“, rekao je u pozdravnom govoru tajnik Katoličkog društva vlč. **dr. Ivica Ivanković Radak** i dodao: „Povod našeg večerašnjeg okupljanja je prvo desetljeće odlaska Stipana Šabića, a razlog što smo se našli baš u ovim prostorijama jest taj što je veliki dio osobnog rada Šabić posvetio likovnoj sekciji HKC-a 'Bunjevačko kolo', a dobar dio svog književnog fonda i umjetničkog stvaranja voljom udovice **Justine Šabić** predani su društvu „Ivan Antunović“, dok su slike, čiji je Šabić autor, a večeras su izložene u ovoj dvorani, pripale dijecezanskom muzeju Subotičke biskupije“.

O životu i suradnji sa Šabićem govorio je **Bela Ivković**, dugogodišnji predsjednik HKC „Bunjevačko kolo“. On je istaknuo kako je Šabić bio jedan od osnivača, kao i uglednih i aktivnih članova Centra, koji je ostavio neizbrisiv trag u hrvatskoj zajednici. Stipan se 1990. godine ponovno aktivirao i bio voditelj likovnog odjela, a posebno je bio ponosan na svoje učenike, koji su se nastavili školovati, te su danas akademski slikari. Jedan od takvih je i akademski slikar i grafičar **Goran Kujundžić**, koji živi i radi u Osijeku, a imao je, kako je i sam rekao, čast govoriti o izloženim djelima koja su plod umjetničkog stvaralaštva Stipana Šabića. „U momentu kada ja sam nisam vjerovao u sebe, Stipan Šabić je vjerovao u mene i potaknuo me da upišem Likovnu akademiju u Zagrebu, na čemu sam mu danas zahvalan“. „Stipan je najviše radio u tehnici

suhi pastel. Suhi pastel je, rekao bih, problematična tehnika koja može vrlo lako zavesti, zbog mogućnosti razmazivanja prstima. No, Stipan Šabić koristi drugačiji sustav stvaranja likovnog djela, a to je postupno građenje svakog rada. Kod njega nije bilo puno brisanja, nego blagog nastanka svakog djela do određene razine“.

Ovu spomen-večer otvorio je zbor Collegium musicum catholicum, a tijekom večeri stihove Stipana Šabića govorio je **Lazar Cvijin**. Dokumentarni film „Slikar Stipan Šabić“ **Rajka Ljubića**, čija je projekcija prikazana pred kraj programa, probudio je emocije. „Imao sam sreće da sam uspio snimiti razgovor sa Stipanom Šabićem prije njegova odlaska s ovoga svijeta i od toga sam uspio napraviti film u kojem se vidi kakav je Stipan. Mislim da je to i najvažnije jer vidiš živu sliku, čuješ čovjeka kako govori, čuješ način na koji je govorio, vidiš kakav je on bio. Ovdje možemo vidjeti ono što uživo više ne možemo“ rekao je Ljubić, a da je zaista bilo tako mogu potvrditi svi nazočni, koji su imali prigodu sjetiti se Stipana Šabića, kojeg pamtimo upravo takvog kakav je na filmu. Skroman, jednostavan, dosjetljiv i poučan. Jedna od njegovih rečenica, koja može poslužiti kao poticaj mnogim generacijama jest: „Ne možeš zgaziti jako dobru travu. Ona će opet niknuti!“.

/Ž. Vukov/

Održana Pokrajinska smotra recitatora

Na XII. Pokrajinskoj smotri recitatora na hrvatskom jeziku, održanoj 8. studenog u čitaonici Gradske knjižnice, nastupilo je oko 90 recitatora. Hrvatska čitaonica je okupila recitatore iz cijele Vojvodine, a „samim sudjelovanjem na Smotri djeca su već pobjednici“, kaže predsjednica Hrvatske čitaonice **Bernadica Ivanković**. Stoga su svi dobili knjige na hrvatskom jeziku, a najboljih trideset recitatora nagrađeno je pohvalnicama i nagradnim izletom u Slavonki Brod.

Osim učenika koji već neko vrijeme redovito pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ili predmet Hrvatski s elementima nacionalne kulture, ove godine na Smotri recitatora nastupili su i učenici tek nedavno formiranih odjela u mjestima u Vojvodini gdje ih do sada nije bilo. Tročlano prosudbeno povjerenstvo koje su činili **Vladimir Grbić**, **Željka Zelić** i **Nevena Mlinko**, pored uobičajenih kriterija, pratilo je i pravilno akcentuiranje pjesama, usklađenost pjesme spolu i dobi djeteta, duljina recitiranja pjesme, gestikulaciju, te mimiku.

„Bunjevački blues“ na sceni u Zagrebu

Glumačka družina Histrion iz Zagreba postavila je na scenu knjigu **Tomislava Žigmanova** *Prid svitom - saga o svitu koji nestaje* pod nazivom *Bunjevački blues*. Praizvedba predstave bila je upriličena u petak, 15. studenoga 2013. godine, u Histrionskom domu.

Redatelj predstave je glumac i redatelj podrijetlom iz Subotice **Vlatko Dulić**, koji i tumači jednu od glavnih uloga. Uz njega, u predstavi igraju **Nina Erak - Svrtnan**, **Ivana Buljan-Legati**, **Vesna Tominac / Suzana Nikolić**, **Davor Sve-družić / Boris Svrtnan**, **Goran Grgić / Dražen Kühn**.

Prije praizvedbe, publika je mogla pogledati i dvije pret-premierne izvedbe, i to u srijedu, 13. studenoga i četvrtak, 14. studenoga, kao i u „Noći kazališta“, u subotu, 16. studenoga. Za sve predstave tražila se karta više.

Predstava *Bunjevački blues* bit će izvedena u sombor-skom kazalištu 5. prosinca u 19,30, a u Narodnom kazalištu u Subotici, 6. prosinca u 17 i 19,30 sati.

Hrvati iz Vojvodine na zagrebačkom „Interliberu“

Za razliku od prošle godine, na 36. međunarodnom sajmu knjiga i učila Interliber, održanom od 12. do 17. studenoga 2013. godine, upriličen je i program „Hrvatske knjige izvan Hrvatske: nakladništvo hrvatskih manjina“. Bogat i zanimljiv program organizirala je agilna Hrvatska matica iseljenika, koja je imala svoj prostor u paviljonu 6, na štandu 2a, a jedan od suorganizatora ovoga programa bio je i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata.

Na Glavnoj pozornici sajma 14. studenoga 2013., održano je „Svečano predstavljanje nakladništva hrvatskih manjina iz Austrije i Mađarske“, a potom i „Svečano predstavljanje nakladništva hrvatskih manjina iz Mađarske i Srbije“, na kojemu su sudjelovali **Marin Knezović**, ravnatelj HMI; **Čaba Horvat**, ravnatelj Naklade Croatica iz Budimpešte, te **Tomislav Žigmanov**, ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice. Oni su predstavili recentnu knjižnu produkciju zemalja iz kojih dolaze, osvrćući se na pojedinačna vrhunska ostvarenja od beletristike, stručnih monografija

do dvojezičnih školskih udžbenika i višejezičnih on-line rječnika. Na štandu HMI upriličen je razgovor autora i nakladnika iz hrvatskih manjinskih zajednica s novinarima.

U petak, 15. studenoga, na Glavnoj pozornici, održano je predstavljanje „Leksikona podunavskih Hrvata – Bunjevaca i Šokaca“ Hrvatskoga akademskog društva iz Subotice. U predstavljanju su sudjelovali ravnatelj HMI mr. sc. **Marin Knezović**, urednik **dr. sc. Slaven Bačić**, izvršni urednik **Tomislav Žigmanov**, te članovi uredništva **Mario Bara** i **dr. sc. Petar Vuković**.

Sve vrijeme trajanja Sajma na Matičinom prostoru posjetitelji su mogli pogledati „Izložbu nakladničke djelatnosti hrvatskoga iseljeničtva, hrvatskih manjina te Hrvata iz Bosne i Hercegovine“. Izložbu prati i katalog koji je uredila **Vesna Kukavica** na više od 50 stranica, s puno korisnih informacija o hrvatskim knjigama izvan Hrvatske. Suorganizatori izložbe su Znanstveni zavod Hrvatov iz Trajštofa, Austrija, Znanstveni zavod Hrvata u Mađarskoj iz Pečuha, Mađarska i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata iz Subotice, Srbija.

Prt života u Kući na mrginju

Nesvakidašnji kulturni događaj, bolje reći performans, obilježio je nedjeljno popodne, 27. listopada 2013. godine, čikerijanski šor u kojem se nalazi *Kuća na mrginju* pod brojem 599. U *Kući na Mrginju*, njezin je vlasnik **Tomislav Žigmanov**, čiji obiteljski korijeni potječu iz Čikerije, okupio stotinjak svojih prijatelja na program pod nazivom *Minijature vlastitosti* kao prvi kulturni sadržaj koji se odigrao na ovome mjestu, a prema planovima domaćina ne i posljednji. Riječ je predstavljanju djela nekoliko autora. Osnova performansa bili su stihovi **Tomislava Žigmanova**, tematizirani kao 14 minijatura, koje je u vizualnom obliku predstavio dizajner **Darko Vuković**, profesor na novosadskoj Akademiji umjetnosti, a melodije inspirirane ovim stihovima uglazbio je **Matija Molcer**. Uz zvuke melodija *Minijatura vlastitosti*, koje su na klarinetu izveli **László Baráth**, profesor u Muzičkoj školi i njegov učenik **Augustin Žigmanov**, autor je iščitavao stihove, dok je publika mogla pogledati po dvorištu salaša razmještenih njihove vizualne oblike. Program je izvođenjem dviju izvornih bunjevačkih pjesama upotpunila i Izvorna ženska pjevačka skupina HKPD „Matija Gubec“ iz Tavankuta. Izložbu je predstavila i otvorila povjesničarka umjetnosti **Ljubica Vuković Dulić**.

Zamisao organizatora programa jest povećati mobilnost unutar naše zajednice, te proširiti prostor na kojemu se može kulturno djelovati. Želja za dinamiziranjem prostora Čikerije, odakle odlazi veliki dio stanovništva, jedan je od lokaliteta koji se priređivanjem ovakvih ili sličnih događaja može revitalizirati. Domaćin salaša je na kraju sve one koji su mu pomogli pri uređenju pozdravio, zahvalivši svima koji ga prate te pozvao da i dalje prate kulturne događaje *Kuće na mrginju*. Svim posjetiteljima je poslužena uzlivanca, mast i rampaš. /I. Dulić/

Čekamo, čekamo malog Isusa!

Došašće ili Advent obuhvaća vrijeme od 4 nedjelje prije Božića, a prva nedjelja je najbliža blagdanu sv. Andrije apostola (30. XI.).

To je vrijeme pripreve za rođenje Boga – kao čovjeka, malog djeteta među nama! Riječ došašće dolazi od latinske riječi adventus (advenire = doći, dolaziti). Tko nam to dolazi, koga tako željno očekujemo? Svakako da znamo odgovor na to pitanje. Pripravljamo svoje srce za rođenje Isusa Krista! A kako se pripremamo za njegov dolazak? Na više različitih načina, ali najvažniji je onaj duhovni. Evo što sve možemo učiniti u Došašću.

Idemo na mise zornice

U našim se crkvama služe mise „zornice“ na koje rado dolaze i djeca i stariji. Neka djeca dolaze prije odlaska u školu ili možda vrtić, a roditelji prije posla. To je lijepa žrtvica koja nas posebno lijepo priprema za Božić.

Došašće obuhvaća puna tri tjedna te dane između četvrte nedjelje došašća i samog Božića.

Prvu nedjelju karakterizira ponovni Kristov dolazak, drugu i treću osoba Ivana Krstitelja, a četvrta predstavlja Mariju, Djevicu i Majku, koja je rodila Krista.

Liturgijska boja u došašću je ljubičasta (kao u korizmi), iako vrijeme došašća nije toliko obilježeno pokorom, koliko više radosnim i povjerljivim očekivanjem.

Pravimo adventski vijenac

U crkvama i u našim kućama rado pravimo adventski vijenac. Vijenac je u staro doba predstavljao znak pobjede i časti, te je stavljan na glavu pobjednika. Adventski vijenac je znak iskazivanja počasti Gospodinu koji dolazi. Kad On dođe u svojoj slavi, pripada mu pobjednički znak vijenca.

Adventski vijenac ima četiri svijeće. Svake nedjelje pali se slijedeća svijeća tako da se iščekivanje Božića pojačava i rastućim brojem gorućih svijeća.

Četiri svijeće na vijencu znak su četiri adventska tjedna i najčešće su tri ljubičaste i jedna ružičaste boje.

Prva nedjelja – ljubičasta svijeća – svijeća nade i iščekivanja – stvaranje.

Druga nedjelja – ljubičasta svijeća – svijeća mira, s porukom pomirenja s svima – utjelovljenje.

Treća nedjelja – ružičasta svijeća – svijeća radosti i veselja – otkupljenje.

Četvrta nedjelja – ljubičasta svijeća – svijeća ljubavi – svršetak.

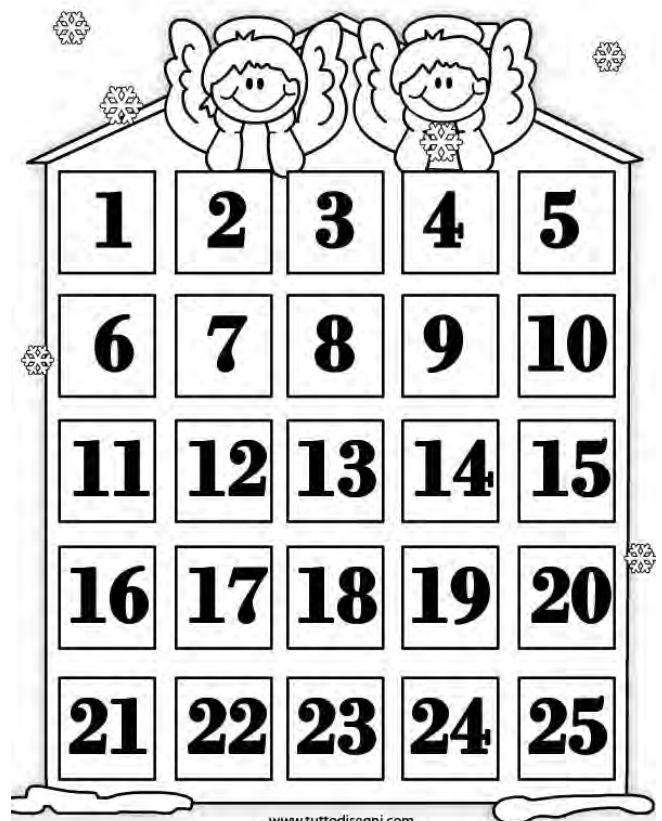
Također postoji običaj da se na adventski vijenac stavi i peta bijela svijeća – Kristovu svijeća!

Adventski vijenac je krug ili prsten od zimzelenog granja sa četiri svijeće. Bor i božikovina u vijencu simboliziraju besmrtnost, lov or označava pobjedu nad grijehom i patnjom, a cedar snagu i izlječenje od svih bolesti. Lišće božikovine podsjeća na vijenac od trnja, sukladno engleskom vjerovanju da je Kristov vijenac od trnja bio načinjen upravo od bodljikavog lišća ove zimzelene biljke. Često je u njemu i grančica ružmarina, jer ova je biljka prema legendi čuvala Djevicu Mariju na njenom putu u Egipat. Pletenje i ukrašavanje zimzelenih vijenaca davni je običaj nastao još prije pojave kršćanstva. Svijeće na zimzelenim vijencima palila su još drevna germanska plemena kako bi otjerali hladnoću prosinačkih noći, dok su u skandinavskim zemljama palili svijeće na „krugu zemlje“, čime su zazivali ponovni dolazak proljeća i toplih dugih dana.

Adventski kalendar

I ove godine imamo prigodu napraviti svoj vlastiti adventski kalendar u kojega svakodnevno možete, zakruživanjem, bojanjem ili stavljanjem znakova „+“ ili „-“ bilježiti kako napredujete u svojim malim odricanjima i činjenju dobrih djela.

Nudimo vam jednostavan kalendar koji možete sasvim sami napraviti, staviti ga na zid ili sobna vrata. On će vas uvijek podsjećati da u čekanju Božića možete učiniti nešto lijepo i korisno za druge.

www.tuttodisegni.com

Tko je tvoj idol a tko uzor?

Često čujemo kako netko ima svog idola, od pjevača narodne glazbe, do svjetski poznatih glumaca. U jednom je razgovoru jedna djevojčica rekla kako bi voljela biti Brad Pitt ali joj se ne da jer je žensko. Dječak je potom nadodao da bi on volio biti Justin Bieber, ali je saznao nešto ružno o njegovu životu pa više neće to biti. A najmlađi među njima je rekao: „Moji idoli su nindža kornjače, onda moćni rendžeri... i još nešto... al sam zaboravio... a da štrumfovi...“.

I tako je bezbroj različitih idola koje slušamo, oponašamo u odijevanju, ponašanju... Onda nakon nekog vremena vidimo da oni u stvarnosti nisu takvi kakve nam prikazuje televizija ili tisak. I tada se najčešće razočaramo.

Zato se mi kršćani ne smijemo povesti za obožavanjem idola! Dobro je imati uzor koji nam svojim životom daje dobar primjer. Dobro promislimo i odgovorimo na pitanje – Tko je za nas idol i tko je nama uzor?

Jeste li pomislili da bi nam uzori mogli biti sv. Nikola i sv. Lucija čije blagdane slavimo u prosincu? Tko su oni?

Sveti Nikola, najdraži Nikola među djecom, bio je svetac odnosno biskup, ali ujedno i zaštitnik djece i pomoraca.

Mali Nikola, kojeg su roditelji izmolili od Boga, ime je dobio po stricu koji je također bio biskup. Pretpostavlja se da je rođen u mjestu Patari u Maloj Aziji, oko 225. godine. Kako je sv. Nikola zaštitnik djece, nije ni čudno koliko mu se svake godine upravo vi i najviše veselite, dok čistite svoje čizmice pažljivo ih stavljajući na prozor.

To sretno jutro 6. prosinca, sv. Nikola razveseli svako dijete s ponekim slatkišem i nekim slatkim poklonom.

Nikola je djetinjstvo proveo sam jer su mu roditelji rano umrli, no to ga nije spriječilo da širi ljubav i dobrotu kuda god bi pošao. Svima pokazuje smisao života, ohrabruje ljude u nevolje čineći ih sretnima i zadovoljnim.

Spomendan **sv. Lucije**, kršćanske djevojke iz sicilijanskog grada Sirakuze, slavimo 13. prosinca. Lucija je zbog svoje kršćanske vjere podnijela mučeništvo 303. godine; mačem su joj odrubili glavu. Kroz svu kršćansku povijest štuje se među kršćanima kao mnogostruka zaštitnica.

A tko nam može biti idol? Idolu se klanjamo, njega obožavamo. Ovo može pripasti jedino Bogu! Samo Boga možemo častiti, klanjati mu se i slaviti ga! U njemu se nitko nikada nije razočarao. Evo kako Isusa Krista opisuje jedna učenica 7. razreda osnovne škole:

Isus Krist – Moj idol

Za mene je Isus svjetlost u tami života.

Bez njega moj život nema smisla.

Bez njega je sve pusto i beznačajno.

On unosi radost u moj život, čini ga veselim i punim energije.

Bez Isusa bi cijeli svijet bio pust, bez radosti, pun mržnje.

Isus je moj idol zato jer je pun ljubavi i dobrote, i bio je spreman dati svoj život za nas. /**Ž. M.**/

Isus se rodio za sve nas! Nije birao najljepše mjesto – a mogao je, a ni sada ne bira nikoga od nas – sve nas voli i u svima se želi roditi. Pa, očistimo svoje srce i dajmo mu cijelo! Kad se Isus u njemu rodi bit će to najljepša božićna pjesma! On treba i želi biti puno više od našeg idola. On to i može biti. Na nama je što ćemo učiniti. /**K. Č.**/

vicevi

TEST

Pita mama sina:

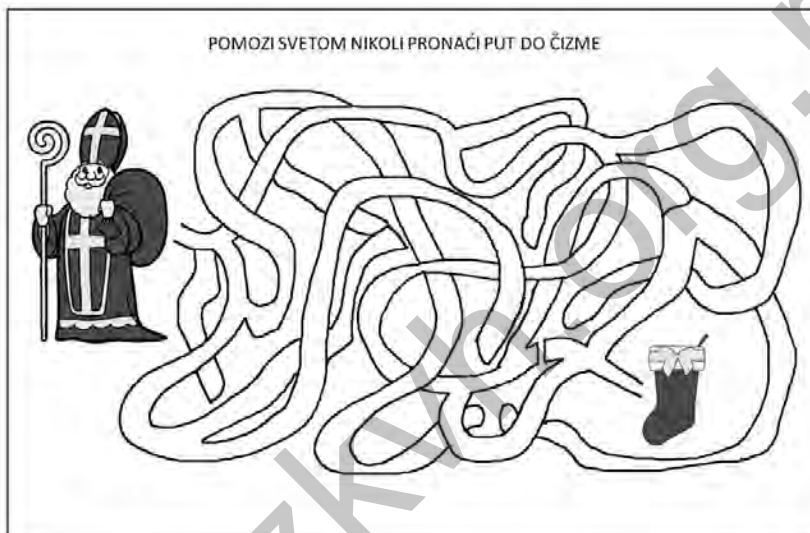
- Kako je bilo na testu?
- Dobro.
- I? Što ćeš dobiti?
- Neopravdani!

KOD LJJEČNIKA

Dolazi kostur k liječniku.

Liječnik otvori vrata, ugleda ga pa reče:

- Oprostite, trebali ste doći ranije.

Zagrijavaње počinja!

Kako vrijeme brzo leti! Prosinac samo što nije stigao. Uskoro nam počinju i zornice, prošao je blagdan sv. Cecilije, uskoro će i Božić. No, do njega nas čeka još jako puno posla. Kako bi rekla mala djeca: „Još puno moramo spavati, do Isusova rođenja“. Imaju pravo. Trebamo još puno spavati i dosta toga napraviti. Čekaju nas naporni dani u školi i hladna jutra. Čekaju nas i redovi u trgovinama, jer je poznato da ljudi vole „šopingirati“ prije Božića, kupovati darove i sve ostalo. Mladi su također dio tog ludila i strke koja nas čeka. Ali u svoj toj strci trebamo zastati i zapitati se za koga to radimo i što mi zapravo dobivamo time što ćemo u ovom mjesecu potrošiti hrpu novca za darove, igračke, pa neki čak i za uplaćivanje nekih putovanja. A gdje je tu Isus? Gdje je naš Spasitelj koji je rođen u najobičnijoj štatici, koji nije imao ni igračke, ni krevetac, ni novca? Trebamo se ugledati na njega. On je imao ono najvažnije, što većina onih koji misle da darovima mogu sve kupiti ne mogu imati, a to je ljubav i toplina roditelja. Marija i Josip nisu „šopingirali“ i išli u trgovine za djecu kako bi malom Isusu

kupili krevetac, odjeću i igračke. Može se reći da je on bio jedna skroman beba, bez previše zahtjeva.

No, da se se vratim na ovu strku. Dragi mladi, nemojte zaboraviti Isusa i onu predivnu noć koja nas očekuje. Nemojte se previše trošiti. Učite redovito, ali imajte na umu što vas očekuje. Idite redovito na Svete mise i na zornice. Nemojte da vam bude teško ustajati ujutro. Budite malo hrabri za ono malo djetesce koje će se roditi u štatici. Isto tako pripremite i svoja srca za njegov dolazak. Za Njega će to biti najveći dar.

Larisa Skenderović

Misa mladih

Na blagdan Svih svetih, 1. studenoga, slavljena je misa mladih u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske. Misno slavlje predslavio je mons. Stjepan Beretić. Na misi su se okupili i brojni svećenici koji su pomogli ispovijedati. Misno slavlje pjesmom su uljepšali VIS „Markovi lavovi“. Nakon svete mise mladi iz ove župe priredili su čašćenje. Na misi se okupilo oko 180 mladih. Sljedeća misa mladih održat će se 6. 12. 2013. godine u 20 sati u Franjevačkoj crkvi. Sve vas srdačno očekujemo.

Nataša Stipančević

Obavijesti

Misa mladih

Franjevačka crkva,
6. 12. 2013.
u 20 sati.

Emisija za mlade „U svjetlosti hodimo“

ponedjeljkom
u 21.30 sati
na Radio Mariji.

Emisija „Kateheza za mlade“

srijedom
u 21.30 sati
na Radio Mariji.

Hrabrost

Isus Krist je za sve nas bio hrabar. A koliko smo mi hrabri? Imamo li mi djelić Njegove snage u nama? Ili smo mi obični slabići koji se boje svake loše situacije koja nas zadesi. Jesmo li hrabri svjedočiti našu vjeru i pred drugim ljudima, koji nisu kršćani? Jesmo li spremni reći: „Da, ja sam katolik i vjerujem u Isusa Krista!“?

Ovo su samo brojna škakljiva pitanja na koja mnogi nisu spremni odgovoriti. Svjedočiti našu vjeru u ovom vremenu je zasigurno veoma teško, ali uvijek kada je nismo spremni svjedočiti trebamo se sjetiti muke koje je prošao Isus i reći sebi: „Ma možeš ti to!“ A koliko smo spremni umrijeti sada i odmah za Njega i za vjeru? Vjerujem sad i odmah, nimalo i zasigurno znam da bi vaš odgovor bio negativan. Na ovo pitanje je isto tako teško odgovoriti. O njemu bi trebalo dobro promisliti i razmišljati i o posljedicama. I na taj način možemo ispitati svoju hrabrost. Svi smo kao hrabri i spremni na svakakve si-

tuacije, ali postoje i ovakve situacije u kojima se povlačimo i podižemo bijelu zastavu. Već vlastitim primjerom mogu dokazati da je u nekim situacijama teško svjedočiti vjeru i da se bojim posljedica te hrabrosti. Već neka obilježja (križ na vratu ili neka narukvica na ruci) mogu izazvati neugodna pitanja koja želimo izbjeći u širokom luku. I to nije ni malo dobro. Trebamo reći: „Da, ja sam katolik i ne sramim se toga.“ Ako to učinimo bit ćemo jako hrabri. Ne trebamo nikoga tjerati da on postane katolik ili ga tjerati da počne ići na sveti misu, nego mu samo reći što je ono u što mi vjerujemo.

Neugodna iskustva, nažalost, možemo doživjeti i od samih katolika, što je veoma žalosno. Doživjela sam i takva iskustva. Svjedočeći svoju vjeru na način koji radim (odlaskom na misu, moleći kronicu) mnogi su me me pitali planiram li položiti zavjete. Ako svjedočim svoju vjeru to ne znači da ću postati časna sestra. Za mene su to glupa pitanja koja postavljaju katolici koji ne svjedoče vjeru istinski, nego samo radi reda. Ali i oni su hrabri samim time što postavljaju takva pitanja.

Svatko od nas može svjedočiti vjeru na isti ili sličan način bez previše pompe oko toga, bez prevelikog isticanja. Ali treba je javno svjedočiti, na jedan pravi, istinski način.

U posljednje vrijeme možete naići na mnoge mlade koji su se preobratili i bili hrabri prihvatiti Isusa u svoje srce. Takve mlade treba podržati i zajedno s njima živjeti vjeru. Te mlade ne trebamo gledati poprijeko i reći: „Pa da, on/ona su sad tek krenuli ići na misu“. Ne! Trebamo im reći: „Bravo! Bio si/ bila si hrabar/a“, i to će ih zasigurno ojačati.

Sjetimo se i ovog: „A on reče ženi: ‘Vjera te tvoja spasila. Idi u miru.’“ (Lk, 7,50) To je rečenica koja treba potaknuti našu hrabrost, pronaći je ako je skrivena negdje u nama, hrabro je svjedočiti i vidjet ćete, vaša će vas vjera spasiti.

Larisa Skenderović

Srca gore, evo zore!

Već se bliži vrijeme blago... Da, da, bliži se. Godina je prošla, gotovo neopaženo, i već je došlo vrijeme da se s adventskih vijenaca skine sloj prašine koji se na njima nakupio, te da ponovno zauzmu počasno mjesto na našem stolu.

Dok iščekujemo Božić u svoj njegovoj raskoši, dok se unaprijed radujemo vremenu koje ćemo provesti s obitelji, raspustu, iščekujemo darove ili se jednostavno radujemo onom posebnom osjećaju koji nam govori: „Božić će!“, zastanimo na trenutak i upitajmo se što Božić zapravo predstavlja i na koji način se trebamo spremati za njega. Naravno da ćemo posvetiti vrijeme biranju darova za naše najmilije ili ćemo pomoći mami dok posprema kuću za blagdane, ali ne smijemo zaboraviti da i naša duša treba „pospremanje“ i da ona treba biti naš dar malome Isusu.

Često možemo čuti ljude koji se žale na to da im je teško što petkom ne smiju jesti meso, da im teško pada odreći se nečega za Korizmu ili da im je mrsko ustajati na zornice. Ali, ako se samo na trenutak prisjetimo muke koju je za nas Isus podnio na križu, sve ovo nam se čini sićušno, zar ne? Ili ako se sjetimo kakve su teške muke podnijeli pojedini sveci u ime Božje, ustati malo ranije više i ne izgleda tako strašno, je li? Ništa ne može zamijeniti onaj osjećaj kada ustanemo dok je napolju još mrak, obučemo se vrlo debelo i krenemo do crkve, a još ako ima snijega, biva savršeno. Ulazimo u crkvu gdje često nije ništa toplije, čuje se jedna od onih divnih adventskih pjesama i počinje misa. Bilo da se nakon ovoga vraćate kući gdje ćete jutro provesti s obitelji uz šalicu toplog

čaja ili morate u školu ili na posao, zar nije lijepo ovako započeti dan?

Dragi mladi, sve vas pozivam da ove godine odlučite da ćete redovito odlaziti na zornice. I držite se tog obećanja! Bliži se kraj polugodišta, neka vaša molitva bude da ga što uspješnije završite. Neka to bude vaša žrtva, vaš dar Isusu, vaš način da mu kažete „Hvala“ za sve što vam je podario tijekom godine. Vidimo se!

Tatjana Lendvai

Pornografija – šuti o tome (II. dio)

Rješenja

Vjerovali ili ne, ali rješenje leži u samim djevojkama. U prvom redu misli se na molitvu djevojaka za budućeg muža, da se sačuva ili oslobodi pornografije. Uz to, vrlo su dobre male žrtve (post) na tu nakanu. Zatim, natjerati momke na poštivanje djevojaka. Činjenica je da djevojke trpe nepoštovanje prema sebi samima od strane muškaraca. One same moraju to iskorišteniti. Djevojke i kada osjećaju i najmanju dozu nepoštovanja, trebale bi reagirati ali to ne čine. Djevojke, borite se za svoje dostojanstvo jer to nitko neće učiniti umjesto vas! Na taj način pomazete i momcima. Jer svako djevojačko „ne“ veoma pogađa momka, koji se tada zapita što je pogriješio. Također, može se izvršiti mali bojkot prodavaonica koje prodaju pornografski materijal tako što ćete razloge bojkota upisati u „knjigu dojmova“. Ukoliko ste u vezi, pričajte na temu pornografije, jer djevojke imaju nježnost i blagost koja je najbolji način za pristup ovoj veoma osjetljivoj temi. Osim toga, jedan od ključnih faktora koji uporno ne funkcionira jesu roditelji koji prečesto izbjegavaju razgovarati s djecom, osobito dječacima, na temu pornografije. A potrebno im je objasniti štetnost iste. Svima je jasno da su danas u modernom svijetu roditelji zauzeti, ali zar nije previše očigledno da ih baš ta zauzetost sprječava pomoći vlastitoj djeci, Ako roditelj ne može odvojiti par minuta za razgovor sa svojim djetetom koje je u pubertetu, tada gubi pravo na bilo kakvo prigovaranje o uopćenom stanju mladeži – jer, što si ti učinio da do toga ne dođe? Naravno, roditelj može snositi krivicu i za buduću brak svojeg djeteta. Nije to ona doza odgovornosti

koju nosi sama osoba koja ulazi u brak, ali temelji ljudskosti koji se postavljaju u obitelji u djetinjstvu i pubertetu su osnova za izgradnju čovjeka kroz cijeli život. Ali, hajdemo biti iskreni – devedeset i devet posto roditelja ne želi razgovarati o pornografiji sa svojim tinejdžerima, a zauzetost je samo izgovor. (Praktičnu pomoć roditelji mogu naći u tekstu „Zaštitite svoju djecu od pornografije u četiri koraka“ na katoličkom portalu bitno.net.)

Nikako na kraju, već opet na početku, jest sama osoba – ovisnik o pornografiji. Kao i u svemu, tako i ovdje prvi stupanj ozdravljenja jest priznanje ovisnosti. Pitanje je samo dana ili mjeseca kada će Svjetska zdravstvena organizacija priznati i pridodati ovisnost o pornografiji na popis bolesti. Simptom ovisnosti – „ne mogu reći ne“. U ovoj ovisnosti se posebno ističe snaga

posta. Kroz post jačamo i učimo kontrolirati svoje nagone. Zato se preporuča što češći post. Apsolutno se podrazumijeva molitva, pogotovo krunica, jer Gospa kao primjer čistoće je neprocjenljiva. Kao i u svim drugim problemima vezanim za šestu Božju zapovijed, radosna otajstva su najdragocijenija za molitvu i razmatranje. Sveti Josip kojega crkva slavi kao zaštitnika očeva, zaručnika i čistoće također nam može biti od velike pomoći. „Čistoća je plod molitve“ – rekla je bl. Majka Tereza, a sv. Josemaria Escriva je rekao: „Prisili se da svaki put kada moliš, imaš vjeru bolesnika iz Evanđelja. Moraš biti siguran da te Isus sluša“. Potaknuti ovim riječima svetaca, budimo svi spremni za ozbiljan razgovor o ovoj temi – s Bogom i ljudima.

Dušan Balazević

Pahulja

Pahulja snježna mala je i nježna.

U noći tamnoj bijeli se poput bisera dok s neba pada.

Kao čarolija jutrom sve zabijeli od pahulja snježnih, malenih i nježnih.

Biseri snježni s neba padaju, zimu nam ukrašavaju svojom bjelinom veličaju.

Pahulja mala lijepa je i sretna bila dok na toplo lice nije sletjela, a onda se nježno otopila i nestala kao da nikad nije ni bila biser nježni mali snježni.

Danijela Pejić

Kakvo je značenje glazbe danas i koliki je njezin utjecaj na čovjeka?

Mladi oduvijek vole slušati raznovrsnu glazbu. Kakvo je značenje glazbe danas i koliki je njezin utjecaj na čovjeka?

Teško je ukratko odgovoriti na to pitanje. Stoga evo tek nekoliko poticaja za razmišljanje. Glazba je neodvojiva od ljudskoga života. Njom čovjek izražava svoje najdublje osjećaje i raspoloženja, od najtužnijih do najradosnijih. Ona nije samo rezultat određenih emocija, nego može utjecati na čovjeka, odnosno u njemu proizvoditi određene emocije. Ona se, dakle, usmjerava na naše osjećaje te utječe na naše tjelesne i psihosomatske procese. Danas, u gotovo orwelovski organiziranom načinu života u svjetskom globalnom selu, jedva je moguće akustički izbjeći glazbu kojoj smo izloženi sa svih strana iz raznih medija. Glazba je danas postala gotovo sveprisutan čimbenik sredine u kojoj živimo, ponekad do te mjere da postaje nepodnošljiv teror. Pojedinac, dakle, u raznim prigodama može biti (npr. u nekim ugostiteljskim objektima) prisiljen na neprestanu potrošnju glazbe tako da više nema slobodu odlučivanja kada i gdje će slušati (određenu) glazbu.

Osim što u suvremenom mentalitetu, naviknutu na trošenje gotovih proizvoda pa i nekreativno konzumiranje duhovnih sadržaja, najveća većina potrošača glazbu doživljava tek kao zabavu, danas je mnogi, u tržištem opsjednutom i zagađenom okruženju, također tretiraju kao najobičniju – robu. Glazba je, dakle, općenito (ne samo ona tzv. popularna) postala biznis. Međutim, ona je još nešto (a toga većina nije svjesna) – sredstvo utjecaja i oblik manipulacije!

Danas se najveći dio popularne, zabavne glazbe prodaje s etiketom rock-glazbe. Neki kritičari i obični ljubitelji sve što po njihovu kriteriju nije rock smatraju zadnjom ligom i vrijednim potpunog prijezira. Ali budući je termin pop-glazba više značajan, a čak je i najvećim glazbenim ekspertima teško precizno definirati rock-glazbu, smatram važnijim ukazati na neke druge stvari.

Bez obzira, dakle, na nedovoljnu preciznost u uporabi termina rock-glazba, može ga se ipak rabiti za popularnu, odnosno zabavnu glazbu u najširem smislu. Čak i vrsni znalac na tom području Zlatko Gall, u uvodu Pojmovnika popularne glazbe kaže da su termini pop ili rock glazba onaj „idealni“ nazivnik pod koji će se nagurati i delta blues i rap i trance; i definicija nekih aktualnih studijskih postupaka i žanrova (koji se neprestano mijenjaju i dobivaju nove mutirajuće vrste) te spomen nekih od temeljnih podvrsta, stilova i žanrova jazza.

Valja biti na čisto da rock-glazbu u biti pogriješno razumijemo ako je smatramo samo vrstom glazbe. Povijesno gledano (izvan svih muzikoloških analiza), rock i kao izvanglazbeni simbol predstavlja, među ostalim, prosvjedni simbol mladenačke pobune protiv postojećega svijeta odraslih. Tako je rock, sviđalo se to nekome ili ne, po definiciji jednoga stručnjaka, postao najvažnijom točkom kristalizacije jedne mlade kulture, izraz svjetonazora koji se proteže daleko izvan glazbe. Mnogo je primjera kako su neke rock-zvijezde svojim pobunjeničkim imidžom (koji sadrži nesveto antitrojstvo sex-drugs-rock'n'roll) postali vodiči i idoli milijunima mladih, koji su se dali zavesti njihovim prevratničkim porukama. Glavni je problem zapravo to što mnogi interpretatori rocka područje popularne glazbe prljaju moralno dvojbena tekstva pjesama, zatim sumnjivim životnim stilovima te uzdizanjem seksualnih nastranosti, čime doslovce postaju promicatelji nekršćanskoga novog morala.

Naravno, ne želim generalizirati, jer na popularnoj rock-sceni ima i mnogo normalnih ljudi koji se svjesno trude ne dati nikakav loš primjer i koji su rijetko u medijima te njihova djelatnost ne zanima novinare gladne senzacija. Ipak, zbog svega navedenog, svjestan kršćanin bi danas kao svoj svjedočki zadatak trebao uzeti to da se kritički odnosi prema suvremenoj glazbenoj potrošnji, vlastitoj i onoj u koju smo svi uronjeni te da određene fenomene posvješćuje drugima i potiče ih na razlikovanje duhova. Na to nas ozbiljno upozorava Sveto pismo: „Ne suobličujte se ovomu svijetu, nego se preobrazujte obnavljanjem svoje pameti da mognete razabirati što je volja Božja, što li je dobro, Bogu milo, savršeno“ (Rim 12,2).

Važno je, dakle, pokušati temeljito prosuditi koji duh nadahnjuje određenu glazbu, utječe na životne stavove glazbenikâ, ali i na dizajnere omotâ ploča, koji također mogu slati određene poruke. Nije svejedno ni kako se pojedine grupe nazivaju (jer ime je znak): Prljavo kazalište ili Nebeski grad, Sex Pistols ili Believer, Nered ili Sunce, itd. Golema razlika među izvođačima uočljiva je i po naslovima njihovih albuma i pjesama. Primjera je bezbroj.

Premda većina ljubitelja glazbe izjavljuje da ih zanima samo melodija, valja posebnu pozornost obratiti na tekstove pjesama jer oni sadrže obavijesti, apele i poruke. Navest ću, za kraj, što o tome vrlo poučno kaže kršćanski glazbenik M. Siebald: „Tekstovi pjesama govore mi, htio ja to ili ne. Moram slušati kritički, kako bih mogao bolje razumjeti i u sebe prenijeti dobre, sadržajno bogate tekstove, a uočiti loše i razorne te se naoružati protiv njih. Ono što u tekstovima cilja ispod pojasa, ono čime nas želi zadojiti ideologija besmisla i neodgovornosti ili potajice poduprijeti naš bijeg od stvarnosti, prečesto je zapakirano u lakopamtljive melodije. Na kraju nas potiče da nikad ne šaljemo mozak na pašu, jer bismo mogli primijetiti da nas je izmanipuliralo upravo nešto tako divno kao glazba.“

Iz svega je, dakle, očito da nije slučajno i bez razloga već stari grčki mudrac rekao da se glazbom može i država srušiti!

don Anđelko Kačunko

Preuzeto iz knjige *Vjera u pitanjima*

Izvor: Bitno.net

(PRE)ŽIVJETI...

Dragi čitatelji! Danas je pravo čudo naći osobu koja nije zauzeta silnim obvezama, uvijek s manjkom vremena, a viškom briga. Čak i osobe koje su se nekad zvale kućanicama – žene i majke koje nisu u radnom odnosu – više nisu oaze mira, sigurnosti i topline, gnijezdo ljubavi, azil za djecu, tvrđavica za muža, nepresušni izvor duhovnosti, prijateljstva, utjehe, savjeta, podrške. Ustvari, mogu to možda ipak biti – možda u petak poslije podne od 6 do 8... ali, čujemo se da potvrdimo, ok? Tako nekako zvuče i dogovori, a na žalost i razgovori moraju biti sažeti, ciljani, s rješenjima i zaključcima, jer ako ne – što smo uradili? Sve postaje isplanirano, organizirano, uz „TO DO“ („za učiniti“) liste imamo i rezervne, gdje pišemo ono što ćemo još napraviti, ako stignemo. Ako se dogodi da nešto odradimo brže, onda ćemo dovršiti još i ovo, jer zbilja – to bi zbilja trebalo. Hobiji i opuštanje nam postaju obveza, čak i igra za djecu postaje obveza. Nekada djeluje kao da život treba – preživjeti. Naravno, nije sve baš tako. Premda još uvijek čujemo od žena: „Zbilja se moram bolje organizirati da postignem sve, kad već dan ne može imati par sati više...“ i od muškaraca: „U gužvi sam, javim ti se oko Božića...“, postoje pojedinci koji kao da sasvim dobro nose i sretno žive u svom danu, satima, minutama i sekundama i vrlo rijetko pogledaju na mobitele da pogledaju gdje su sad i koliko im je još ostalo vremena. Pojedinci svoje liste obveza do večeri cijele „čekiraju“ i bace, a nove sastave bez prepisivanja s jučerašnjih, stignu se istuširati, nešto pročitati... ŽIVJETI!

Znak postaje nam gotovo najvažniji – ŽIVOT: učinjeno! Zbilja, je li danas najbitnije – preživjeti život? Koliko godina života treba potrošiti na „faze“? Djecu spremamo

za život: moraju završiti školu sa što boljim uspjehom, moraju steći radne navike (kako bi što učinkovitije radili svoje TO DO liste), moraju se baviti nečim što će im u životu pomoći da se opuste (stres je najveći uzročnik svih današnjih bolesti, to se zna), moraju ići na mjesta gdje će – uz hobi – naći društvo, prijatelje, jednom (oko tridesete) bračnog suputnika, moraju primiti sakramente... Kada naša djeca dođu u dob da mogu i trebaju, a možda poneki čak i žele, imati svoju djecu, moraju završiti fakultet, postdiplomski, moraju se zaposliti, moraju si izgraditi ili kupiti kuću, pa si naći tog „životnog suputnika“ (pošto su prethodne faze izgleda zakazale) i onda nastojati oko djece. Kad dođu djeca, to je nova faza, sve isto, samo sada moraš sve ono što si (pre)živio gledati i raditi iz drugog kuta, s brigom i strepnjom, jer si za djecu odgovoran, trebaš im dati dobar početak za sve „faze“ koje ih čekaju...

Nekad te – tijekom svih tih faza – stignu i važna, neodložna pitanja i odluke: treba li se liječiti na ovaj ili onaj način, treba li kupiti nekretninu, treba li popravljati staru kuću ili graditi novu, treba li napraviti novu kuhinju ili... Do kad treba raditi bez stanke i predaha i ostaviti život za neku od faza što slijede, a ovu sadašnju fazu – preživjeti? Pitanja tisuću!!! Tko će na njih pametno odgovoriti i sve poraditi – da ih možemo „čekirati“? Odgovor jedan jedini: Isus! On je učitelj koji će nas sve naučiti. Kako preživjeti i kako živjeti. (Ivh)

Autorica bebi kuhara „KUHARSKI DNEVNIK BEBE MARTE“ je Marija Mandić, rođena Matarić, rodnom iz Sombora, liječnica na specijalizaciji iz interne medicine za Dom zdravlja Subotica, završila diplomski akademski studij i stekla zvanje mastera. Udana za Danijela Mandića, majka troje djece, Antonije od 4 godine, Petra od 2,5 godine i Marte od godine dana.

Neka vam ovaj Dnevnik bude osnovni priručnik o uvođenju čvrste hrane vašoj bebi, neka vam bude uvijek pri ruci u vašoj kuhinji i bude glavni idejni vodič u formiranju jela vašoj bebi...

Predstavljamo vam novu knjigu *Kuharski dnevnik bebe Marte*

Začinjeno (s) ljubavlju

Kuharski dnevnik bebe Marte je priručnik o uvođenju nemliječne dohrane kod dojenčadi i njihovom postupnom uobroćavanju. Ovo je prvi kuhar za bebe na našim prostorima koji je, svojim većim dijelom, pisan u obliku dnevnika. Osim „Ode dojenju“ i najsuvremenijih preporuka oko uvođenja nemliječne dohrane (čvrste hrane), preko odgovora na najčešća pitanja s kojima se majke susreću u ovom razdoblju, *Dnevnik* iz dana u dan prati uvođenje čvrste hrane bebi Marti od njenih 5,5 mjeseci te idućih 100 dana.

Kako je nastala ova knjiga? – „Pred uvođenje čvrste hrane najstarijem djetetu puno sam čitala o tome i imala tremu hoću li ja to znati, hoću li ja to dobro uraditi, znajući koliko je pravilna ishrana od samog početka bitna i skoro nas predodređuje za razvoj mnogih bolesti kasnije u životu. Također sam kod naše djece od početka htjela razviti osjećaj zajedništva za i oko stola, za obroke, tako da je i uobroćavanje beba za mene bilo veoma bitno. I opet sam, naravno, puno čitala o tome. Isto tako je bilo i s drugim djetetom, baš isto, kao da sve radim prvi put. Ista trema, ista pitanja, nedoumice, želje i osjećaji. Onda, kad smo bili pred uvođenje čvrste hrane našem trećem djetetu Marti i kad su me počela obuzimati isti osjećaji, poželjela sam imati nešto gdje bih sve to, kroz što sam već prošla, mogla naći, pročitati, podsjetiti se... Tako sam jednu večer dobila ideju osnovati Facebook grupu pod nazivom „Kuharski dnevnik bebe Marte/uživo“ i tamo „stavljati“ što sam Marti davala jesti svaki dan, od prvog zalogaja nečega što nije majčino mlijeko i pisati kako je ona reagirala na to. Osnovna misao mi je bila da grupa bude mjesto na kome će se čuti različita mišljenja na ovu temu.

Cilj mi je bio da se kroz svakodnevno praćenje uvođenja čvrste hrane bebi Marti pomogne mamama u ovom važnom zadatku i razjasne neka pitanja koja nisu sasvim jasna. I tako smo krenuli. Vremenom se, na poticaj više ljudi, razvila ideja o pisanju knjige i sve se nekako dobro posložilo i, Bogu hvala, ono što nikad nisam mogla ni sanjati, ostvarilo se...“ – kaže autorica Marija Mandić.

Zašto je bitno pravilno uvođenje čvrste hrane? – Pravilna ishrana u najranijoj životnoj dobi je upravo ona ishrana koja djeluje preventivno na razvoj mnogih bolesti kasnije u životu kao što su dijabetes, infarkt srca, šlag, prerano starenje, povišeni krvni tlak i druge. Upravo na ovaj način pružit ćete vašim bebama najbolji početak njihovog života jer cio razvoj naših beba nije ništa manje bitan od onog što jedu, a svakako je povezan s onim što i kako jedu. *Dnevnik* će mamama također pomoći da ovom procesu pristupe mnogo opuštenije nego što bi to inače činile, i s više samopouzdanja koje mladim mamama u ovoj fazi života nerijetko nedostaje.

Kome je ovaj Dnevnik namijenjen? – Osim majkama, njegovateljima i hraniteljima, koji su direktno vezani za uvođenje nemliječne dohrane svojim bebama, *Dnevnik* je dobar putokaz i za očeve beba, za bake i djedove koji će na bilo koji način biti, ili već jesu, uključeni u ishranu bebe. Ishrana bebe Marte je prilagođena mogućnostima suvremene urbane obitelji, našoj kulturi ishrane, običajima i tradiciji na ovim prostorima, te svakako primjenjiva u našim životnim uvjetima.

Po čemu je ovaj kuharski dnevnik jedinstven? – Iako postoje brojni kuhari za bebe, ovo je jedan među rijetkima koji pored svog teorijskog di-

jela u kojem su ukratko navedene suvremene preporuke oko uvođenja nemliječne dohrane, ima i svoj praktični dio. Ni na jednom drugom mjestu se ne posvećuje toliko pažnje UOBROĆAVANJU djeteta, koje je veoma bitno kako za bebu tako i za cijelu obitelj. U *Dnevniku* su navedeni ne samo savjeti kad koji obrok beba treba imati i kad joj se koji obrok treba uvesti, nego je upravo to i prikazano.

Riječ recenzenta: „Paziti kako treba pripremati zdravu i ukusnu hranu (što, kada, koliko), kombinirati i oblikovati je s ljubavlju i davati s radošću, dajući pri tome najbolje od sebe, a za svoju bebu – pokazano je u *Dnevniku*. Uspjeh u stjecanju dobrih, zdravih, pravilnih navika u ishrani najbolji su temelj za zdrav život. Odrastanje i život neminovno prate ljubav, okusi i mirisi koji potječu iz najranijeg djetinjstva i traju cio život... ‘Bez obzira tko je otac neke bolesti, nepravilna ishrana joj je majka’. Sve ovo zna, voli i u to vjeruje Martina mama Marija, majka troje djece mlađe od 4 godine, koja je zato svoje iskustvo uvođenja dohrane s trećim djetetom željela podijeliti s vama. Činjenica da je ona i liječnica s određenim akademskim zvanjem govori u prilog pristupu *Dnevniku* ne samo sa strane majke, nego i s medicinske točke gledišta“ – prim. dr. med. Terezija A. Matarić, onkolog.

Prelijepje ilustracije za knjigu je radio Tomislav Vukov, a promocija knjige će biti za Martin rođendan 4. 12. 2013., a za sebe ili kao dar dragim osobama (preporučamo za „babine“) knjigu možete naručiti kod autorice

(KuharskiDnevnikBebeMarte@gmail.com, www.facebook.com/KuharskiDnevnikBebeMarte, tel: 063/593-068, 024/524-844), po cijeni od 400 rsd.

Piše: Stjepan Beretić

Oslobođenje Budima

Na vijest o teškom turskom porazu pod Bečom, kao da se Europa oslobodila od more. I Mađari su se ponadali da će im možda poći za rukom oslobođenje domovine od turskoga jarma. Europa je lakše disala. Vojni su se obveznici požurili pod kraljevske zastave ne bi li nastavili oslobađanje zemlje. Tukli bi Turke koji bi se opirali, tjerali bi ih ispred sebe, te su za par godina već stajali pod zidinama Budima. Tu je trebalo osloboditi srce domovine od neprijatelja kako bi grad opet dobio snagu koja će biti sposobna obnoviti zemlju. To je oslobođenje u povijesti upamćeno kao teška zadaća. Godinu su dana vojnici ratovali, a bitku je trebalo nastaviti druge, 1686. godine. Istom je tada, 24. lipnja 1686. godine grad oslobođen od Turaka zahvaljujući hrabrim borbama i životima puno hrabrih ratnika koji su svoj život dali za oslobođenje. Koliko je oslobođenje Budima teško pogodilo Turke, toliko je poraslo pouzdanje kraljevske vojske i mađarskog naroda. Dokle god je stizala vijest o porazu neprijatelja, na sve strane narod je predahnuo. Dok su se poraženi Turci velikim snagama povlačili iz budimske bitke, pobunjenik Tököly je dobio pomoć turskih jedinica koje su imale zadaću spriječiti djelovanje kraljevske vojske u drugim krajevima Mađarske. Tököly je, međutim, loše prošao budući da ga je pod Segedinom potukao general Heisler, pa su se Tökölyjeve jedinice razbježale na sve strane.

Nove nade i nove patnje

I do Subotičana je stigla vijest o turskim porazima pod Bečom i pod Budimom. Doznalo se i da su kršćanske jedinice uznapredovale. Te su ih vijesti ohrabrile, pa su izišli iz svojih skrovišta te su na obalama Ludaškog jezera podigli tabor. Izabrali su mjesto prikladno za tabor. Oko tabora su iskopali duboki jarak, a s vanjske strane jarka su podigli visoki nasip, na koji su postavili od nekud nabavljene ručne topove. Na nasipom i jarkom branjenom mjestu su smjestili svoje žene i djecu, prtljagu i

pokretna dobra. Na nasipe su postavili stražare, koji su trebali javiti možebitni dolazak neprijatelja. Ipak su precijenili svoju snagu. Dio razbijenih Tökölyjevih snaga se uputio prema Subotici, stigao je do subotičkog tabora na jezeru. Brzo su razorili tabor, mnoge su sasjekli, neke su uhvatili, a oni koji su izbjegli takvu sudbinu odjurili su opet u tršćanike, da se tamo sakriju. Što su imali pokretnih stvari, sve je odnio neprijatelj.

Fra Šandor

Kad se spustila noć, sa strahom su izlazili iz svojih skrovišta da bi na obali jezera sušili svoje ruho. Za to bi vrijeme svoje tijelo oblagali pregačama od granja, rogoza i trske. Uzalud su se zanimali za svoje znance i rodbinu. Nitko im nije znao ništa reći o njima. Bili su u velikoj tjeskobi. Plakali su i jaukali. Lako je zamisliti njihovo jedno stanje. Sve su svoje izgubili. Strahujući za goli život nisu se usudili kretati na put. Trebalo je tražiti hrane. U nevolji su se hranili korijenjem, a čim bi pukla zora opet su se sakrili u tršćanik. Taj je narod bio sretan što je s njime bio jedan svećenik iz reda svetoga Franje. Njega franjevačka spomenica spominje kao fra Šandora. On je u svakoj nevolji i bijedi sve dijelio s narodom. I nije ga prestajao tješiti, hrabriti i snažiti. Kad su Turci stigli u Suboticu, ispitali su svoje robove o tome gdje se skrivaju izbjegli građani. Tako su mogli doznati da su se Subotičani sakrili u tršćanik. I te su ljude Turci pokušavali pohvatati. Zato su, što danju što noću, znali iznenaditi izbjeglice.

Dvije Alagaševićke

Koga su uhvatili izvan skrovišta, toga su zarobili. Kako bi došli do skrivenih ljudi, Turci su pribjegavali prijeviri. Naučili su nešto od dalmatinskoga jezika, pa su svoje žrtve dozivali njihovim materinskim jezikom: „Kate, Mare, Bare, otišao je prokleti pogan. Hodte

napolje. Nemojte se bojati“. Fra Šandor ih je upozoravao da se ne odazivaju na takve prijevorne pozive. Ipak ih je bilo koji su se dali zavesti takvim pozivima, pa su im povjerovali. Izlazili su iz svojih skrovišta. Da bar nisu! Čim bi Turci došli do njih, odvukli bi ih u subotičku tvrđavu. Žrtve takve prijevare su bile dvije mlade žene, supruge dva brata Alagaševića. Jedna je od njih bila sestra majci Josipa Jaramazovića, koji je kasnije postao član gradskog savjeta, a druga je bila iz obitelji Sučić. Osim njih dviju bilo je još puno zarobljenih, ali njihova imena nisu zabilježena. A i ove, ovdje zapisane slučajeve zapisali su nasljednici fra Šandora na osnovu kazivanja jedne vrlo stare žene, koja je vjerojatno zaboravila imena prevarenih ljudi.

U segedinskoj Palanci

Narod je bio izložen neprestanoj opasnosti. Dojadio im je taj život pun bijede, pa su unatoč svim opasnostima, koje bi ih mogle zateći, uz pristanak fra Šandora, odlučili da će bježati na sigurnije. Jedni su noću pregazili ludošku vodu, pa su žurno okrenuli Segedinu. Sretno su stigli u grad. Tamo su se smjestili u franjevačkom dvorištu i u sporednim samostanskim zgradama. Tu su uživali sigurnost i zaštitu samostanskih zidina, jer su samostan Turci držali za povlašteno mjesto. Svi oni koji su bili u samostanskom prostoru bili su zaštićeni od bilo kakvog progona. Dobrotom franjevaca subotičke su se izbjeglice tamo zadržale sve dok su Turci vladali Segedinom. Kad su Turci protjerani iz Segedina, Dalmatinci su se naslanili u segedinskoj gradskoj četvrti zvanj Palanka. Izdržavali su se nadničama i radom svojih ruku. I tu je fra Šandor bio njihov zaštitnik, te se postarao za to da narod dođe do posla i da ne zapadne u oskudicu. Fra Šandor je prihvatio i dušobrižništvo u njihovoj sredini. Zato nije čudo što ga je narod poštivao kao svoga oca. Tu svoju privrženost fra Šandoru puk je proširio i na njegovu subraću – franjevce.

Raspored svetih misa u subotičkim župama

Poštovani, molila bih vas da stavite u *Zvonik* raspored misa u subotičkim župama.

To bi nam puno značilo, pogotovo u prilikama kada smo u gradu i kada bismo htjeli otići na misu, a ne znamo kada je u kojoj crkvi misa. Hvala unaprijed.

Vjernica iz Mirgeša

	Ponedjeljak	Utorak	Srijeda	Četvrtak	Petak	Subota	Nedjelja
Župa Svete Terezije Avilske (Katedrala)	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – hrvatski 8h – mađarski 18 – naizmjenično	7h – naizmjenično 8.30h – mađarski 10h – hrvatski 18 – naizmjenično
Župa Isus Radnik (kod SUP-a)	7.30h mađarski	7.30h mađarski	7.30h mađarski	7.30h mađarski	7.30h mađarski	7.30h mađarski	7h – mađarski 8h – hrvatski 10h – mađarski
Na svetkovine su svete mise u 8h – hrvatski i 18h – mađarski							
Župa Isusovo Uskrsnuće (kod Kalvarije)	18h hrvatski	7h hrvatski	18h hrvatski	7h hrvatski	18h hrvatski	7h hrvatski	6.30h – hrvatski 8h – mađarski 9.30h – hrvatski
Župa Marije Kraljice (Palić)	18h	7h	18h	7h	18h	7h 18h mađarski	9h – hrvatski 10.30h – mađarski 20h – u kapelici
Župa Marije Majke Crkve (Aleksandrovo)	17h hrvatski	8h hrvatski	17h hrvatski	8h hrvatski	17h mađarski	8h hrvatski	7.30h – mađarski 9.30h – hrvatski 17h hrvatski
Župa Svetog Jurja (Senčanska crkva)	7h	7h	7h	18h	7h	18h mađarski	7h – hrvatski 9h – mađarski 10.30h hrvatski
Na svetkovine su svete mise u 8h i 18h							
Župa Svetog Križa (kod Dudove šume)	7h	7h	18h	7h	18h	7h hrvatski	7h – mađarski 9h – mađarski 10.30 hrvatski
U Došašću, svaki radni dan, sveta misa samo u 6.30h. Srijedom i petkom klanjanje od 17h.							
Župa Svete Marije (na Halaškom putu)	7h	7h	7h	18h	7h	7h	7h – mađarski 8h – hrvatski 9.30h – mađarski
Na svetkovine su svete mise u 7h – dvojezično i 9h – mađarski.							
Franjevački samostan	6h 9h 10h 17.30 mađarski	6h 9h 10h 17.30 hrvatski	6h 9h 10h 17.30 mađarski	6h 9h 10h 17.30 hrvatski	6h 9h 10h 17.30 mađarski	6h 9h 10h 17.30 hrvatski	7h – hrvatski 8h – mađarski 9h – hrvatski 10.30h – mađarski 17.30 naizmjenično
Župa Svetog Roka (Ker)	17.30 hrvatski	8h hrvatski	17.30 hrvatski	8h hrvatski	17.30 hrvatski	8h hrvatski	9h – hrvatski 17h – hrvatski
Župa Presvetog Trojstva, Mala Bosna			18h hrvatski			9h hrvatski	9h hrvatski
Kapela u Subotičkoj bolnici							11h hrvatski

O referendumu u Hrvatskoj

Građani R. Hrvatske pripremaju se ovih dana za referendum koji će se održati u nedjelju 1. prosinca na kojem bi se trebali izjasniti o sljedećem pitanju: *Jeste li za to da se u Ustav Republike Hrvatske unese odredba po kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca?* A ponuđeni odgovori bit će ZA ili PROTIV.

Protetkih dana svjedoci smo nevjerojatne kampanje protiv inicijative „U ime obitelji“ koja je prikupila dovoljan broj potpisa da bi se referendum mogao održati. Najprije se odugovlačilo s raspisivanjem referenduma a kad nisu uspjeli izbjeći referendum započeli su žestoku kampanju, predvođeni visokim državnim dužnosnicima, da se na referendumu zaokruži „protiv“.

Kampanja protiv braka zasniva se na obmanama

Predstavnica građanske inicijative „U ime obitelji“ Željka Markić izjavila je kako imaju velikih problema da kroz medije prenesu poruku o važnosti državnog referenduma, na kojem će hrvatski građani 1. prosinca odlučivati hoće li se u Ustav unijeti definicija braka kao zajednice žene i muškarca.

Poziv hrvatskih biskupa prenosimo u cijelosti:

Draga braćo i sestre!

Na temelju potpisa koje je prikupila Građanska inicijativa „U ime obitelji“ Hrvatski sabor odredio je da se 1. prosinca 2013. godine održi narodni ustavotvorni referendum o definiciji braka.

Mi, biskupi Hrvatske biskupske konferencije pozivamo sve vjernike, kao i sve ljude dobre volje, da izađu na referendum te na pitanje: „Jeste li za to da se u Ustav Republike Hrvatske unese odredba po kojoj je brak životna zajednica žene i muškarca“ – odgovore ZA. To je u skladu s općeljudskim i evanđeoskim vrijednostima te s tisućljetnom tradicijom i kulturom hrvatskoga naroda i većine drugih hrvatskih građana. A potvrdnim odgovorom na referendumsko pitanje ne ugrožavaju se drugačija osobna opredjeljenja.

I dok potičemo sve vjernike da iziđu na referendum, pozivamo ih neka mole za brak i obitelj, za mir i boljitak naše Domovine i svih njezinih građana.

Biskupi HBK

Govoreći na javnoj tribini u zadržskom HNK-u, istaknula je da svaki građanin ima pravo čuti argumente i na osnovi toga donijeti odluku.

„Ono što se trenutačno događa je da se tako važno pravo kod nas trenutačno sužava“, poručila je Markić, koja je zajedno s drugim predstavnicima inicijative „U ime obitelji“ Zadržanima obrazlagala zašto glasovati „Za“ na predstojećem referendumu o braku kao zajednici žene i muškarca.

„Imamo velikih problema da prenesemo istinitost argumenata da je brak životna zajednica žene i muškarca, te da svaka zemlja u Europskoj uniji ima pravo regulirati brak kako želi“, rekla je Markić.

Naglasila je da građani imaju pravo sami odlučivati o tome, a da vlast ima obvezu osigurati mogućnost donošenja informirane odluke.

„Informirana odluka znači da dobijemo razloge ‘za’ i ‘protiv’, a to nije ono što se događa u zadnjih mjesec dana u Hrvatskoj. Mi dobivamo samo razloge protiv“, ukazala je Markić.

Naglasila je da svaki građanin ima pravo iznijeti i čuti argumente, i onda na osnovi toga na referendumu donijeti odluku.

Dr. Ivan Poljaković rekao je da jedna ogromna skupina, i to vladajuće elite, agitira za rušenje osnovnih

**Brak = žena + muškarac
Sve ostalo je nešto drugo.**

prava koja su definirana konvencijama UN-a.

„Ta kampanja protiv braka zasniva se na obmanama, izmišljaju neka prava koja nigdje nisu zapisana i nameću nam da su to tobože njihova prava“, rekao je dr. Poljaković.

Dodao je kako ljudska prava mogu biti samo ona koja služe općem dobru i proizlaze iz prirodnih zakona.

„Netko nam želi prodati maglu da je ljudsko pravo sve što nam padne na pamet, ali društvo to ne može odobriti jer onda imamo anarhiju ili oblik totalitarizma“, zaključio je dr. Poljaković.

Biskupi pozivaju vjernike da izađu na referendum o braku i zaokruže „ZA“

Hrvatska biskupska konferencija uputila je poziv svim vjernicima da izađu na referendum 1. prosinca i zaokruže odgovor „ZA“. Biskupi u svojoj poruci ističu da je to u skladu s općeljudskim i evanđeoskim vrijednostima te s tisućljetnom tradicijom i kulturom hrvatskoga naroda i većine drugih hrvatskih građana. Također su pozvali vjernike na molitvu za brak i obitelj, za mir i boljitak naše Domovine i svih njezinih građana.

*/priredio: Andrija Anišić,
prema web stranici: laudato.hr/*

Melenci (II. dio)

Piše: svećenik Lazar Novaković

Prije same bolesti u ruke mi je došla jedna mala knjižica s 365 misli o smislu bola. Kao da me je spremala za dane koji dolaze. Obilježio sam ih više, kao znak, da o njima neko vrijeme mogu dublje razmišljati. Jedna glasi: „Čovjek je šegrt, a bol njegov učitelj. Nitko se ne poznaje dok ne počne trpjeti“. Šegrtujem već osmi mjesec. Malo sam ojačao i upoznajem sebe. Sjećam se i druge misli: „Bolest dolazi na konju a odlazi na kornjači“. Ona želi reći da se oporavak, zdravlje vraća polako. U vezi oporavka, boljitka, dolazila mi je često i misao mog profesora dr. Tomislava J. Šagi-Bunića. Rekao je: „Nemojte vikati na žito da raste brže, ono ima svoj ritam“. Znao sam da moram slušati liječnike, fizioterapeute, sestre i biti veoma strpljiv.

Već prvog dana dobio sam svog fizioterapeuta koji je sa mnom stalno vježbao. Zvao se Dragan S. Godinu dana je bio stariji od mene. Uspjeli smo ostvariti dobru komunikaciju. Prvih dana je dolazio u sobu i u krevetu me vježbao. Poslije desetak dana počeli su me kolicima gurati u dvoranu na vježbanje. U dvorani se na zidu isticala 1867. godina. To je bila godina početka rada banje. Kasnije sam saznao da su članovi pravoslavne crkvene općine sela poslali u Beč uzorke blata i vode iz jezera Rusanda. Nakon analize stigla je potvrda da su uzorci ljekoviti i da se može početi s gradnjom, radom i pomoći bolesnom narodu.

U dvorani je bilo živo, interesantno. Bilo nas je uvijek prisutno 30-40 ljudi. I stalno su nove dovozili a one koji su završili vježbe, gurači su odvožili.

Prvih par dana sam vježbao koncentraciju ili stabilnost na nogama. Ustao bih iz kolica, držao se za razboj i pokušao stajati stabilno. Tek peti, šesti dan ili dvadeseti od dolaska u banju, uz pomoć Dragana, napravio sam prve korake na razboju. Bilo je to par koraka ili 3 metra u jednom pravcu. Kad mi je to uspjelo, poslao sam mobilnu poruku prijateljima – „Popijte čašicu u moje zdravlje – krenuli su

prvi koraci“. Bio sam sretan ja, a vjerujem i oni.

I u sobi sam nastavio s vježbanjem. Dobio sam konopac zavezan za početak kreveta. Uz njegovu pomoć mogao sam sâm sjesti u krevetu i jesti sa stolića. Male pobjede su bile kada sam desnom rukom uspio obući čarape i u uz pomoć žlice za cipele obući sam patike.

Inspiracija za vježbanje bio mi je susjed, 1921. godišće. Trudio se biti što samostalniji. Moja misao je bila – kad može on, što ne bih mogao i ja?! U gimnazijskim danima učili su me da kroz život ne idem zatvorenih očiju. I činio sam tako. U banji sam zapazio više lijepih događanja. Bilo je lijepo vidjeti kako zdravi muž svako jutro ženu dovodi na vježbanje, na terapije. Bilo je i obratnih primjera – žena je stalno bdjela uz bolesnog muža. Spremala ga na vježbanje, obuvala patike, pomagala... Doista, nekoga nevolja, bolest, razjedini a nekoga, hvala Bogu, još više zbliži.

Prve korake sam naučio uz razboj. A onda je došao boljita. Uz pomoć fizioterapeuta počeo sam hodati glavnom stazom dvorane. Ona je bila duga 16 metara. U jednom dahu odšetao sam 32 metra a onda se odmarao u kolicima. Marljivim vježbanjem koraci su svakoga dana bili sve sigurniji.

Posjeti su me radovali. Pročitao sam u jednoj knjizi da je posjet kao injekcija. No, ni u tom ne valja pretjerivati. Bio sam svjestan da je banja udaljena od rodnog grada preko 100 kilometara. Posjetio me je gospodin biskup Ivan i preko dvadeset kolega svećenika. Uz njih u posjet su dolazili rodbina i prijatelji iz Subotice, Đurđina, Žednika i Sombora. Zahvaljujući njima moja nada i elan su rasli. Redovito sam dobivao *Zvonik* i *Hrvatsku riječ* i bio informiran o događajima u našoj Biskupiji i Vojvodini.

Zahvaljujući svećeniku salezijancu Janezu Jelenu iz Mužlje, koji je sam poslije prometnog udesa dolazio na rehabilitaciju, češće sam pristupao sv. pričesti. Euharistiju su mi donosili kolege svećenici i prilikom posjeta. Uz

Euharistiju sam pristupao i sakramentu Pomirenja. Sjećam se prve ispovijedi i koleginih riječi: „Nije te Isus ostavio, napustio“. Vjerovao sam to ali mi je bilo lijepo čuti i iz svećenikovih usta.

Koraci su bili sigurniji. Rekao sam liječnici, prigodom vizitacije, da bih se želio pokušati osloboditi pelena. Pristala je, ali uz upozorenje da ne odlazim sam u toalet. Za taj pothvat sam nabavio dva štapa iz Subotice. Pozvonio bih i uz pomoć osoblja otišao u toalet. Rekli su mi da se vraćaju za deset minuta a nekad mi se to produžilo i na trideset minuta. U pothvatu oslobađanja od pelena pomogla su mi i moja braća koja su jedno vrijeme stanovali u privatnoj kući i bili mi na raspolaganju u mojim nevoljama.

Kako je operacija „Pelene“ uspješno završila, korak bio sigurniji, zamolio sam liječnicu da vikend provedem kod svojih. S radošću me je ohrabrila na taj put. Izabrao sam boravak u kući najstarijega brata, jer ima najmanje stepenica i kupaona je blizu. Sretno smo stigli. Uz dogovor s mojim župnikom vlč. Anišićem, poslije tri mjeseca slavio sam sv. Misu u sobi. Potekle su mi suze radosnice. Prvi put sam u misnom kanonu spominjao novog papu Franju. Taj događaj i dan nikad neću zaboraviti.

Nakon povratka s vikenda moji dani u banji išli su polako kraju. I došao je i taj dan – 31. srpnja, dan sv. Ignacija Lojolskog – s prijateljima sam krenuo put Subotice u moje novo prebivalište – svećenički dom „Josephinum“. Svaki dan slavim Euharistiju i radim na oporavku lijeve ruke i još jačoj samostalnosti.

Imam vremena za molitvu, čitanje, razmišljanje, susrete. Uvjeren sam u ispravnost našeg crkvenog nauka – ljudski život je svet i vrijedan od časa začeca do naravne smrti. Zahvalan sam svima koji su me u mojim teškim trenucima pomagali molitvom, dobrim djelima i lijepom riječju. Nisam ih zaboravio. Sjećam ih se kod oltara Gospodinova i u molitvi. Hvala im!

Duhovna obnova u subotičkoj katedrali

Od 29. studenog do 8. prosinca
traje u subotičkoj katedrali
duhovna obnova u čast
Prečistom Srcu Marijinu.
Svake večeri u 17 sati
molimo kronicu.
U 17.30 je sveta misa,
propovijed i pobožnost.
Dođite i Vi.
Pozovite i svoje prijatelje.

Katoličko društvo za
kulturu, povijest i duhovnost
„Ivan Antunović“ Subotica
priređuje
**OTVORENJE IZLOŽBE
BOŽIĆNJAKA**
9. XII. 2013. u 18 sati
Vestibul Gradske kuće
u Subotici

Proslava 40. obljetnice
djelovanja
Katedralnog zbora
„Albe Vidaković“
Katedrala-bazilika
sv. Terezije Avilske
8. XII. 2013.
u 17 sati prigodni KONCERT
u 17,30 biskupska sveta misa
zahvalnica

SUBOTIČKA DANICA za 2014.

od Materica potražite
u svojim župama
po cijeni od 400 dinara

**SLUŠAJTE
RADIO MARIJU**
Kontakt emisija
„OD OBITELJI DO
CIVILIZACIJE LJUBAVI“

petkom u 21,15
voditelj emisije:
mons. dr. Andrija Anišić

MATERICE I OCI
u HKC „Bunjevačko kolo“
14. 12. 2013.
u 18 sati
priređuju: župe sv. Roka
i Marije Majke Crkve

Ne propustite
MISE ZORNICE

Pretplatite se na
ZVONIK!

Hrvatska Čitaonica

Čitajte tisak, posudite knjige
i porazgovarajte s prijateljima
u Hrvatskoj čitaonici
Subotica, ulica Bele Gabrića 21
srijeda, petak 10 – 14 sati
utorak, četvrtak 16 – 19 sati

Zlatiborska 4, 24427 Totovo Selo
Tel: (024) 883-040; Email: hrvivo@tothfalu.co.rs

CsALÁDI MAGAZIN
Cara Dušana 4, 21000 Novi Sad
Tel: (024) 469-474, Email: agape@eunet.rs

SuboticaDanas.info
Informativne stranice
programa na hrvatskom jeziku

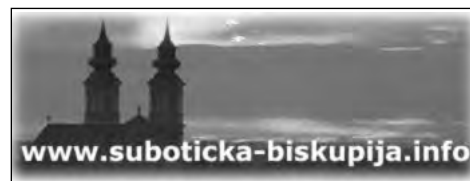
RADIO MARIJA

Tel.: 021/4790-529; 024/692-255; 011/3349745

www.radiomarija.rs

radiomarija.srbija@gmail.com

NOVI SAD: 90,0 MHz; SUBOTICA: 90,7 MHz; PLAVIŠTE: 99,7 MHz;
SOMBOR: 95,7 MHz; LESKOVAC: 107,4 MHz; VRODNIK: 88,4 MHz; NIŠ: 102,7 MHz

www.suboticka-biskupija.info

Fotografije u ovom broju:
Zvonik, Ivan Ivković Ivandekić

Zvonik

Katolički list (mjesečnik)

Izdaje: Katoličko društvo za kulturu, povijest i duhovnost „Ivan Antunović“
24000 SUBOTICA, Trg svete Terezije 3
Telefon: +381 63 844 9368; Fax: +381(0)24 551-036; E-mail: zvonik@tippnet.rs
Web: www.zvonik.rs

Uredništvo:

Dragan Muharem, glavni i odgovorni urednik, Tel: +381 63 844 9368
Željka Zelić, zamjenica glavnog i odgovornog urednika
dr. sc. Andrija Anišić, pročelnik Izdavačkog odjela Društva „Ivan Antunović“
mr. Ervin Čeliković, tehnički urednik
Katarina Čeliković, lektorica
mr. Mirko Štefković

Uredničko vijeće: Stjepan Beretić, Ladislav Huska, Vesna Huska, Franjo Ivanković,
mr. Mato Miloš, Lazar Novaković, Jakob Pfeifer, Željko Šipek.

Tisak: Štamparija "PRINTEX", Segedinski put 86, Subotica, Tel.: 024/554-435
ISSN 1451-2149

Izdavanje Zvonika podupire Ministarstvo vera R. Srbije.

Godišnja pretplata za ZVONIK:

- izravnom dostavom na župe: 1650 din
- poštom:
1900 din: tuzemstvo (za više primjeraka
slijedi popust)

50 Eura: Europa
60 Eura: USA, CANADA

Pretplatnici iz tuzemstva uplate mogu slati
poštanskom uplatnicom na ime Dragan Muharem,
Trg sv. Terezije 2, 24000 Subotica, s naznakom
podataka pretplatnika, a oni iz Hrvatske na ime
Svjetlana Ivković, Stjepana Ljubića Vojvode 12,
10000 Zagreb.

Deviznu doznaku pretplatnici iz inozems-
tva mogu poslati na biskupijski račun s nazna-
kom **Za Zvonik:**

NLB Banka A.D. Beograd
SWIFT: CONARS22

IBAN: RS35310007080200263537

Subotička biskupija, Trg sv. Terezije 3, 24000
Subotica, Serbia.

Deset godina 'Radio Marije'

Spomen večer Stipanu Šabiću

Studentski vjeronauk u Novom Sadu

Subotički bogoslovi u Sarajevu

Sunčana jesen života

Susret volontera Caritasa

NEDJELJA CARITASA CARITAS HÉT 2013

CARITAS
U SVAKU ŽUPU
CARITAS
MINDEN PLÉBÁNIÁN

